

ligen till amanuensen vid medicinska kliniken 200 kronor och till amanuensen vid kirurgiska kliniken 300 kronor för år.

Den amanuens, som tjänstgör vid pediatrika kliniken å allmänna barnhuset, uppstår från barnhuset en årlig ersättning af 750 kronor.

Hvad slutligen angår den vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn tjänstgörande amanuensen, uppstår denne från det å extra stat till nämnda klinik anvisade anslag å 1,800 kronor en årlig ersättning af 900 kronor och därutöver från vårdanstalten ett arvode af 400 kronor för år.

Enligt föreliggande uppgifter äga därjämte ifrågavarande befattningshafvare åtnjuta vissa naturaförmåner.

Sålunda lämnas från serafimerlasarettet till där tjänstgörande kliniska amanuenser bostad samt frukost och aftonkost; amanuensen vid pediatrika kliniken å allmänna barnhuset åtnjuter från barnhuset bostadsförmån samt frukost och amanuensen vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset från denna anstalt bostadsförmån; amanuenserna vid gynekologiska och otiatriska klinikerna å Sabbatsbergs sjukhus och vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran äga vid resp. sjukhus förfoga öfver fri bostad, och vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn åtnjuter den där tjänstgörande amanuensen fri bostad samt frukost och aftonkost.

I förbigående torde här få anmärkas, att vid flertalet af nu nämnda vårdanstalter tjänstgöra, förutom de kliniska amanuenserna, vissa särskildt för sjukvården afsedda amanuenser eller underläkare, hvilka icke tillhöra karolinska institutet. Om dessa befattningshafvares aflöningsförmåner är i detta betänkande icke fråga.

Karolinska institutets lärarekollegium upptog i sin skrifvelse den 10 september 1908, angående de s. k. riksdagspetita, frågan om de kliniska och polikliniska amanuensernas aflöning och åberopade därvid en af vederbörande klinikchefer verkställd utredning i ämnet.

I denna utredning erinrade klinikcheferna, att för kompetens till ifrågavarande kliniska amanuensplatser erfordrades att vara medicine licentiat. Endast i sällsynta undantagsfall, då tillgång till licentiat saknades, kunde nämligen en medicine kandidat blifva förordnad, vanligen dock endast för kortare tid, till klinisk amanuens.

I fråga om det af amanuenserna utförda arbetet framhölls, att det samma vore i det närmaste lika med de vid länslasarett eller hufvudstadens sjukhus anställda underläkarnas, hvartill dock komme skyldighet att handleda de medicine kandidater, som genomginge klinikerna. Det skilde sig ej heller nämnvärdt från de vid serafimerlasarettet anställda, af lasarettet aflönade underläkarnas arbete.

De kliniska amanuenserna hade ingalunda, såsom namnet kunde antyda, blott till åliggande att gå professorerna tillhanda, utan de vore kliniska underläkare, som hade sig anförtrodt att under professorns öfveruppsikt och ledning utföra en underläkares alla åligganden och dessutom att dagligen handleda, öfvervaka och lämna upplysningar till klinikerna. De skötte hvar och en sin sjukafdelning af ungefär samma patientantal, som anförtroddes åt en underläkare, gjorde in- och utskrifningar samt behandlade sjuka och ordinerade för dem under professorns öfverinseende.

I öfverensstämmelse därmed ansågs titeln »klinisk amanuens» böra ändras till »klinisk underläkare».

De ifrågavarande befattningshafvarnas dagliga arbetstid växlade efter afdelningarnas storlek och kunde uppskattas till 6, 8 å 12 timmar, hvarjämte ofta, isynnerhet å de kirurgiska afdelningarna, tjänstgöring under nätterna påkallades.

Det syntes fördenskull billigt, att dessa kliniska amanuenser (underläkare) komme i åtnjutande af en aflöning, lika stor som den, som åtnjöttes af underläkarna vid hufvudstadens sjukhusinrättningar, med hvilka de närmast vore likställda äfven i afseende å lefnadskostnader.

Kompetensfordran för en klinisk amanuens (underläkare) vore i regel högre än för de vanliga lasarettens underläkare och borde äfven så förblifva. I regel växlade aflöningen för underläkare vid hufvudstadens och rikets lasarett mellan 2,800—2,500 till ungefär 2,000 kronor, förutom en del af lasarettens erbjudna naturaförmåner, såsom rum och kost, hvilka lasarettens lämnade i sitt eget lätt insedda intresse.

Klinikcheferna skulle visserligen ansett sig befogade att för de kliniska amanuenserna (underläkarna) föreslå en aflöning af 2,500 kronor för år, men ville såsom ett minimum stanna vid att föreslå en aflöning af 2,000 kronor. De ifrågavarande platserna kunde nämligen betraktas

såsom studie- och öfvergångsplatser. Under rådande dyra tider skulle emellertid en aflöning lägre än 2,000 kronor blifva alldeles otillräcklig för en licentiat, äfven om han kunde af lasaretten beredas en eller annan naturaförmån.

Klinikcheferna — och i anslutning till dem institutets lärarekollegium — föreslogo fördenskull en aflöning af 2,000 kronor för år till de kliniska amanuenserna (underläkarna) vid följande kliniker: den medicinska, den kirurgiska, den oftalmiatriska, den gynekologiska vid serafimerlasaretet, den gynekologiska vid Sabbatsbergs sjukhus¹, den obstetriska, den neurologiska, den pediatrika vid allmänna barnhuset, den pediatrika vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus och den syfilidologiska å S:t Görans sjukhus.

Beträffande särskildt amanuensen (underläkaren) vid den kirurgiska kliniken ansåg professor Berg önskvärdt, att gällande föreskrift därom, att ifrågavarande befattning ej finge innehafvas längre tid än ett år, komme att bortfalla och att befattningen måtte få tillsättas för två år i sänder.

I den förut omförmälda framställning, som i november 1908 inkom till ecklesiastikdepartementet från kliniska och polikliniska amanuenser vid karolinska institutet, hemställde sökandena, att arfvodena till de kliniska amanuenserna måtte bestämmas till 2,800 kronor samt att dem måtte tillerkännas rätt till en månads årlig semester.

Rörande denna framställning anförde karolinska institutets lärarekollegium i yttrande den 19 november 1908, att, ehuru kollegiet i sin skrifvelse den 10 september 1908 icke ansett sig böra påyrka så stor höjning i aflöningsförmånerna för institutets kliniska och polikliniska amanuenser, som af dem blifvit ifrågasatt, kollegiet likväl ansåge önskvärdt, att den nu ifrågavarande framställningen vid frågans afgörande hos Kungl-Maj:t och Riksdagen rönnte välvilligt beaktande.

Vid ärendets behandling hos lärarekollegiet meddelade professor Westermarck, att såväl vid de obstetriska och gynekologiska som ock, såvidt professorn kände, vid de öfriga klinikerna och poliklinikerna ledighet under högst en månads tid af året plägade beredas amanuenserna, därest de sådant önskade och vikarie kunde erhållas. Vid dessa ledigheter plägade aflöningen uppbäras af vikarien. Att tillerkänna amanuen-

¹ Den otiatriska kliniken vid nämnda sjukhus tillkom först sedermera.

serna ovillkorlig rättighet att med bibehållen aflöning åtnjuta semester under en månad årligen ansåg professor Westermarck icke vara tillrådligt.

Öfriga vid sammanträdet närvarande klinik- och poliklinikchefer vitsordade riktigheten af det utaf professor Westermarck lämnade meddelandet angående praxis i förevarande afseende.

Sedan från ecklesiastikdepartementet inforrats utredning och utlåtanden, om och i hvilken mån förbättring af de från vissa sjukvårdsanstalter lämnade förmåner kunde beredas där tjänstgörande kliniska och polikliniska amanuenser, anförde *serafimerlasarettets direktion* i skrifvelse den 29 september 1909, att direktionen ansåge lasarettets tillgångar icke medgifva någon ytterligare förbättring i de, med särskild hänsyn till undervisningens kraf, vid lasarettet inrättade underläkarsysslors förmåner, huru önskelig en löneförhöjning för deras innehafvare än vore vid jämförelse med den aflöning, som åtnjötes af likställda underläkare vid samma och alla andra sjukhus i riket.

Stockholms stadsfullmäktige erinrade i skrifvelse den 20 september 1909, beträffande först amanuensen vid gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus och tillkomsten af denna klinik, att lärarekollegiet vid karolinska institutet år 1879 hos stadsfullmäktige begärde, att en lämplig mindre afdelning vid Sabbatsbergs sjukhus måtte upplätas till klinik för kvinnosjukdomar och att läkarvården därstädes måtte öfverlämnas åt lärarna i ämnet vid karolinska institutet.

Därvid angafs af institutet själfvt såsom uttryckligt villkor för bifall till denna framställning, att staden ej skulle hafva att vidkännas några särskilda utgifter, vare sig för läkarvården eller för den kliniska verksamheten i allmänhet inom sjukhuset.

Vid sitt bifall den 3 juni 1879 till denna framställning hade också stadsfullmäktige fäst det villkor, att kommunen därigenom icke skulle förorsakas några kostnader.

I det kontrakt, som i anledning af detta stadsfullmäktiges beslut den 22 augusti 1879 upprättades mellan karolinska institutet och stadens hälsovårdsnämnd, hette det i § 1, att »karolinska institutet bestrider läkarvården å denna afdelning samt äger rättighet att därstädes meddela klinisk

undervisning, allt på institutets bekostnad», samt vidare i § 4: »amanuensen — — — — aflönas af karolinska institutet; och vill hälsovårdsnämnden söka åt amanuensen bereda möblerad bostad inom sjukhuset».

Att bemålde amanuens på grund af detta aftal allt dittills åtnjutit fri bostad vid sjukhuset, hvilket ju finge anses vara en nödvändig förutsättning för sjukvårdens behöriga handhafvande, syntes stadsfullmäktige icke utgöra skäl för ändring uti ofvan anförda villkor för stadens medgifvande af klinisk undervisning vid Sabbatsbergs sjukhus.

Vid sjukhuset S:t Görän aflönade staden en underläkare och en amanuens, hvilket syntes vara tillräckligt för sjukvården.

Den kliniska amanuensen vid detta sjukhus, hvilken sålunda icke vore anställd å stadens stat, finge därför äfven anses hafva tillkommit för undervisningens räkning.

Det syntes fördenskull icke kunna med skäl ifrågasättas, att någon aflöning till honom skulle utgå från staden. I gällande ordningsregler för kliniken vid sjukhuset S:t Görän föreskrefves ock, att sjukhusets styrelse bestrede sjukvårdskostnaden vid den kliniska afdelningen, men icke de utgifter, som därutöfver möjligen kunde blifva behöfliga för kliniken, samt vidare att, om en särskild klinisk amanuens vid sjukhuset skulle blifva behöflig, han icke erhöle någon lön från sjukhuset, men väl möblerad bostad, i fall sådan kunde beredas.

Till amanuenserna vid medicinska och kirurgiska klinikerna å serafimerlasarettet utginge icke någon aflöning från staden på annat sätt, än att lasarettsdirektionen af det årliga bidrag, som från staden lämnades till lasarettets poliklinik, tillerkänt bemålde amanuenser ett årligt arvode å tillsynsmans 500 kronor såsom ersättning för dem åliggande skyldighet att vara jourhafvande.

Då stadens bidrag till lasarettet dåmera utginge med fulla sjukvårdskostnaden, syntes det icke billigtvis kunna ifrågasättas, att staden skulle därutöfver bidraga till aflöning åt de läkare, som vid lasarettet erfordrades för sjukvårdens eller undervisningens behof.

Af hvad sålunda blifvit anfördt ansågo stadsfullmäktige framgå, att från Stockholms stad dittills till ifrågavarande amanuenser icke lämnats några som helst aflöningsförmåner, så framt icke, något som dock näppe-

ligen läte sig göra, till sådana förmåner skulle räknas, att åt de kliniska amanuenserna vid Sabbatsbergs sjukhus och sjukhuset S:t Göran bereds möblerad bostad inom sjukhusen, då tillfälle därtill förefunnits.

I anledning af den mottagna remissen förklarade stadsfullmäktige, att fullmäktige, som dittills icke lämnat bidrag till aflöningen af ifrågasvarande amanuenser, ej heller vore villiga att för framtiden utfästa sig att lämna något sådant bidrag.

Vid insändande af stadsfullmäktiges berörda yttrande anförde *öfverståthållareämbetet*, att de ifrågasvarande amanuensernas anställning icke syntes ämbetet vara af sådan beskaffenhet, att skyldighet att bidraga till deras aflöning kunde anses äligga staden.

I yttrande den 14 oktober 1909 förklarade *direktionen öfver allmänna barnhuset* i Stockholm, att den ansåge skäl ej föreligga att förbättra de från barnhuset till amanuensen vid den pediatrika kliniken därstädes utgående löneförmåner (750 kronor jämte bostadsförmån).

Direktionen öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm meddelade i skrifvelse den 5 juli 1909, att direktionen för det dåvarande icke vore i tillfälle att i något afseende förbättra de till den vid barnbördshuset anställda amanuensen från barnbördshuset utgående löneförmånerna, hvilka utgjordes af bostad med möbler och sängkläder samt ved och lyse.

Styrelsen för Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn anförde skrifvelse den 8 oktober 1909 hufvudsakligen följande.

Hos vårdanstalten vore en amanuens anställd på grund af ett mellan styrelsen och karolinska institutet träffadt aftal angående anordnande vid vårdanstalten af medicinsk-pediatrik klinik.

Enligt detta aftal skulle genom institutets försorg en klinisk amanuens anställas, aflönas och förses med bostad, med åliggande för amanuensen, bland annat, att vara underläkare vid anstaltens medicinska afdelning.

Ehuru anstalten således icke iklädt sig någon förpliktelse i afseende å aflöningen åt denne amanuens, hade han dock efter hand kommit i åtnjutande af vissa förmåner från anstaltens sida.

Så hade, sedan genom uppförande af nytt sjukhus anstalten vunnit ökad utrymme, bostad kunnat beredas honom inom sjukhuset, hvarjämte han kostnadsfritt erhöle frukost och aftonmål.

Samtidigt med höjandet af lönerna för andra hos anstalten anställda läkare hade styrelsen beslutat, att bemålde amanuens skulle från den 1 oktober 1905, så länge hans aflöning från karolinska institutet utginge med endast 900 kronor, erhålla ett arfvode af 400 kronor för år.

Anledningen till sistnämnda beslut finge anses hafva varit styrelsens önskan att bereda denne läkare, af hvars arbete anstalten begagnade sig, sådana löneförmåner, som med hänsyn till omfattningen af hans arbete ungefärligen motsvarade hvad andra yngre läkare vid anstalten erhöle. Någon afsikt att för framtiden befria karolinska institutet från dess åtagande att aflöna amanuensen hade däremot helt visst icke förefunnits.

Arfvodesförhöjningen ordnades äfven på sådant sätt, att den skulle äga rum allenast så länge läkaren i fråga icke genom institutets försorg erhöle det aflöningsbelopp, hvaraf styrelsen ansåg honom vara förtjänt.

Någon anledning för styrelsen att frångå den sålunda intagna ståndpunkten förefunnnes icke. Amanuensen hade således ej att motse någon förbättring af de från anstalten utgående förmånerna. Tvärtom vore det sannolikt att, i öfverensstämmelse med styrelsens tidigare beslut, arfvodet komme att indragas i den mån ökad aflöning af statsmedel komme honom till godo.

Hos direktionen för serafimerlasarettet hafva de vid lasarettet anställda amanuenser och poliklinikamanuenser i en den 5 oktober 1911 dagtecknad skrift anhållit, att direktionen måtte taga i öfvervägande, huruvida icke åt sökandena kunde på extra stat för år 1911 för arbetet i sjukvården utanordnas lönetillskott af viss angifven storlek.

Med anledning af denna framställning har direktionen i skrifvelse till Konungen den 26 oktober 1911 hemställt, huruvida ej åtgärd kunde vidtagas i syfte att, oberoende af det definitiva afgörandet af spørsmålet om lönereglering för de ifrågavarande amanuenserna, löneförbättring till åtminstone de af karolinska institutets lärarekollegium föreslagna belopp ofördröjligen måtte komma dem till del.

Vid sammanträde med karolinska institutets lärarekollegium den 2 november 1911 förekom fråga om förbättrande af aflöningen för amanuensen vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran.

Enligt hvad af professor Möller meddelades, stode denna tjänst vakant sedan den 15 augusti 1911, och trots upprepad annonsering i allmänna tidningarna och svenska läkartidningen hade ännu ingen sökande anmält sig.

Enär det i längden icke läte sig göra att utan biträde af en klinisk amanuens meddela en tillfredsställande undervisning och då det ej utan en ökning af aflöningen till åtminstone 2,000 kronor för år räknadt syntes möjligt att på ett stadigvarande sätt hålla tjänsten besatt, anhöll professor Möller, att lärarekollegiet måtte bereda utväg att för tiden från den 1 december 1911 till läsårets slut öka amanuensaflöningen vid den syfilidologiska kliniken till ett belopp, motsvarande 2,000 kronor för år.

Denna professor Möllers framställning har af lärarekollegiet tillstyrkts i skrifvelse till universitetskanslern den 2 november 1911.

I yttrande öfver de kliniska och polikliniska amanuensernas förnyade framställning i november 1911 har institutets lärarekollegium vidhållit sina förut i ärendet afgifna yttranden och förslag samt framhållit angelägenheten af att frågan om löneförbättring för ifrågavarande amanuenser måtte snarast möjligt bringas till sin lösning.

Professor Åkerman har, i särskildt yttrande till kollegiets protokoll, förklarat sig finna goda skäl tala för att aflöningsförmånerna fastställdes till i petitionen anförda belopp.

I detta sammanhang torde få erinras, hurusom i de från karolinska institutet inkomna framställningarna begärts inrättande af vissa *nya befattningar* af ifrågavarande slag (kliniska amanuens- eller underläkarebefattningar), nämligen två vid kirurgiska kliniken, två vid medicinska kliniken och en vid psykiatriska kliniken.

Därjämte hade ifrågasatts, att vid den kirurgiska kliniken måtte inrättas ytterligare en underläkarebefattning, hvars innehafvare skulle tjänstgöra å en vid nämnda klinik anordnad s. k. infektionsafdelning. Såsom af det följande framgår, har emellertid denna fråga numera förfallit, och i stället har begärts, att en underläkaretjänst måtte få inrättas vid den otiatriska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus. Sistberörda framställning har redan så till vida vunnit bifall, att vid den ifrågavarande kliniken

anställts en amanuens, till hvilken aflöning för år 1912 utgår från anslag å extra stat.

Fråga om förstärkning af den kirurgiska klinikens läkarepersonal väcktes af professor Berg, vid behandling af karolinska institutets riksdagspetita för 1909 års riksdag.

Den kirurgiska kliniken var då fördelad på två parallellkliniker jämte en för desamma gemensam infektionsafdelning.

Å klinik I var anställd en underkirurg, med aflöning på serafimerlasarettets stat och särskild ersättning för jourskyldighet, samt en extra underläkare, i regel medicine kandidat, hvilken af lasarettet aflönades med 500 kronor, hvartill kom ett belopp af 120 kronor från stipendiemedel.

Å klinik II tjänstgjorde en klinisk amanuens, aflönad på karolinska institutets stat och med rätt till särskild ersättning för jourskyldighet, samt en extra underläkare, i regel medicine kandidat, likaledes med 500 kronors aflöning på lasarettets stat och 120 kronors inkomst af stipendiemedel.

Å infektionsafdelningen hade under senaste tiden tre af docenterna i kirurgi frivilligt och utan ersättning turvis bestridt öfverläkaretjänst, hvarjämte de båda extra underläkarna turvis, jämte annat arbete vid klinikerne, bestridt underläkaretjänst.

De båda extra underläkareplatserna hade, enligt hvad professor Berg anförde, visat sig såväl genom arten af med dem förbunden verksamhet som genom sina obetydliga förmåner alltför litet eftersökta. De sökande hade nämligen ofta ej utgjorts af de bäst kvalificerade, och platserna hade lämnats redan efter 4 å 6 månader. Tjänstgöringens delning mellan kliniken och infektionsafdelningen under olika öfverordnade hade visat sig för betungande och af flera skäl olämplig. Af de ifrågavarande läkareplatserna borde en knytas helt och hållet till hvardera kliniken. På detta sätt kunde arbetet blifva både mera instruktivt för innehafvaren och bättre ägnadt att lätta de ordinarie underläkarnas alltför tunga arbetsbörda.

Hvad aflöningen anginge, borde denna, äfven om innehafvarna fortfarande i regel vore medicine kandidater, sättas så pass hög, att den meriterade ej af ekonomiska skäl hindrades att söka platsen. Att aflöningen å ifrågavarande befattningar — i likhet med hvad fallet vore beträffande

öfriga underläkareplatser vid klinikerna, med undantag af befattningarna såsom »underkirurg» och »underläkare» — borde utgå å karolinska institutets stat, syntes professor Berg påtagligt, då sjukhusets karaktär af undervisningsanstalt betingade platsernas tillvaro och ändamål. Det belopp af 1,000 kronor på lasarettets stat, som därigenom skulle inbesparas, uppvägde ej på långt när de ökade utgifter, hvilka lasarettet i utbyte borde påtaga sig för skälig aflöning af läkaretjänster, som, enligt afgifvet förslag, skulle tagas i anspråk uteslutande för den polikliniska sjukvården.

Infektionsafdelningen, som nästan ständigt vore öfverbelagd, kräfd enligt professor Bergs mening en fast anställd klinisk underläkare, som borde vara legitimerad läkare och subordinera direkt under tjänstgörande klinikchef.

Professor Berg hemställde i förevarande afseende, att vid infektionsafdelningen måtte inrättas en klinisk underläkareplats med en aflöning af 1,500 kronor, samt att hvardera af de s. k. extra underläkarna — hvilka syntes böra erhålla benämningen »andre underläkare» — måtte tillerkännas en aflöning af 1,000 kronor.

Beträffande därefter den medicinska kliniken erinrade vederbörande klinikchefer, att densamma innehölle, under de två professorerna i medicin, fem skilda sjukhusafdelningar, hvar och en omfattande tre allmänna salar jämte några enskilda och halfenskilda rum. Hvarje dylik afdelning hade i regel cirka 34 patienter utom dem, som lågo å enskilda rum. För ett tidsenligt bedrifvande af undervisningen, för vetenskaplig undersökning af de sjuka, för utförande af kemiska, fysikaliska, anatomiska och bakteriologicaliska undersökningar samt för läkarevården behöfde därför dessa afdelningar hvar sin läkare.

För det dåvarande funnes å den medicinska kliniken blott en underläkare och en amanuens, hvartill de senaste åren kommit en biträdande underläkare, som vanligen vore medicine kandidat och som aflönades af lasarettet.

Därest nu inrättades och af staten aflönades två nya amanuensplatser, skulle hvar sjukhusafdelning få sin lärare och behovet af nödig läkarepersonal för vård af de sjuka och för de vetenskapliga undersökningar, som vore nödiga för undervisningen, vara afhjälpt.

Dessa nya amanuensplatser skulle, liksom den biträdande underläkarens, vara underordnade de bägge underläkarna (sjukhusets och den kliniska) och kunna besättas med medicine kandidater. En aflöning af 1,000 kronor per år syntes fördenskull kunna vara tillräcklig för hvardera af dessa amanuenser.

I särskild skrifvelse till institutets lärarekollegium anhöll öfverläkaren vid Stockholms hospital å Konradsberg, professor B. Gadelius, att — då önskvärdheten att för vetenskapligt ändamål och till fromma för undervisningen utnyttja materialet vid Stockholms hospital i alltför ringa grad kunde tillgodoses af de få läkare, som enligt hospitalets stat vore anställda därstädes — kollegiet måtte bland riksdagspetita för år 1909 afven upptaga anställandet af en klinisk underläkare vid Stockholms hospital med lön från karolinska institutet af 2,000 kronor.

Karolinska institutets lärarekollegium biträdde de sålunda framställda förslagen och hemställde i skrifvelse den 10 september 1908, att anslag på ordinarie stat måtte utverkas till beredande af arfvoden dels å 2,000 kronor till en klinisk underläkare vid den psykiatriska kliniken, dels å 1,500 kronor till en klinisk underläkare vid kirurgiska klinikens infektionsafdelning och dels å 1,000 kronor till en hvar af två andre underläkare vid den medicinska kliniken och två andre underläkare vid den kirurgiska kliniken.

I samband med vissa ändrade anordningar vid den kirurgiska kliniken å serafimerlasarettet har emellertid den särskilda »infektionsafdelningen» därstädes indragits.

Karolinska institutets lärarekollegium anhöll fördenskull i skrifvelse den 9 september 1909, att det till arfvode åt en klinisk underläkare vid infektionsafdelningen afsedda beloppet af 1,500 kronor måtte i stället få disponeras för en klinisk underläkare vid den otiatriska afdelningen af kirurgiska kliniken.

Sedan emellertid fråga väckts om inrättande vid Sabbatsbergs sjukhus af en klinik för otiatri m. m., har lärarekollegiet i ett vid skrifvelse från universitetskanslern den 16 juni 1910 fogadt yttrande anført, att — vid bifall till gjord framställning om beviljande af anslag till arfvode åt en amanuens vid nämnda klinik — något behof tills vidare ej förefunnes

af det arfvode för en klinisk underläkare vid otiatriska afdelningen af kirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet, om hvars uppförande å ordinarie stat kollegiet gjort framställning i sin skrifvelse den 9 september 1909.

Vid ärendets föredragning den 23 juni 1910 fann Kungl. Maj:t godt anvisa dels till arfvode åt en amanuens vid den otiatriska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus under tiden den 1 september—31 december 1910 300 kronor, att utgå af det i 1910 års riksstat uppförda anslaget till extra utgifter, dels till arfvode åt bemälde amanuens under tiden den 1 januari—31 augusti 1911 600 kronor, att utgå af motsvarande anslag å 1911 års riksstat.

Redan den 1 september 1910 hemställde emellertid karolinska institutets lärarekollegium i skrifvelse till universitetskanslern, att å extra stat för år 1912 måtte äskas anslag till en klinisk underläkare vid den otiatriska kliniken å Sabbatsberg.

Med afseende å denna kliniks storlek och för vinnande af likställighet med de af lärarekollegiet ifrågasatta underläkarebefattningarna vid gynekologiska kliniken å Sabbatsberg, syfilidologiska kliniken och pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn ansåg kollegiet, att anslaget till aflöning åt underläkaren vid den otiatriska kliniken borde bestämmas till 2,000 kronor.

I anförande till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari 1911 uttalade vederbörande departementschef, att, så som undervisningen i öron-, näs- och halssjukdomar dåmera utvecklats sig, arfvode till ett biträde åt klinikföreståndaren fortfarande borde beredas. Till 1911 års slut syntes arfvodet kunna, efter enahanda grunder som dittills — 900 kronor för år — utgå af medel, som stode till Kungl. Maj:ts förfogande. För år 1912 åter borde ett anslag å extra stat utverkas hos Riksdagen. Anslaget borde utgå till en amanuens och sättas till 900 kronor; frågan om förändrad benämning å karolinska institutets kliniska amanuenser i allmänhet och om höjd aflöning åt dem bidade ännu sin lösning.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1911 års riksdag, att till arfvode åt en ama-

nuens vid karolinska institutets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus måtte på extra stat för år 1912 anvisas ett belopp af 900 kronor, och detta förslag blef af Riksdagen bifallet.

Universitetskanslern har i skrifvelse till Konungen den 6 mars 1909 framhållit, hurusom det för undervisningens jämna gång och för det vetenskapliga forskningsarbetet vid vederbörande institutioner utan tvifvel vore af stor vikt, att amanuens-, underläkare- och assistentbefattningarna blefve väl besatta och ej underkastade alltför täta ombyten af innehafvare.

På grund däraf vore det nödvändigt, att aflöningsförhållandena vid dessa befattningar gjordes så pass drägliga, att deras innehafvare, hvilka ändock i hvarje fall måste betrakta dem såsom öfvergångsplatser, kunde blifva skäligen tillfredsställda med ersättningen.

Universitetskanslern ville således varmt förorda, att en väsentlig förbättring i dessa aflöningsförhållanden så snart ske kunde vidtoges, och anslöt sig i fråga om arfvodesbeloppen till hvad de akademiska konsistorierna och karolinska institutets lärarekollegium föreslagit. Då nämligen dessa förslag innebure en mycket afsevärd förbättring i jämförelse med dittills rådande förhållanden och en ytterligare löneförhöjning ej af samma myndigheter ansetts vara oundgängligen nödvändig, fann sig universitetskanslern sakna anledning att till bifall förorda de af underläkare och en del amanuenser i november 1908 gjorda särskilda framställningar om än högre aflöningsbelopp.

Hvad af karolinska institutets lärarekollegium föreslagits om inrättande vid institutet af vissa nya underläkarebefattningar vann äfven universitetskanslerns understöd.

Sedan därefter i november 1911 fråga blifvit väckt om vidtagande af särskilda åtgärder, på det att förbättrade aflöningsförmåner måtte, räknadt från den 1 december 1911, beredas amanuensen vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran, har universitetskanslern i skrifvelse till Konungen den 15 november 1911 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag å visst angifvet belopp.

Med anledning af de kliniska och polikliniska amanuensernas förnyade framställning i november 1911 har universitetskanslern i skrifvelse

till Konungen den 30 december 1911 gifvit uttryck åt den meningen, att de arfvodesbelopp, som för nämnda befattningshafvare föreslagits i kanslerns skrifvelse den 6 mars 1909, numera finge anses väl knappt tilltagna. Under den sedan dess gångna tiden hade nämligen nya skäl till en kraftig löneförbättring framkommit.

Särskildt syntes det kanslern, att de ständigt stegrade lönerna för underläkare vid länslasaretten nödvändiggjorde för de vid de medicinska högskolornas kliniker och polikliniker tjänstgörande läkarna högre aflöningsförmåner än dem, som föreslagits i skrifvelsen den 6 mars 1909. Då nämligen lasarettunderläkaretjänsterna börjat konkurrera med ifrågavarande kliniska amanuensbefattningar, kunde man med rätta befara en sänkning af amanuensernas kvalifikation. Hvilken sänkning detta skulle medföra af hela den vetenskapliga medicinska undervisningen ansåg kanslern ej behöfva påpekas. Svårighet att med kompetenta personer besätta dessa platser hade ock redan visat sig. Kanslern ville därför på det lifligaste framhålla angelägenheten af att frågan om löneförbättring måtte snarast möjligt bringas till sin lösning.

Beträffande de kliniska amanuensernas arfvoden yttrade kanslern, att ej tillräckligt öfvertygande skäl blifvit framlagda för det åskade beloppet 2,800 kronor. Enligt kanslerns förmenande kunde dock ett belopp af 2,500 kronor anses vara fullt berättigadt; det motsvarade också det belopp, hvartill fast docentstipendium vid universiteten och enahanda stipendium vid karolinska institutet uppginge.

Med anledning af den i framställningen gjorda begäran om utanordnande af fyllnadsbelopp från och med år 1912 yttrade kanslern, att en dylik anordning nog vore önskelig, men som den väl mycket afveke från hvad som i allmänhet förut vid löneregleringar tillämpats, funne sig kanslern ej kunna förorda framställningen i detta afseende.

När kommittén haft att taga ståndpunkt till de föreliggande framställningarna angående förbättring af de kliniska amanuensernas aflöningsförmåner, har kommittén redan från början fäst sin uppmärksamhet vid den i viss mån egenartade ställning, som dessa befattningshafvare intaga i

sin dubbla egenskap af amanuenser vid den kliniska undervisningen och biträdande läkare vid sjukvården.

Visserligen torde ifrågavarande befattningar, såsom uppförda på universitetens resp. karolinska institutets stater, få anses i första hand vara betingade af undervisningens kraf och sålunda de kliniska amanuenserna — i likhet med de amanuenser som äro anställda vid de teoretiskt-medicinska institutionerna — närmast vara att anse såsom biträden åt vederbörande lärare inom de medicinska disciplinerna. Men till följd af det intima samband, som på grund af förhållandenas egen natur måste förefinnas mellan å ena sidan den kliniska undervisningen och å andra sidan sjukvården vid de anstalter, där klinikerna äro förlagda, har det i praktiken oftast ställt sig så, att de kliniska amanuenserna kommit att i betydande utsträckning deltaga i det egentliga sjukvårdsarbetet.

I stor omfattning äger detta förhållande rum vid akademiska sjukhuset i Uppsala, där inga andra biträdande läkare finnas anställda än de å universitetets stat uppförda kliniska amanuenserna.

Hvad åter angår Lunds universitet, äro dess kliniker förlagda till länslasarettet eller, såsom dess officiella benämning lyder, Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Af landstinget aflönas vid lasarettet särskilda underläkare, hvarjämte afven de kliniska amanuenserna äro förbundna att biträda vid sjukvården.

Vid serafimerlasarettet i Stockholm äro, enligt den för lasarettet den 14 december 1906 utfärdade stadga, såsom »biträdande vid sjukvården» anställda, förutom de å karolinska institutets stat uppförda amanuenserna, en underläkare och en underkirurg med aflöning från lasarettet. Såväl underläkaren och underkirurgen som de kliniska amanuenserna hafva till åliggande, bland annat, »att under vederbörande klinikföreständares inseende och i den utsträckning denne bestämmer deltaga i sjukvården vid lasarettet» samt »att med råd och upplysningar tillhandagå de vid kliniken tjänstgörande studerande».

Jämte den nu nämnda läkarepersonalen äro vid serafimerlasarettet anställda tre extra underläkare med aflöning å lasarettets stat.

Beträffande vidare de kliniker, som äro anordnade vid vissa af Stockholms stads sjukhus, nämligen Sabbatsbergs sjukhus och sjukhuset S:t Gö-

ran, torde till en början få erinras, att, enligt aftal mellan karolinska institutet och stadens hälsovårdsnämnd, läkarevården vid såväl den gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus som den otiatriska kliniken därstädes bestrides af karolinska institutet. Vid de ifrågavarande afdelningarna af Sabbatsbergs sjukhus finnes således icke någon af Stockholms stad aflönad läkare.

Ett motsatt förhållande äger rum i fråga om den syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran. Efter hvad Stockholms stadsfullmäktige erinrat i sitt yttrande den 20 september 1909, aflönar staden vid nämnda sjukhus en underläkare och en amanuens, och hafva stadsfullmäktige anført, att detta syntes vara tillräckligt för sjukvården samt att den kliniska amanuensen därför finge anses hafva tillkommit för undervisningens räkning.

Äfven vid allmänna barnhuset och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn äro, jämte där tjänstgörande kliniska amanuenser, anställda andra biträdande läkare.

Vid allmänna barnbördshuset, liksom vid klinikerna å Sabbatsbergs sjukhus, besörjes läkarevården af lärare vid karolinska institutet. Den kliniska amanuensen, som bör vara boende vid barnbördshuset, har till åliggande, bland annat, att biträda klinikföreståndaren äfven vid sjukvården.

Af det nu anförda torde framgå, att de kliniska amanuenserna, eller i hvarje fall de flesta af dem, jämte det de äro statstjänare i egentlig mening, äfven i viss mån äro att anse såsom funktionärer hos de anstalter, där deras tjänstgöring är förlagd. Med denna deras dubbelställning sammanhänger också det förhållandet, att samtliga befattningshafvare, om hvilka nu är fråga, utöfver sin aflöning å universitetens resp. karolinska institutets stater åtnjuta vissa förmåner äfven från vederbörande sjukvårdsanstalter. Såsom redan är nämndt, utgå dessa särskilda förmåner oftast in natura, men stundom förekommer därjämte kontant ersättning.

I vissa fall äro de förmåner, som lämnas från sjukvårdsanstalterna, att anse såsom ersättning för särskilda prestationer från de kliniska amanuensernas sida.

Af det årliga bidrag, som från Stockholms stad lämnas till serafimerlasarettets polikliniker, utgå sålunda belopp å resp. 200 och 300 kronor till två kliniska amanuenser såsom ersättning för deras tjänstgöring såsom jourhafvande läkare. När vidare de kliniska amanuenserna i Lund från den 1 november 1907 erhöilo hel fri kost från lasarettet, uppställdes därvid det villkoret, att nyantagen amanuens skulle formligen förbinda sig att tjänstgöra äfven under ferier och att på sin afdelning ansvara för vanlig föreskrifven expedition samt att med de af lasarettet aflönade underläkarna deltaga i skyldigheten att, då så påfordrades, vara jourhafvande läkare.

Allt efter de olika förhållanden, som äro rådande vid särskilda sjukvårdsanstalter — läkarepersonalens och patientantalets storlek m. m. — måste gifvetvis det sjukvårdsarbete, som utföres af de kliniska amanuenserna, blifva till sitt omfång ganska växlande.

Här framträder nu det spörsmålet, huruvida den ersättning, som från sjukvårdsanstalterna lämnas de kliniska amanuenserna, kan anses i hvarje särskildt fall vara väl afpassad i förhållande till det sjukvårdsarbete, som af dessa befattningshafvare utföres för anstaltens räkning, eller, annorledes uttryckt, huruvida staten och sjukvårdsanstalterna i lämplig proportion bidraga till de kliniska amanuensernas aflönande.

Med undantag för det akademiska sjukhuset i Uppsala, om hvilket kommittén skall i det följande vidare yttra sig, har kommittén emellertid ansett sig icke böra ingå på ett närmare bedömande af nyssberörda spörsmål. Öfverhufvud taget torde det vara tvifvelaktigt, huruvida en reglering i förevarande afseende af det inbördes förhållandet mellan staten och resp. sjukvårdsinrättningar, äfven om en sådan reglering kunde för tillfället anses vara väl afvägd, skulle efter någon tids förlopp befinnas tillfredsställande eller huruvida det icke med större fördel skulle kunna lämnas i resp. sjukhusstyrelsers hand att, med hänsyn till växlande förhållanden, bestämma sitt bidrag till de ifrågavarande befattningshafvarnas aflönande. I alla händelser skulle en fullständig utredning af nu omhandlade spörsmål kräva så omfattande förarbeten, att därigenom utan tvifvel skulle vållas ett afsevärdt uppskof med den ytterligare behandlingen af det ärende, hvarom i förevarande betänkande är fråga.

Kommittén har under dessa omständigheter — med beaktande emelertid af de särskilda förhållanden, som äro rådande beträffande akademiska sjukhuset i Uppsala — ansett sig böra begränsa sin uppgift till att allenast undersöka, i hvilken mån en reglering kräfvades af de kliniska amanuensernas aflöning, sådan denna är uppförd i universitetens och karolinska institutets stater, och har kommittén därvid förutsatt, att hädanefter liksom hittills särskilda bidrag, kontant eller in natura, kunna komma att från vederbörande sjukvårdsanstalter utgå till de kliniska amanuenserna, i mån af befattningarnas större eller mindre betydelse för sjukvården å de särskilda anstalterna.

När det gällt att för de kliniska amanuensernas lönerreglering finna utgångspunkter i redan bestående förhållanden, hafva två skiljaktiga meningar gifvit sig tillkänna i de föreliggande framställningarna. Å ena sidan hafva medicinska fakulteten i Uppsala och karolinska institutets lärarekollegium, liksom de kliniska amanuenserna själfva, velat närmast jämnställa ifrågakvarande befattningar med underläkareplatser vid länslasarett och andra icke-kliniska sjukhus. Medicinska fakulteten i Lund åter har gifvit uttryck åt den meningen, att de ifrågakvarande lasarettunderläkarnas aflöning ej lämpligen hör läggas till grund för ett förslag till lönerreglering för de kliniska amanuenserna. Amanuensbeställningarna vid statens hospital ansåge fakulteten däremot vara befattningar, hvilka beträffande såväl innehafvarnas utbildning som det med befattningarna förenade arbetet nära motsvarade de kliniska amanuensbefattningarna.

Kommittén har för sin del icke anledning att betvifla, att det sjukvårdsarbete, som åligger kliniska amanuenser, i åtskilliga fall är fullt jämförligt med det arbete af enahanda slag, som kräfvades af underläkare vid länslasarett och andra icke-kliniska sjukhus. Men kommittén vill af detta förhållande icke draga den slutsatsen, att aflöningen till de kliniska amanuenserna, i den mån densamma här kommer i betraktande, i allmänhet bör bestämmas till ett belopp, som ungefär motsvarar aflöningen till underläkarna vid icke-kliniska sjukhus.

I själfva verket synes en rätt väsentlig olikhet föreligga mellan de kliniska amanuensbefattningarna och underläkaretjänsterna vid nyssnämnda sjukhus. Därpå tyder redan det förhållandet, att enligt lasarettstadsan-

af den 18 oktober 1901, § 32 mom. 2, för behörighet till lasarettssunderläkaretjänst fordras att vara legitimerad läkare, under det att de kliniska amanuensbefattningarna kunna, under vissa förutsättningar, besättas med medicine kandidater. Det har också ofta förekommit, särskildt i Uppsala och Lund, att kliniska amanuensbefattningar innehafts af personer, som icke varit legitimerade läkare.

Den principiella skiljaktigheten mellan de kliniska amanuensbefattningarna och lasarettssunderläkaretjänsterna torde emellertid ligga däri, att innehafvarna af de förra befattningarna hafva till åliggande att biträda vid både undervisningen och sjukvården, under det att lasarettssunderläkarnas verksamhet uteslutande faller inom sjukvårdens område. Men med detta förhållande sammanhänger, att de kliniska amanuensplatserna — hvilkas innehafvare äro i tillfälle att på ett särdeles ingående sätt äfven för egen räkning tillgodogöra sig de tillfällen till vidare utbildning, som den kliniska undervisningen erbjuder — äro i väsentlig mån, och vida mera än underläkaretjänster vid icke-kliniska sjukhus, att anse såsom utbildningsplatser och att ur denna synpunkt den kliniska amanuens tjänstgöringen måste för tjänsternas innehafvare vara af stort värde. Denna de kliniska amanuensplatsernas egenskap att vara studie- och öfvergångsplatser har särskildt betonats i den utredning, som vidfogats lärarekollegiets vid karolinska institutet skrifvelse den 10 september 1908.

Den nu tillämpade regeln, att de kliniska amanuensbefattningarna i allmänhet tillsättas för en tid af högst ett år — under det att tiden för förordnande å lasarettssunderläkaretjänst är begränsad till tre år — torde också få anses vara ett uttryck för den åskådningen, att de kliniska amanuensplatserna väsentligen äro att betrakta såsom utbildningsplatser och att fördens skull ett såvidt möjligt stort antal tjänstgörande bör komma i tillfälle att genomgå den specialskola, som utgöres af den kliniska amanuens tjänstgöringen.

Med afseende å nu anförda förhållande och då vidare för det sjukvårdsarbete, som utföres af de kliniska amanuenserna, för närvarande utgå och äfven framdeles torde komma att utgå särskilda förmåner, kontant eller in natura, från vederbörande sjukvårdsinrättningar, har kommittén, som visserligen funnit en afsevärd förhöjning af de kliniska amanuensernas

aflöning vara af förhållandena påkallad, dock ansett sig icke kunna biträda sökandenas i petitioner af åren 1908 och 1911 gjorda framställning därom, att den kontanta aflöningen för ifrågavarande amanuenser måtte sättas så högt som till 2,800 kronor, utan har kommittén — med undantag för vissa befattningshafvare, om hvilka kommittén här efteråt yttrar sig — ansett denna aflöning böra bestämmas till 2,000 kronor för år.

Kommittén har sålunda funnit sig här böra stanna vid det belopp, som år 1907 begärdes för flertalet kliniska amanuenser i Uppsala och som nästföljande år föreslogs äfven för de kliniska amanuenserna vid karolinska institutet. Med detta belopp utgår också aflöningen till amanuenser vid rikets hospital och till flertalet af Stockholms stad aflönade amanuenser vid hufvudstadens olika sjukhus.

Då kommittén, såsom af det föregående framgår, ansett sig icke kunna i aflöningshänseende jämnställa de kliniska amanuenserna med underläkare vid icke-kliniska sjukhus, har kommittén ock, med i det följande angifna undantag, funnit sig sakna anledning att biträda förslaget därom, att benämningen »klinisk amanuens» måtte utbytas mot »klinisk underläkare».

En något högre aflöning än det nyss angifna beloppet, 2,000 kronor, finner sig kommittén böra förorda för tre af ifrågavarande befattningshafvare, nämligen för den amanuens vid medicinska kliniken i Uppsala, som tillika är underläkare, för den amanuens vid kirurgiska kliniken i Uppsala, som tillika är underkirurg, samt för den befattningshafvare, som, enligt hvad kommittén här nedan föreslår, skulle komma att ersätta den nuvarande amanuensen vid den obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset i Stockholm.

För underläkaren och för underkirurgen i Uppsala har i petition af år 1907, hvilken på sin tid tillstyrktes af vederbörande myndigheter vid universitetet äfvensom af universitetskanslern, begärts en till 2,500 kronor förhöjd aflöning, och äfven kommittén anser sig böra understödja denna framställning, så mycket hellre som ifrågavarande två befattningshafvare, vid jämförelse med förhållandena vid lasarettet i Lund, närmast torde vara likställda med de underläkare, som där aflönas af länets landsting. För en hvar af sistnämnda underläkare uppgår aflöningen, enligt föreliggande uppgifter, till ett belopp af 2,500 kronor.

Beträffande därefter den kliniska amanuensen vid allmänna barnbörds-
huset i Stockholm har kommittén i ett annat ärende, däri kommittén den
14 mars 1912 afgifvit underdånigt utlåtande, haft anledning att något
beröra frågan om läkarevården och undervisningen vid nämnda anstalt.

I det af Kungl. Maj:t den 28 januari 1898 utfärdade reglementet
för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset heter det, att
direktor och öfriga lärare i obstetrik och gynekologi vid karolinska insti-
tutet hafva, i enlighet med gällande stadgar och bestämmelser för nämnda
institut, att i egenskap af klinikföreståndare hvar i den ordning, som af
universitetskanslern bestämmes, bestrida hälso- och sjukvården äfvensom
undervisningen vid allmänna barnbördshuset. Sedan genom den år 1908
genomförda löneregleringen för karolinska institutet förutvarande e. o.
professuren i obstetrik och gynekologi förvandlats till ordinarie professor,
har i stadgarna för institutet den 27 november 1908 (§ 83) bestämts, att
Kungl. Maj:t efter förslag af institutets lärarekollegium och på hemställan
af kanslern för rikets universitet förordnar en af professorerna i obstetrik
att vara öfverläkare och direktor vid allmänna barnbördshuset, dock att,
jämlikt öfvergångsstadgande, den professor, som vid 1908 års utgång inne-
hade denna befattning, skulle fortfarande innehafva densamma.

Direktionen för allmänna barnbördshuset hade i underdånig skrif-
velse den 10 oktober 1911 — med förmälan att de för barnbördshuset
afsedda nybyggnader, enligt hvad direktionen hade anledning förmoda,
skulle kunna tagas i bruk i slutet af år 1912 — gjort framställning om
förhöjning af statsanslaget till barnbördshuset och därvid framlagt ett
förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1913.

I detta förslag hade upptagits aflöning till en underläkare, enligt
hvad direktionen anförde, af det skäl att, då det icke medgifvits, att sär-
skild byggnad för barnbördshusets direktor finge uppföras inom det för
anstalten afsedda område, barnbördshuset i dess utvidgade skick icke kunde
undvara en examinerad läkare, som ständigt funnes på platsen. Direktionen
vore nämligen af den mening, att läkarevården icke kunde på ett tillfreds-
ställande sätt uppehållas af den amanuens, som, med kontant aflöning från
karolinska institutet, skulle jämlikt föreskrift i reglementet tjänstgöra å

barnbördshuset. Denna amanuens tjänst bestredes af personer, som icke alltid vore utbildade läkare, hvarjämte tjänstens innehafvare ofta ombyttes.

För den ifrågasatta underläkaren hade i förslaget upptagits ett aflöningsbelopp af 2,800 kronor, hvarjämte till kosthåll beräknats 600 kronor.

I afgifvet underdånigt utlåtande den 18 november 1911 har statskontoret förklarat sig anse nödvändigheten af dessa utgiftsposter tvifvelaktig, då ej blott undervisningen utan äfven sjukvården vid anstalten skulle bestridas af lärare i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet.

Direktionen för allmänna barnbördshuset har emellertid i ett den 25 november 1911 afgifvet förnyadt yttrande vidhållit sin framställning om anställande af en underläkare vid anstalten.

Karolinska institutets lärarekollegium har den 14 december 1911 till universitetskanslern afgifvit yttrande i ärendet och därvid framhållit, att den föreslagna underläkarebefattningen syntes vara af behovet synnerligen väl påkallad. Då det emellertid ålåge karolinska institutet att genom sina vederbörande lärare bestrida sjukvården vid barnbördshuset, syntes befattningen rätteligen böra uppföras på karolinska institutets och icke på barnbördshusets stat. Dock borde underläkaren, på sätt blifvit föreslaget, erhålla bostadsrum å barnbördshuset äfvensom kost, uppvärmning och lyse.

Hvad anginge de för underläkaren föreslagna aflöningsförmånerna, har lärarekollegiet anmärkt, att befattningen i fråga vore afsedd för en läkare med mera omfattande erfarenhet och långvarigare anställning än de för högst ett år antagna läkare, som under benämning amanuenser vore fästade vid karolinska institutets kliniker i allmänhet.

I underdånigt utlåtande den 21 december 1911 har universitetskanslern anfört, att han icke hade något att tillägga till hvad karolinska institutets lärarekollegium yttrat i detta ärende.

För egen del har kommittén, i sitt underdåniga utlåtande den 14 mars 1912, beträffande den föreslagna underläkarebefattningen erinrat, att sjukvården vid allmänna barnbördshuset för närvarande bestrides alternerande af endera utaf de bägge professorerna i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet och en docent i nämnda ämnen vid samma insti-

tut. Därjämte funnes å karolinska institutets stat, för tjänstgöring å dess obstetriska klinik vid allmänna barnbördshuset, en klinisk amanuens med bostad vid anstalten. Utöfver dessa läkarebefattningar skulle enligt direktionens förslag inrättas en underläkarebefattning med bostad inom anstalten.

Kommittén har i nämnda utlåtande vidare anført, att vid en jämförelse med de läkarekrafter, som funnes vid Stockholms stads södra barnbördshus med ett sängantal af omkring 100 sängar — de nya byggnaderna för allmänna barnbördshuset skulle innehålla rum för 64 sängar — kommittén icke funnit sig tillräckligt öfvertygad om behofvet af den föreslagna underläkarebefattningen vid allmänna barnbördshuset, helst om i annat föreliggande sammanhang väsentligt förbättrade aflöningsförmåner kunde beredas den vid allmänna barnbördshuset anställda kliniska amanuensen å karolinska institutets stat, hvarigenom större fordringar skulle kunna ställas på denne.

Därest emellertid ifrågavarande underläkarebefattning det oaktadt skulle befinnas oundgängligen erforderlig, ansåg sig kommittén böra i så måtto ansluta sig till den af karolinska institutets lärarekollegium uttalade och af universitetskanslern biträdda uppfattningen, att befattningen lämpligen borde uppföras på karolinska institutets och icke på barnbördshusets stat.

Då kommittén nu tagit denna fråga i förnyadt öfvervägande, har kommittén ansett sig böra hemställa, huruvida ej det ökade behof af läkarekrafter, som efter barnbördshusets utvidgning måste göra sig gällande vid denna anstalt, skulle kunna på ett lämpligt sätt tillgodoses därigenom, att den nuvarande amanuensbefattningen vid den obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset ombildades till en å karolinska institutets stat uppförd underläkarebefattning vid nämnda klinik, med skyldighet för innehafvaren att deltaga i såväl läkarevården som den kliniska undervisningen vid allmänna barnbördshuset. För den sålunda ifrågasatta underläkaren synes den kontanta aflöningen lämpligen kunna bestämmas till samma belopp, som af kommittén föreslås för underläkaren och underkirurgen vid akademiska sjukhuset i Uppsala, nämligen 2,500 kronor för år. Därvid förutsätter kommittén att, på sätt ock föreslagits, underläka-

ren skulle å barnbördshuset erhålla bostadsrum äfvensom kost, uppvärmning och lyse.

Den af kommittén föreslagna normalafbörningen för klinisk amanuens, 2,000 kronor för år, anser kommittén böra utgå till en hvar af följande befattningshafvare å nu gällande ordinarie stat, nämligen i *Uppsala* till en amanuens, Strandbergianus, vid medicinska kliniken, till två amanuenser (däraf den ene Nilsson-Aschanius) vid kirurgiska kliniken, till en amanuens vid obstetrisk-gynekologiska kliniken, tillika amanuens vid gynekologiska polikliniken, till en amanuens vid oftalmiatriska kliniken, tillika amanuens vid oftalmiatriska polikliniken, och till en amanuens vid kliniken för bröstsjuka, i *Lund* till en amanuens vid en hvar af kirurgiska, medicinska, oftalmiatriska, pediatrika och obstetrisk-gynekologiska kliniker samt vid *karolinska institutet* till en amanuens vid medicinska kliniken, en amanuens vid kirurgiska kliniken, en amanuens vid nervkliniken, en amanuens vid oftalmiatriska kliniken, en amanuens vid gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet samt en amanuens vid pediatrika kliniken å allmänna barnhuset.

Hvad af karolinska institutets lärarekollegium föreslagits därom, att till arfvode åt en klinisk underläkare vid den psykiatriska kliniken måtte å ordinarie stat beviljas ett anslag af 2,000 kronor, föranleder ingen annan erinran från kommitténs sida, än att äfven denne befattningshafvare, liksom öfriga inom samma grupp, lämpligen torde böra benämnas amanuens.

Beträffande de kliniska amanuenser, som hafva sin tjänstgöring förlagd till Stockholms stads sjukhus, nämligen en vid gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus, en vid otiatriska kliniken å samma sjukhus och en vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Görän, har hos kommittén fråga förevarit, huruvida anslag till dessa befattningar må böra uppföras på ordinarie stat eller fortfarande utgå på extra stat. Därvid har det visserligen synts kommittén antagligt, att ifrågavarande sjukhusafdelningar fortfarande komma att användas för klinisk undervisning och att till följd däraf ofvannämnda tre amanuensbefattningar äfven framdeles blifva erforderliga. Då emellertid något förslag om befattning

garnas uppförande såsom ordinarie icke framkommit från vederbörande myndigheter, har kommittén stannat vid det alternativet, att anslag till dessa befattningar, liksom ock till amanuensbefattningen vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, fortfarande tills vidare böra beviljas på extra stat.

I fråga om aflönings belopp synas de nu nämnda fyra amanuenserna böra hänföras till den grupp, där aflöningen skulle utgå med normalbeloppet, 2,000 kronor.

Hvad särskildt angår den amanuens, som tjänstgör vid den pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, erfordras för sådant ändamål, att det anslag å 1,800 kronor, som å extra stat utgår till den nämnda kliniken, höjes till 2,900 kronor.

Beträffande den af karolinska institutets lärarekollegium gjorda hemställan, att anslag å institutets ordinarie stat måtte beviljas till arfvoden, hvart och ett å 1,000 kronor, åt två andre underläkare vid den medicinska kliniken å serafimerlasarettet och två andre underläkare vid den kirurgiska kliniken å samma lasarett, har kommittén ansett sig böra understödja detta förslag, dock att benämningen »andre underläkare» torde böra utbytas mot »amanuens».

Enligt § 60 i stadgarna för karolinska institutet den 27 november 1908 skola i regel amanuenser vid institutets kliniker förordnas af kanslern på framställning af kollegienämnden efter vederbörande klinikföreståndares förslag, och må af kanslern meddeladt amanuensförordnande ej afse längre tid än ett år; dock att den amanuens, som antages till att verkställa och demonstrera liköppningarna vid den pediatrika kliniken (den s. k. obducenten), må kunna af kanslern förordnas för längre tid än ett år, där kanslern finner sådant lämpligt.

Ett liknande undantag har, såsom förut är nämndt, ifrågasatts beträffande den nuvarande amanuensbefattningen vid kirurgiska kliniken å serafimerlasarettet. Af professor Berg har nämligen föreslagits, att denna befattning måtte tillsättas för två år i sänder. Mot detta förslag har kommittén för sin del icke funnit något att erinra, och tillåter

sig kommittén i sammanhang därmed uttala, att, i händelse af bifall till kommitténs förslag om inrättande af en underläkaretjänst vid den obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset, äfven denna tjänst torde böra tillsättas genom förordnande för längre tid än ett år.

Med afseende å de ifrågavarande befattningarnas karaktär af öfvergångsplatser synes aflöningen å desamma böra fortfarande utgå i form af arfvode.

För befattningshafvare vid Lunds universitet och karolinska institutet torde arfvodena böra med de af kommittén föreslagna belopp uppföras å resp. läroanstalters stater.

I betraktande af de särskilda förhållandena beträffande akademiska sjukhuset i Uppsala har kommittén, i anslutning till hvad sjukhusets direktion i skrifvelse den 14 september 1909 i detta ärende anfört, funnit det vara principiellt riktigt, att aflöningen till underläkaren, underkirurgen och öfriga vid sjukhuset anställda amanuenser utgår med ungefär enahanda belopp af statsmedel och från sjukhusets stat.

Eventuell brist i sjukhusets stat skall emellertid, såsom förut är nämnt, i viss ordning betäckas af ett för ändamålet under riksstatens åttonde hufvudtitel uppfördt ordinarie förslagsanslag å 10,000 kronor.

Jämlikt Riksdagens år 1904, på framställning af Kungl. Maj:t, i sistberörda hänseende fattade beslut skall ifrågavarande anslag användas sålunda, att, därest brist uppstår i kostnaderna för vård vid sjukhuset af sjuka från Uppsala läns landstingsområde — hvilket är pliktigt att ersätta universitetet med viss bestämd afgift för hvarje sjukdag af dylika sjuka — af anslaget får utgå dels hälften af samma brist intill ett belopp af 7,500 kronor, dels ock därutöfver det belopp, hvarmed bristen öfverstiger 15,000 kronor.

Enligt hvad af chefen för ecklesiastikdepartementet erinrades i anförande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910, i fråga om höjdt statsbidrag till arfvode åt en assistent å akademiska sjukhusets röntgenafdelning, hade det nyssnämnda förslagsanslaget under de senaste åren betydligt öferskridits, och ansåg departementschefen, att detta förhållande påkallade vissa åtgärder från det allmännas sida.

Kommittén har för sin del äfven velat gifva uttryck åt den meningen, att, därest förslagsanslaget skulle komma att jämväl hädanefter i någon mera betydande mån öfverskridas, från det allmännas sida böra vidtagas de åtgärder, som däraf kunna finnas påkallade. Enligt hvad kommittén förspott, har ock denna fråga under år 1911 varit föremål för handläggning inom ecklesiastikdepartementet. Kommittén har emellertid i det nu berörda förhållandet icke funnit anledning att frångå den, enligt kommitténs mening, principiellt riktiga åskådningen, att det akademiska sjukhuset bör bidraga med hälften af aflöningen till de befattningshafvare, om hvilka nu är fråga.

De af kommittén föreslagna aflöningarna för underläkaren, underkirurgen och öfriga kliniska amanuenser vid akademiska sjukhuset i Uppsala böra därför, enligt kommitténs åsikt, uppföras med hälften å universitetets och hälften å akademiska sjukhusets stat.

I fråga om den förmån af boställsrum, som enligt universitetets stat tillkommer de kliniska amanuenserna i Uppsala, har det syntts kommittén, att denna förmån bör anses till dem utgå från akademiska sjukhuset. I hvarje fall har kommittén — under åberopande jämväl af hvad kommittén i det följande yttrar angående den bostadsförmån, som tillkommer amanuenser vid vissa af universitetens och karolinska institutets teoretiskt-medicinska institutioner — ansett sig böra hemställa, att de i staten för Uppsala universitet förekommande anteckningarna om boställsrum för de kliniska amanuenserna må ur staten utgå.

I de fall, då ränta å donationsmedel för närvarande ingår bland dessa befattningshafvares aflöningsförmåner, lär det direkta statsanslaget böra minskas med beloppet af dessa räntemedel, och förutsätter kommittén, att, därest genom räntefotens förändring eller eljest bidraget från donationsmedel kommer att utgå med ändradt belopp, beloppet af det direkta statsanslaget kommer att därefter jämkas.

Såsom af det förut anförda framgår, hafva två kliniska amanuenser i Uppsala, nämligen de vid obstetrisk-gynekologiska och oftalmiatrika klinikerna, till åliggande jämväl att tjänstgöra vid resp. gynekologiska och oftalmiatrika poliklinikerna. Ungefär enahanda förhållande äger rum beträffande vissa kliniska amanuenser i Lund och Stockholm.

Med anledning däraf har kommittén här velat uttala, att de af kommittén föreslagna aflöningsförmånerna för de kliniska amanuenserna, enligt hvad kommittén afsett, böra anses innefatta ersättning äfven för poliklinisk tjänstgöring, där sådan förekommer för dylik amanuens, och att således tjänstgöring af sistnämnda slag icke bör gifva anledning till anspråk på särskild godtgörelse från statsverket till de befattningshafvare, om hvilka här är fråga.

Till frågan om semester åt de kliniska amanuenserna samt vissa andra hithörande spörsmål återkommer kommittén i det följande.

På grund af hvad sålunda anförts får kommittén härigenom hemställa

1) beträffande Uppsala universitet:

att arfvodena för nedannämnda befattningshafvare må å universitetets stat uppföras med följande belopp, nämligen

för en amanuens, tillika underläkare, vid medicinska kliniken 1,250 kronor,

för en amanuens, Strandbergianus, vid medicinska kliniken 1,000 kronor, däri inberäknadt ränta å Strandbergiska fonden, kronor 58,33,

för en amanuens, tillika underkirurg, vid kirurgiska kliniken 1,250 kronor,

för en amanuens, Nilsson-Aschanius, vid kirurgiska kliniken 1,000 kronor, däri inberäknadt ränta å Nilsson-Aschanska amanuensfonden, kronor 150,

för en amanuens vid kirurgiska kliniken 1,000 kronor,

för en amanuens vid obstetrisk-gynekologiska kliniken, tillika amanuens vid gynekologiska polikliniken, 1,000 kronor,

för en amanuens vid oftalmiatrika kliniken, tillika amanuens vid oftalmiatrika polikliniken, 1,000 kronor, samt

för en amanuens vid kliniken för bröstsjuka likaledes 1,000 kronor,

med villkor, hvad hvar och en af dessa befattningshafvare angår, att ett lika stort belopp utgår från akademiska sjukhusets stat; samt

att de i universitetets stat förekommande anteckningarna om boställsrum för dessa befattningshafvare må ur staten utgå;

2) beträffande Lunds universitet:

att arfvodet till en hvar af de fem amanuenserna vid kirurgiska, medicinska, oftalmiatrika, pediatrika och obstetrisk-gynekologiska klinikerna må å universitetets stat uppföras med ett till 2,000 kronor förhöjdt belopp; samt

3) beträffande karolinska institutet:

att för en hvar af de sex nuvarande amanuensbefattningarna vid medicinska kliniken, kirurgiska kliniken, nerokliniken, oftalmiatrika kliniken, gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet och pediatrika kliniken å allmänna barnhuset arfvodet må å institutets stat uppföras med ett till 2,000 kronor förhöjdt belopp,

att å institutets stat må, i stället för en amanuensbefattning vid obstetriska kliniken å allmänna barnbörds-
huset, uppföras en underläkarebefattning vid nämnda klinik, med ett arfvode af 2,500 kronor,

att å institutets stat vidare må uppföras dels en amanuens vid psykiatriska kliniken, med arfvode af 2,000 kronor, dels ock två amanuenser vid medicinska och två amanuenser vid kirurgiska kliniken, en hvar med ett arfvode af 1,000 kronor,

att de å extra stat utgående anslagen till aflönande af en amanuens vid gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus, en amanuens vid oftalmiatrika kliniken å samma sjukhus och en amanuens vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran må höjas till 2,000 kronor för en hvar af dessa befattningshafvare, samt

att, för beredande af arfvode å 2,000 kronor åt amanuensen vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, det å extra stat utgående anslaget till en pediatrik klinik vid nämnda anstalt må höjas till 2,900 kronor.

*Polikliniska
amanuenser.*

Kommittén öfvergår härefter till att yttra sig rörande de befattningshafvare, som äro anställda vid polikliniker, *polikliniska amanuenser*.

Därvid torde först få erinras, att, såsom nyss är nämnt, vissa af de kliniska amanuenserna äfven bestrida poliklinisk tjänstgöring.

Under rubriken »polikliniska amanuenser» upptagas här allenast sådana befattningshafvare, som icke samtidigt tjänstgöra vid kliniker, nämligen 2 i Uppsala och 4 vid karolinska institutet.

De två polikliniska amanuenserna i *Uppsala* tjänstgöra, den ene vid medicinska och pediatrika poliklinikerna och den andre vid kirurgiska polikliniken, samt åtnjuta en aflöning af 750 kronor hvardera, men icke några naturaförmåner.

För dessa befattningshafvare ifrågasattes, i ofvanberörda petition den 1 augusti 1907, en förhöjd aflöning af 2,000 kronor till en hvar.

I medicinska fakultetens yttrande den 30 september 1907 anfördes, att de polikliniska amanuensernas arbete ej vore af samma omfattning som de kliniska amanuensernas. Deras befattning upptog dock en stor del af dagen, och i genomsnitt kunde deras arbetstid ej skattas till mindre än 4 timmar dagligen.

Därvid vore ock att märka, att deras arbete blefve särskildt makt-påliggande därigenom, att de i stor utsträckning hade att själfständigt fullgöra sitt sjukvårdsarbete.

Då fordringarna på deras kompetens ungefär sammanfölla med de kliniska amanuensernas, ansåg fakulteten däraf tillräckligt tydligt framgå, att krafvet på en aflöning af 2,000 kronor för de polikliniska amanuens-befattningarna vore väl motiveradt.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala anslöt sig äfven i denna punkt till hvad medicinska fakulteten föreslagit.

I petitionen af den 23 november 1908 begärdes för de polikliniska amanuenserna — förutom en förhöjd aflöning af 2,000 kronor till en hvar — rätt till en månads årlig semester.

Medicinska fakulteten biträdde, i sitt yttrande den 14 december 1908, denna framställning, jämväl i hvad den afsåg rätt för de polikliniska amanuenserna till en månads semester, hvarjämte benämningen »amanuenser» ansågs äfven för dessa befattningshafvare böra utbytas mot »underläkare».

Till medicinska fakultetens yttrande anslöt sig det större akademiska konsistoriet.

Efter det de yrkanden, som framstälts i petitionen af den 23 november 1908, upprepats i petition af november 1911 och därvid tillika begärts, att de ifrågasatta löneförhöjningarna måtte få träda i kraft redan från 1912 års början, hafva universitetsmyndigheterna i Uppsala funnit sig böra tillstyrka denna senare framställning.

Af de fyra polikliniska amanuenserna vid *karolinska institutet* äro tre uppförda på ordinarie stat, nämligen en vid medicinska, en vid kirurgiska och en vid oftalmiatriska polikliniken. En hvar af dessa åtnjuter en kontant aflöning af 750 kronor samt därutöfver från serafimerlasarettet bostad äfvensom frukost och aftonkost.

Den fjärde af ifrågavarande befattningshafvare är anställd vid otiatriska polikliniken. Han uppbär årlig ersättning af 900 kronor — utgående af det på ordinarie stat uppförda anslag, 3,900 kronor, för uppehållande af undervisningen i otiaatri, rhinologi och laryngoskopi — äfvensom från serafimerlasarettet frukost och aftonkost.

Den högre aflöningen åt sistnämnde amanuens har föranledts däraf, att honom åligger att vikariera för den otiatriska poliklinikföreståndaren under dennes semester.

I den af vederbörande klinikchefer åvägabragta utredning, som af karolinska institutets lärarekollegium åberopats i dess skrifvelse den 10 september 1908, har beträffande de polikliniska amanuenserna anförts, att antalet hjälpsökande vid serafimerlasarettets polikliniker varit i jämnt stigande alltifrån sjukhusets ny- och tillbyggnad.

Arbetsbördan hade därigenom efter hand blifvit för de fåtaliga läkarna så öfverväldigande, att sjukhusdirektionen sökt och af Stockholms stadsfullmäktige erhållit en ökning af stadens anslag till lasarettets polikliniker från 6,000 till 12,000 kronor. Genom detta från år 1902 utgående större anslag blef det möjligt för direktionen att efter hand vid hvar och en af de fem största poliklinikerna anställa ytterligare en läkare. Dessa läkare, som alla vore legitimerade, de flesta praktici i staden, ssyselsatte sig emellertid icke med undervisningen, utan så godt som uteslutande med sjukvården.

De från karolinska institutet aflönade poliklinikamanuenserna hade alltså alltjämt ett högst kräfvande arbete, och särskildt hade detta å de medicinska och kirurgiska poliklinikerna ökats genom den från 1908 års början införda obligatoriska tjänstgöringen hvarannan dag vid poliklinikerna.

Klinikcheferna föreslogo, att aflöningen måtte höjas till 1,500 kronor för en hvar af amanuenserna vid de kirurgiska, oftalmiatrika och otiatriskä poliklinikerna samt till 2,000 kronor för amanuensen vid den medicinska polikliniken.

Den sistnämnde amanuensens högre aflöning motiverades därmed, att han för att väl fylla sin plats borde äga den fullständigare utbildning och mognad, som i regel vunnas först genom föregående anställning vid den medicinska kliniken, under det att befattningarna vid de öfriga poliklinikerna tänkts såsom begynnelsestadier i den speciella kliniska utbildningen.

Samtliga dessa vid poliklinikerna anställda befattningshafvare borde för framtiden lämpligen benämnas »polikliniska underläkare».

Hvad klinikcheferna i förevarande hänseende hemställt biträdades af lärarekollegiet.

I den petition från amanuenser vid karolinska institutet, som inkom till ecklesiastikdepartementet den 3 november 1908, anförde sökandena, att ej blott för amanuensen å medicinska polikliniken, utan äfven å amanuensplatserna vid de öfriga poliklinikerna kräfdes både insikt och mognad, enär arbetet på poliklinikerna till en mycket större utsträckning än på klinikerna vore ett fullt själfständigt, insikt och läkaransvar kräfvande arbete.

Sökandena anförde därjämte, att vid de kirurgiska, oftalmiatrika och otiatrika poliklinikerna det gällde, i väl ett flertal fall, patienter med kirurgiska och andra åkommor, som behöfde ofta upprepad, i många fall daglig behandling och tillsyn. Det kunde då inses, att arbetsbördan å just dessa polikliniker för där anställda amanuenser och af lasarettet aflönade underläkare måste vara ganska stor och vikten af en omsorgsfull behandling icke mindre, liksom ock att fordran på kompetens på dessa platser måste ställas hög.

Att platserna å poliklinikerna ej alltid vore begynnelsestadier i den speciella kliniska utbildningen, framginge däraf, att å en af dem, den oftalmiatrika, ej mindre än tre af de fyra senaste af kanslern meddelade förordnandena utfärdats för läkare, som redan ägt ett års klinisk utbildning i ämnet, samt att å en annan poliklinik, den otiatrika, två af de fyra senaste förordnandena utfärdats för läkare, som redan förut skaffat sig specialutbildning i ämnet.

Sökandena hemställde, att alla de polikliniska amanuensbefattningarna måtte aflönas med 2,000 kronor.

Vidare begärdes i denna petition, att rätt till en månads semester för år måtte tillerkännas äfven de vid polikliniker tjänstgörande amanuenserna (underläkarna).

I yttrande öfver petitionen har karolinska institutets lärarekollegium den 19 november 1908 anført, att, ehuru kollegiet i sin skrifvelse den 10 september 1908 icke ansett sig böra påyrka så stor höjning i aflöningsförmånerna för institutets kliniska och polikliniska amanuenser, som af dem blifvit ifrågasatt, kollegiet likväl ansåge önskvärdt, att den nu ifrågavarande framställningen vid frågans afgörande hos Kungl. Maj:t och Riksdagen rönt välvilligt beaktande.

Vid ärendets behandling hos lärarekollegiet erinrade emellertid professor Berg, att kollegiet för innehafvaren af amanuensplatsen vid den medicinska polikliniken ansett en högre kompetens önskvärd (nämligen helst föregående tjänstgöring såsom klinisk amanuens) än för de tre andra amanuensplatserna, som endast kräfde aflagd licentiatexamen. Att förordnande ändock ofta utfärdats för innehafvare af dessa sistnämnda

tjänster, hvilka ägt specialutbildning i ämnet, bevisade endast, huru begärliga dessa platser varit.

Professor Berg kunde ej heller gilla uppfattningen, att poliklinik-amanuensernas arbete vore fullt själfständigt. Det vore i alla händelser hans mening, att arbetet för dessa unga och oerfarna läkare skulle blifva mindre själfständigt än det varit.

Serafimerlasarettets direktion har, med anledning af därom från eklestiasitikdepartementet framställd förfrågan, i skrifvelse den 29 september 1909 anført, att direktionen ansåge lasarettets tillgångar icke medgifva någon ytterligare förbättring i de, med särskild hänsyn till undervisningens kraf, vid lasarettet inrättade underläkarsysslors förmåner, huru nsklig en löneförhöjning för deras innehafvare än vore vid jämförelse med den aflöning, som åtnjöttes af likställda underläkare vid samma och alla andra sjukhus i riket.

På gifven anledning har vidare serafimerlasarettets direktion i skrifvelse till Konungen den 26 oktober 1911 hemställt, huruvida ej åtgärd kunde vidtagas i syfte att, oberoende af det definitiva afgörandet af frågan om löneroglering för de kliniska och polikliniska amanuenserna, löneförbättring till åtminstone de af karolinska institutets lärarekollegium föreslagna belopp ofördröjligen måtte komma omförmälda amanuenser till del.

Af karolinska institutets lärarekollegium behandlades den 19 oktober 1911 en af professor Dalén väckt fråga om förbättrad aflöning för amanuensen vid den oftalmiatriska polikliniken.

Enligt hvad professor Dalén meddelade, hade det sedan längre tid tillbaka mött svårigheter att få den ifrågavarande befattningen besatt med lämplig innehafvare. Under den gångna delen af år 1911 hade platsen redan fyra gånger växlat innehafvare. För tillfället vore den anslagen ledig, utan att någon sökande, vare sig medicine licentiat eller kandidat, anmält sig. Man kunde, enligt professor Daléns mening, icke antaga att svårigheterna vid den ifrågavarande amanuensbefattningens tillsättande vore af tillfällig och öfvergående art, utan det vore tvärtom att befara, att de framdeles skulle ytterligare ökas, om ej åtgärder vidtoges för deras afhjälpande.

Professor Dalén hemställde, att lärarekollegiet ville ingå till Kungl. Maj:t med en anhållan, att af tillgängliga medel måtte utanordnas visst belopp att, jämte det nuvarande amanuensarfvodet, användas till uppehållande af den polikliniska amanuensbefattningen vid institutets oftalmiatrika klinik från den 15 oktober 1911 till läsårets slut. Det ifrågasatta beloppet vore beräknadt i öfverensstämmelse med det förslag till löneroglering för institutets amanuenser, som kollegiet förut afgifvit och hvilket förslag vore föremål för lönerogleringskommitténs behandling.

I skrifvelse till universitetskanslern den 19 oktober 1911 tillstyrkte lärarekollegiet den af professor Dalén gjorda framställningen.

Sedan de kliniska och polikliniska amanuenserna vid universiteten och karolinska institutet i november 1911 inkommit med en förnyad framställning angående förbättrade löneförmåner, har, i afgifvet yttrande, karolinska institutets lärarekollegium vidhållit hvad kollegiet förut i ärendet yttrat och föreslagit, hvarvid dock professor Åkerman förklarar sig finna goda skäl tala för att aflöningsförmånerna fastställdes till i petitionen anförda belopp.

Universitetskanslern har i sitt yttrande den 6 mars 1909 anslutit sig till hvad det större akademiska konsistoriet i Uppsala samt karolinska institutets lärarekollegium i sina då afgifna yttranden föreslagit beträffande aflöningen till de polikliniska amanuenserna.

Den af professor Dalén gjorda framställning, för hvilken nyss redogjorts, har af universitetskanslern den 26 oktober 1911 öfverlämnats till Kungl. Maj:t med hemställan om bifall.

I sitt den 30 december 1911 afgifna utlåtande, med anledning af de kliniska och polikliniska amanuensernas förnyade framställning i november samma år, har universitetskanslern, hvad angår de polikliniska amanuensernas arfvoden, ställt sig tveksam »på grund af svårigheten att här precisera förhöjningens storlek», men har kanslern funnit sig böra stanna vid ett belopp af 1,800 kronor.

Af hvad sålunda förekommit och i öfrigt af kommittén inhämtats har kommittén funnit ådagalagdt, att de polikliniska amanuensernas ar-

bete, om än i och för sig kräfvande och ansvarsfullt, dock i allmänhet icke kan i omfattning jämnställas med de kliniska amanuensernas. Detta har, hvad angår de polikliniska amanuenserna i Uppsala, uttryckligen framhållits af därvarande medicinska fakultet i dess yttrande den 30 september 1907. Enahanda uppfattning torde ock, i fråga om de polikliniska amanuenserna vid karolinska institutet, hafva gjort sig gällande, då institutets lärarekollegium i skrifvelse den 10 september 1908 för flertalet polikliniska amanuenser föreslog lägre aflöningsförmåner än som ifrågasattes för institutets kliniska amanuenser.

För en af karolinska institutets polikliniska amanuenser, nämligen amanuensen vid den medicinska polikliniken, har emellertid af lärarekollegiet begärts enahanda aflöning som för de kliniska amanuenserna. Från petitionärernas sida har däremot gjorts gällande, att aflöningen borde bestämmas till samma belopp för alla de polikliniska amanuenserna vid karolinska institutet.

Då vid institutets medicinska poliklinik, liksom vid de kirurgiska, oftalmiatriska och otiatriska poliklinikerna, är jämte den polikliniska amanuensen anställd en underläkare såsom poliklinikföreståndare och då sålunda amanuensen vid den medicinska polikliniken, oafsedt en tilläfventyrs något högre kompetens, synes i afseende å tjänstgöringens beskaffenhet vara att någorlunda jämnställa med öfriga nu nämnda polikliniska amanuenser, har kommittén för sin del, i anslutning jämväl till hvad universitetskanslern hemställt i sitt utlåtande den 30 december 1911, ansett riktigast, att samma aflöning tilldelas alla dessa befattningshafvare.

Med afseende å det belopp, 2,000 kronor, som af kommittén föreslagits såsom normalarfvode till de kliniska amanuenserna, har kommittén funnit sig böra förorda, att arfvodet till de polikliniska amanuenserna, såväl i Uppsala som i Stockholm, fastställas till 1,500 kronor.

Hvad särskildt angår den amanuens, som tjänstgör vid den otiatriska polikliniken å serafimerlasarettet, erfordras för sådant ändamål, att det ordinarie anslaget, 3,900 kronor, för uppehållande af undervisningen i otiatri, rhinologi och laryngoskopi höjes till 4,500 kronor.

Liksom i fråga om de kliniska amanuenserna har kommittén ansett, att benämningen »amanuens» bör bibehållas äfven för nu ifrågavarande befattningshafvare vid poliklinikerna.

De två polikliniska amanuenserna i Uppsala hafva hittills icke uppburit någon ersättning från akademiska sjukhuset. Enligt hvad kommittén inhämtat, är verksamheten vid ifrågavarande polikliniker — de medicinska och pediatrika samt den kirurgiska — icke förlagd till akademiska sjukhusets lokaler, och hvad angår dessa inrättningsars ekonomi, äro desamma att anse såsom universitetsinstitutioner. Under sådana förhållanden torde aflöningen till dessa två befattningshafvare böra i sin helhet uppföras på universitetets stat.

Angående de naturaförmåner, som från serafimerlasarettet utgå till polikliniska amanuenser, torde få hänvisas till hvad kommittén här ofvan under rubriken »kliniska amanuenser» i sådant hänseende yttrat.

Kommittén har ansett sig böra i detta sammanhang omnämna, att enligt vunna upplysningar en eller annan af de polikliniska amanuenserna i Stockholm är i tillfälle att, genom utfärdande af vissa intyg på begäran af patienter, bereda sig extra inkomster, hvilka åtminstone å en af befattningarna plägat uppgå till ganska afsevärda belopp. Med hänsyn till arten af denna inkomst har kommittén emellertid ansett nu omförmälda förhållande icke böra föranleda någon reduktion i den af kommittén för dessa befattningshafvare föreslagna aflöningen.

Kommittén har sålunda funnit sig böra hemställa

1) beträffande Uppsala universitet:

att arfvodet till hvardera af de två i universitetets stat upptagna amanuenserna vid »medicinska poliklinikerna» må å staten uppföras med ett till 1,500 kronor förhöjdt belopp; samt

2) beträffande karolinska institutet:

att arfvodet till en hvar af de tre amanuenserna vid medicinska, kirurgiska och oftalmiatrika poliklinikerna må å institutets stat uppföras med ett till 1,500 kronor förhöjdt belopp, och

att, för beredande af arfvode å 1,500 kronor åt amanuensen vid den otiatriska polikliniken, det ordinarie

anslaget för uppehållande af undervisningen i otia tri, rhinologi och laryngoskopi må höjas till 4,500 kronor.

*Befattnings-
hafvare vid
röntgeninsti-
tut.*

Till uppehållande af verksamheten vid de särskilda röntgenafdelning-
gar, som äro inrättade i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet,
hafva på extra stat för år 1912 anvisats följande anslag:

såsom bidrag till arfvode åt en assistent å akademiska
sjukhusets i Uppsala röntgenafdelning, med den tjänstgöring,
som af Kungl. Maj:t bestämmes . . . . . kr. 1,500
med villkor att för ifrågavarande assistents aflöning ett lika
stort belopp utgår från akademiska sjukhusets stat;

såsom bidrag till arfvode åt en assistent å det vid univer-
sitetets i Lund kliniker inrättade röntgenlaboratoriet, med den
tjänstgöring, som af Kungl. Maj:t bestämmes . . . . . » 1,500
under villkor att Malmöhus läns landsting med lika stort belopp
bidrager till ifrågavarande assistents aflöning;

till arfvode åt en föreståndare för röntgeninstitutet å sera-
fimerlasarettet . . . . . » 3,000

till aflöning åt erforderligt biträde åt nämnda föreståndare
och till underhåll af röntgeninstrumentariet . . . . . » 2,000

Rörande uppkomsten och utvecklingen af de särskilda röntgenaf-
delningarna torde här få erinras om följande.

För anskaffande till användning å det akademiska sjukhuset i *Upp-
sala* af en röntgenapparat anvisades, enligt beslut vid 1904 års riksdag,
på extra stat för år 1905 ett anslag af 3,000 kronor.

Från akademiska sjukhusets stat utgick vidare, från och med år
1906, ett belopp af 500 kronor såsom bidrag till aflönande af en assistent
vid sjukhusets röntgenafdelning.

På gjord framställning anvisade därefter 1907 års Riksdag på extra
stat för år 1908 ett anslag å likaledes 500 kronor såsom bidrag till arf-
vode åt den ifrågavarande assistenten. Enahanda anslag anvisades på
extra stat äfven för åren 1909 och 1910.

I skrifvelse den 1 augusti 1907 hade emellertid vissa befattnings-
hafvare vid universitetets medicinska institutioner begärt, bland annat,

att assistenten vid akademiska sjukhusets röntgenafdelning måtte tillerkännas en kontant aflöning af 2,000 kronor, och denna framställning vann understöd såväl af myndigheterna vid Uppsala universitet som af universitetskanslern, i dennes yttrande af den 6 mars 1909.

I sammanhang med Uppsala universitets riksdagspetita för 1910 års riksdag gjorde medicinska fakulteten den 27 maj 1909 en förnyad framställning i detta ämne.

Röntgenologiens framsteg hade, anförde fakulteten, under de senaste åren varit mycket snabba. Dess utveckling inverkade hufvudsakligen i två riktningar på föreståndarens för en röntgenafdelning ställning och arbete. För det första medförde utvecklingen med afseende på själfva röntgentekniken, att denna kräde alltmera öfning, innan man kunde fullt behärska den och fullt tillgodogöra sig densamma. Men ännu viktigare vore, att den användning röntgenstrålarna hade i medicinens tjänst blefve allt större och mera omfattande. Sålunda växte i viss mån antalet af de sjukdomsformer, vid hvilka röntgenstrålarna användes för behandling af de sjuka, men framför allt ökades i snabb följd de områden inom kirurgien och den praktiska medicinen, där man kunde från röntgenbilderna hämta en ovärderlig och oersättlig hjälp för fastställande af sjukdomens art och utbredning.

Anspråken på röntgenologen hade alltså starkt vuxit; å ena sidan vore för honom en längre speciell utbildning af nöden, å andra sidan blefve det arbete, hvilket fordrades för en sjukvårdsinrättning sådan som det akademiska sjukhuset, alltmer omfattande och tidskräfvande.

Det arbete, som åläge föreståndaren för akademiska sjukhusets röntgenafdelning, kunde år 1909 i genomsnitt ej skattas till mindre än 6 timmar dagligen — arbetstiden måste visserligen till följd af förhållandenas egen natur starkt växla under olika dagar.

Den angifna arbetstiden afsåge dock endast själfva det tekniska arbetet på röntgenafdelningen. Därtill komme emellertid, att röntgenologen för att kunna fullgöra sitt arbete vore oundgängligen tvingad att ägna en ganska betydlig tid åt studiet af litteraturen inom detta område, på det att han måtte kunna följa vetenskapens många och snabba framsteg.

I detta sammanhang ansåg fakulteten böra särskildt påpekas, huru som akademiska sjukhusets egenskap att vara en klinisk undervisningsanstalt i mycket väsentlig grad ökade röntgenologens arbete; dels vore det kanske ej oberättigadt att antaga, att å sjukvårdsafdelningar af detta slag undersökningarna af de sjuka till en viss grad blefve grundligare än hvad eljest i genomsnitt blefve fallet å sjukhus, dels toges äfven ett stort antal röntgenfotografier, af hänsyn till den kliniska undervisningen, för att kunna för de studerande så tydligt som möjligt demonstrera det närmare förhållandet af de sjukliga förändringarna vid olika sjukdomsfall.

Ur allt hvad som blifvit anfördt syntes det fakulteten klart framgå, huru alldeles otillfredsställande de löneförmåner vore, hvilka föreståndaren för röntgenafdelningen för det dåvarande åtnjöte, nämligen 1,000 kronor för år räknadt. Förhållandena vore ock sådana, att, därest ej en afsevärd förhöjning af denna lön omedelbart kunde erhållas, fakulteten med det största bekymmer motsåge den nära liggande möjligheten, att ingen kompetent person skulle finnas villig att uppehålla platsen.

Det låge nära att vilja jämföra föreståndarens för röntgenafdelningen aflöning med de kliniska amanuensernas och underläkarnas. Dessa tjänstgjorde visserligen delvis för en likartad lön — ehuru de i motsats till den förre dessutom hade fri bostad — och deras dagliga arbetstid vore fullt lika stor som dennes. Detta visade visserligen till fullo, att äfven deras ersättning i förhållande till deras arbete vore alldeles för liten, men icke desto mindre utfölle en jämförelse med dem afgjort ogynnsamt för röntgenologens löneförmåner.

Det vore nämligen att märka, att det af honom kräfdes en alldeles speciell teknisk utbildning, liggande helt och hållet på sidan om den vanliga medicinska utbildningen och till hvilken det ej funnes full motsvarighet vid de kliniska amanuensbefattningarna.

Vidare medförde hans arbete visserligen en ytterligare ingående utbildning på hela detta område af medicinen, men detta vore ett speciellt område; hans kunskaper därutinnan kunde vid en vanlig medicinsk praktisk verksamhet ej komma till sin rätt, och han kunde i framtiden begagna sin vunna färdighet och insikt endast under den förutsättningen, att ett rönt-

genlaboratorium med hela dess dyrbara och stor plats kräfvande utrustning stode till hans förfogande.

Han blefve med ett ord utbildad till en medicinsk specialist i detta ords allra strängaste mening och hade den fulla behållningen af sin utbildning endast för den händelse, att han allt framgent komme att fortsätta som dylik specialist.

Detsamma gällde aldeles ej om de kliniska amanuenserna. Äfven om vissa af akademiska sjukhusets kliniker kunde i större eller mindre grad betecknas som specialkliniker, gällde det dock, att de kunskaper och den färdighet, som en klinisk amanuens å någon af dem inhämtat, i rikt mått gagnade honom under en framtida, äfven allmänt medicinsk praktisk verksamhet, under det att röntgenologen hade föga behållning af sin utbildning, om han ej vore i tillfälle att fortsätta sitt arbete å ett röntgenlaboratorium.

Det framginge däraf, att, huru trängande behofvet af en betydlig löneförhöjning för de kliniska amanuenserna och underläkarna än vore, det vore ännu mera trängande för föreståndaren för röntgenafdelningen och där utgjorde en oafvislig nödvändighet, därest trygghet eller ens rimlig utsikt skulle finnas för att den kliniska undervisningen och den praktiska sjukvården å akademiska sjukhuset äfven i framtiden skulle åtnjuta den ovärderliga hjälp, som den moderna röntgenologien kunde skänka dem.

Med stöd af hvad som anförts och särskildt med hänsyn dels till den betydliga tekniska utbildning, som fordrades för föreståndaren vid en större röntgenafdelning, dels framför allt till det omfattande och tidsödande arbete, som af honom kräfdes, ansåg fakulteten arfvodet för denna befattning ej böra sättas lägre än till 4,000 kronor. Då 500 kronor utginge från sjukhusets stat, skulle följaktligen från statsverket erfordras 3,500 kronor. Fakulteten hemställde alltså om beviljande af ett anslag å 3,500 kronor på extra stat för år 1911 till arfvode åt amanuensen och föreståndaren för sjukhusets röntgenafdelning.

Denna framställning från medicinska fakulteten i Uppsala tillstyrktes såväl af det större akademiska konsistoriet, enligt beslut den 11 september 1909, som ock af universitetskanslern, i skrifvelse den 11 oktober samma år angående Uppsala universitets rikdagspetita.

Kanslern yttrade i sistnämnda skrifvelse, hurusom af fakultetens utredning otvetydigt framginge, att de röntgenologiska arbetena å sjukhuset dåmera genom röntgenmetodens utvidgade användning och betydelse ernått sådan utveckling, att det för vinnande af fullgod arbetskraft till skötandet af denna afdelning vore oundgängligen nödvändigt att bereda skälig ökning i det obetydliga arfvode, som dittills utgått till en assistent.

Med hänsyn jämväl till det belopp, som för enahanda ändamål blifvit under senare år beviljadt åt karolinska institutet, nämligen 5,000 kronor, däraf 3,000 kronor till en föreståndare och 2,000 kronor till biträde åt honom och till instrumentariets underhåll, och med afseende därå, att i detta anslag viss ökning påkallats, förklarade kanslern sig mot den af medicinska fakulteten i Uppsala föreslagna arfvodesförhöjningen icke hafva något att erinra, då ju, för den händelse det begärda anslaget komme att beviljas, det dittills på extra stat anslagna arfvodet till en assistent, 500 kronor, icke vidare skulle ifrågakomma.

Beträffande ifrågavarande framställning från Uppsala universitet anförde chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådprotokoll den 14 januari 1910 hufvudsakligen följande.

Röntgenmetodens stora och växande betydelse hade i den föreliggande framställningen kraftigt framhållits, och goda skäl hade bjudits för att åstadkomma någon förbättring i arfvodet åt den tjänsteman, hvarom fråga vore och som syntes intaga en viss särställning i förhållande till andra med honom annars jämförliga befattningshafvare.

Man kunde tveka, om tidpunkten då vore den rätta för vidtagande af en dylik arfvodesförbättring. Den stora frågan om en allmän löneroglering för amanuenser m. fl. vid rikets universitet och karolinska medikokirurgiska institutet vore nämligen, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 oktober 1909, öfverlämnad till utlåtande af lönerogleringskommittén, och i nämnda ärende inginge också frågan om nu afsedda befattningshafvares löneförmåner. Det hade emellertid synts departementschefen framgå af hvad i förevarande ämne andragits, att spörsmålet om en arfvodesförbättring för nu afsedda befattningshafvare ej tälde uppskof, och departementschefen hade därför trott sig redan då böra framlägga detsamma inför Kungl. Maj:t.

Det syntes departementschefen som om man dåmera ville tillerkänna den ifrågavarande befattningshafvaren en annan och själfständigare ställning än dittills — den föreslagna nya benämningen antydde detta — och att orsaken till den afsevärda löneförhöjning, som begärts, till en del vore denna. Antagligt vore också, att befattningen mer och mer befunnits vara af den natur, att densamma borde få en själfständigare och förmånligare ställning än den, som tillkomme en klinisk amanuens.

Äfven om man utginge därifrån, syntes det departementschefen dock ej lämpligt att, innan löneregleringskommittén yttrat sig, så afsevärdt som fakulteten begärt höja ifrågavarande befattningshafvares arfvode. Stannade man vid ett belopp af 3,000 kronor, ansåg departementschefen, att man å ena sidan väsentligt förbättrat löneförmånerna för assistenten — denna benämning syntes tills vidare kunna bibehållas — och å andra sidan svårigen öfverskridit hvad som med hänsyn till de förhållanden, hvilka redan rädde i afseende å denna befattning, i aflöningsväg kunde ifrågasättas vid en definitiv lönereglering.

Om man ansåge, att assistentens arfvode borde utgöra 3,000 kronor, syntes dock ej därför erfordras höjning af statsmedel med skillnaden mellan detta belopp och de 500 kronor, som af nämnda medel redan utginge. Man borde nämligen kunna med hänsyn till röntgenterapiens värde för sjukvården påräkna ökadt bidrag från sjukhusets stat utöfver därifrån utgående 500 kronor.

I detta afseende erinrade departementschefen, bland annat, därom, att direktionen öfver akademiska sjukhuset i Uppsala i skrifvelse den 14 september 1909 förklarar sig i princip ej finna det vara oriktigt, att aflöningen till vid sjukhuset anställda amanuenser m. fl. utginge med ungefär enahanda belopp af statsmedel och från sjukhusets stat. Därest Kungl. Maj:t således skulle aflåta proposition till Riksdagen om förhöjning af arfvodena för de ifrågavarande befattningshafvarna och därvid förutsatte, att förhöjningen skulle med lika belopp utgå från statsverket och från sjukhusets stat, ville direktionen i det förslag till stat, som den jämlikt § 5 i gällande sjukhusreglemente hade att årligen uppgöra och inlämna till pröfning af universitetets drätselnämnd samt slutligt fastställande af det mindre akademiska konsistoriet, föreslå den afsedda förhöjningen.

Eventuell brist i sjukhusets stat skulle emellertid i viss ordning betäckas af ett för ändamålet under riksstatens åttonde hufvudtitel uppfördt ordinarie förslaganslag å 10,000 kronor.

Beträffande detta anslag erinrade departementschefen, att detsamma på framställning af Kungl. Maj:t år 1904 af Riksdagen beviljats att användas sålunda, att, därest brist uppstode i kostnaderna för vård vid sjukhuset af sjuka från Uppsala läns landstingsområde — hvilket vore pliktigt att ersätta universitetet med viss bestämd afgift för hvarje sjukdag af dylika sjuka — af anslaget finge utgå dels hälften af samma brist intill ett belopp af 7,500 kronor, dels ock därutöfver det belopp, hvarmed bristen öfverstege 15,000 kronor.

Departementschefen ansåg hvad i ärendet förekommit gifva honom anledning till det förslag, att man för det dåvarande borde hos Riksdagen å extra stat begära allenast 1,500 kronor till arfvode åt ifrågavarande assistent, under förutsättning därvid, att ett lika belopp komme honom till del från akademiska sjukhusets stat.

Visserligen hade departementschefen sig bekant, att förberörda förslagsanslag till det akademiska sjukhuset under de senaste åren betydligt öfverskridits, hvilket syntes påkalla vissa åtgärder från det allmännas sida; och det kunde då synas betydelselöst, om någon del af assistentens aflöning utginge på sjukhusets stat, då beloppet ju i hvarje fall åtminstone för det dåvarande skulle komma att utgå af statsmedel. Men dels syntes det departementschefen principiellt riktigt, att en del af assistentens verksamhet, som ju vore af den största betydelse för den egentliga sjukvården, betalades af sjukhuset, såsom ock dittills skett, dels ämnade departementschefen i afseende å föreståndaren för röntgenlaboratoriet vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, hvilka icke hade tillgång till något statsanslag, föreslå en motsvarande anordning.

Med den förändrade ställning ifrågavarande assistent därefter skulle komma att intaga, ansåg departementschefen, att bestämmelser rörande hans tjänstgöring borde, efter förslag af vederbörande, fastställas af Kungl. Maj:t.

Sedan Kungl. Maj:t enligt departementschefens hemställen beslutat i förevarande ärende framlägga förslag till 1910 års Riksdag, beslöt Riks-

dagen att på extra stat för år 1911 anvisa såsom bidrag åt en assistent å akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenafdelning, med den tjänstgöring som af Kungl. Maj:t bestämdes, ett anslag af 1,500 kronor, med villkor att för ifrågavarande assistents aflöning ett lika stort belopp utginge från akademiska sjukhusets stat.

Enahanda anslag har, med samma villkor, anvisats på extra stat afven för år 1912.

Hvad beträffar det vid klinikerna i *Lund* inrättade röntgenlaboratoriet, meddelade professor Borelius till medicinska fakultetens protokoll den 26 maj 1909, att, sedan vid 1900 års riksdag anslag beviljats till inredning och utrustning af ett kliniskt laboratorium vid sjukvårdsinrättningarna i Lund, hade af denna summa en mindre del afsatts till anskaffande af en röntgenapparat, som också vid den tiden uppsatts på kirurgiska kliniken. Så småningom hade senare behöfliga apparater tillkommit, och särskildt år 1909 hade — genom anslag ur universitetets reservfond för utrustningen och ur lasarettets medel för driften — utrustningen och arbetsmöjligheterna blifvit sådana, att man då kunde tala om ett verkligt litet röntgeninstitut, disponerande två rum i kirurgiska klinikens byggnad.

Med den sakkunniga skötseln hade det däremot tills vidare varit kient beställt. Från början af år 1909 vore därmed så anordnad, att lasarettet i Lund och sjukhuset i Malmö gemensamt öfverenskommit med en i Malmö bosatt privat röntgenspecialist att mot ett arfvode af 1,500 kronor från hvarterdera sjukhuset 2—3 gånger i veckan besöka sjukhuset och utöfva ledningen öfver röntgenarbetet.

Det vore lätt att inse, att detta endast kunde vara ett provisorium och att, å ena sidan, en röntgenspecialist endast för en kort tid kunde finna med sin fördel förenligt att för ett sådant arfvode behålla ett dylikt uppdrag, och å andra sidan ett kliniskt sjukhus icke kunde åtnöjas med en sådan anordning, då tydligtvis uppdraget endast kunde omfatta undersökningar, som vore för sjukvården behöfliga, men ej undersökningar för den kliniska undervisningen och öfriga undersökningar i vetenskapligt syfte.

Det vore emellertid undersökningar af det senare slaget, som vore för klinikerna af särskild betydelse. På den kirurgiska kliniken försiggin- ge dåmera knappt en klinisk föreläsning, utan att vid något eller några af de till föremål tagna fallen en demonstration af röntgenbilder vore be- höflig eller önskelig. Icke minst vid Lunds kliniker, där läraren företrä- desvis hade med nybörjare att göra, vore det af betydelse att begagna röntgendemonstrationer. I många fall funnes det väl knappt något påtag- ligare sätt att direkt demonstrera hvad som föreläge t. ex. vid benbrott, främmande kroppar, som inträngt, eller vid stenbildning i njuren.

Röntgenföreståndarens betydelse för klinikerna och den kliniska undervisningen vore således den, att han utförde undersökningar och ställde till de kliniske lärarnas disposition röntgenbilder med utlåtanden öfver till honom för undersökning öfverlämnade fall. I andra hand tillkomme honom också åtskilliga andra uppgifter, såsom handledning af unga läkare, som önskade sätta sig in uti röntgenundersökningens teknik; vidare borde han öfvervaka och leda den ansvarsfulla behandlingen med röntgenstrålar och annan likartad behandling.

Därest behovet af en dylik föreståndare för röntgenlaboratoriet så- lunda vore visadt, uppkomme frågan om storleken af den lön eller det arfvode, som borde tillkomma en dylik funktionär. Af förut vid landets kliniska anstalter befintliga funktionärer funnes egentligen två, som kunde jämnställas i uppgifter och ställning med den då i Lund föreslagna, näm- ligen föreståndaren för serafimerlasarettets röntgeninstitut och den kliniske laboratorn vid karolinska institutet, äfvenledes anställd vid serafimerla- sarettets kliniker. Den förra hade 3,000, den senare 4,000 kronor i lön.

Om man toge i betraktande, att röntgenföreståndaren måste vara en specialist, som offrat tid och kostnad på sin specialutbildning och som be- slutit helt ägna sig åt detta fack, och då man visste, huru särskildt kräf- vande denna verksamhet vore och hvilka obehag och speciella, delvis ännu ej fullt kända faror för hälsan, som vore förenade därmed, syntes det nödigt, att en skälig lön beräknades för en dylik mans arbete, och det vore obetingadt rättvist och billigt att af de angifna båda summorna taga den större.

På grund af hvad professor Borelius anfört, anhöll han, att fakulteten ville i vanlig ordning göra framställning om ett anslag af 4,000 kronor som lön åt en föreståndare för klinikernas röntgenlaboratorium.

Den af professor Borelius sålunda gjorda framställning blef med förord af medicinska fakulteten öfverlämnad till det större akademiska konsistoriet, som i skrifvelse till universitetskanslern den 22 september 1909 hemställde om utverkande af det begärda anslaget, under uttalande att de skäl, som därför anförts, utvisade, att det angifna behovet vore af den beskaffenhet, att dess afhjälpande icke borde uppskjutas.

Universitetskanslern erinrade i skrifvelse till Konungen den 11 oktober 1909, angående riksdagspetita för Lunds universitet, att det från Lund begärda beloppet till aflöning åt en föreståndare för röntgenlaboratoriet vore detsamma, som kanslern i annan skrifvelse samma dag förordat såsom arfvode å motsvarande befattning vid universitetet i Uppsala, hvarest dock 500 kronor kunde bestridas af akademiska sjukhuset och statsmedel sålunda erfordrades blott till belopp af 3,500 kronor.

Med hänsyn till röntgenmetodens utvidgade användning och stora betydelse samt på grund af hvad för öfrigt blifvit i ärendet anfördt af kirurgiska klinikens föreståndare, professor Borelius, ansåg kanslern, för erhållande af en god röntgenspecialist såsom föreståndare för laboratoriet, ett årsarfvode å 4,000 kronor icke vara för högt tilltaget.

I detta ärende anförde chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910, bland annat, att redan för handen varande förhållanden syntes, beträffande den ifrågavarande befattningshafvaren vid röntgenlaboratoriet i Lund, inbjuda till en liknande anordning som den, hvilken af departementschefen föreslagits med afseende å röntgenafdelningen i Uppsala.

Enligt hvad ett från professor Borelius till ecklesiastikdepartementet ingånget meddelande gäfvade vid handen, borde emellertid kombinationen med sjukhuset i Malmö, beläget såsom det vore å annan ort, för framtiden lämnas ur räkningen.

Samma meddelande utvisade, att däremot det anslag å 1,500 kronor, som enligt upplysning af Borelius genom särskildt landstingsbeslut för det dåvarande utginge på sjukvårdsinrättningarnas stat, borde kunna fort-

farande påräknas. Detta anslag beviljades, enligt hvad professor Borelius i nämnda meddelande sagt, af landstinget för ett år i sänder och kunde beräknas komma att utgå äfven till en med statsmedel aflönad röntgenföreståndare. Då komme emellertid obetingadt att vid detsamma fästas det villkoret, att tjänstnehafvaren äfven under de akademiska ferierna funnes att tillgå för de för sjukvårdens tidsenliga skötande äfven under denna tid nödiga röntgenundersökningar.

Utgående från den förutsättningen, att godtgörelse till belopp af minst 1,500 kronor komme ifrågavarande befattningshafvare till godo å staten för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, ville departementschefen söka medverka till att å extra stat bereddes samma befattningshafvare ett arfvode af statsmedel till belopp af 1,500 kronor. Likasom departementschefen föreslagit i afseende å assistenten i Uppsala, syntes bestämmelser rörande den nu ifrågavarande assistentens tjänstgöring böra, efter förslag af vederbörande, fastställas af Kungl. Maj:t.

Efter det förslag i ärendet förelagts 1910 års Riksdag, beslöt Riksdagen att såsom bidrag till arfvode åt en assistent å det vid universitetets i Lund kliniker inrättade röntgenlaboratoriet, med den tjänstgöring som af Kungl. Maj:t bestämdes, på extra stat för år 1911 anvisa ett anslag af 1,500 kronor, under villkor att Malmöhus läns landsting med lika stort belopp bidroge till ifrågavarande assistents aflöning.

Äfven för år 1912 har enahanda anslag, med nu angifvet villkor, blifvit af Riksdagen på extra stat anvisadt.

I fråga slutligen om röntgeninstitutet å *serafimerlasarettet* är först att nämna, att Riksdagen år 1899 beviljade ett anslag af 3,000 kronor på extra stat för år 1900, till anskaffande för klinikerna å serafimerlasarettet af en fullständig s. k. röntgenapparat jämte apparater för fotografering.

Sedermera har på extra stat för åren 1908—1912 anvisats dels till arfvode åt en föreståndare för röntgeninstitutet å serafimerlasarettet ett belopp af 3,000 kronor, dels ock till aflöning åt erforderligt biträde åt föreståndaren och till underhåll af röntgeninstrumentariet 2,000 kronor, eller sålunda tillhoppa 5,000 kronor.

Af nyssberörda anslag å 2,000 kronor har, såsom framgår af den vid skrifvelse från karolinska institutets lärarekollegium till universitetskanslern den 10 september 1908 fogade utredning, ett belopp af 1,000 kronor afsetts till arfvode åt en amanuens vid röntgeninstitutet.

Enär denne amanuens hade mindre tjänstgöring än de kliniska amanuenserna äfvensom tillfälle till vissa biinkomster, ansåg lärarekollegiet aflöningen för amanuensen vid röntgeninstitutet böra bestämmas till allenast 1,500 kronor i stället för det belopp af 2,000 kronor, som enligt kollegiets förslag skulle tillkomma de kliniska amanuenserna (underläkarne). I sådant hänseende hemställde lärarekollegiet i sin skrifvelse den 10 september 1908, att anslagen till serafimerlasarettets röntgeninstitut måtte å extra stat upptagas med ett belopp af 5,500 kronor, däraf 3,000 kronor till föreståndaren samt 2,500 kronor till biträdet och till instrumentariets underhåll.

Sedan denna framställning upprepats i lärarekollegiets skrifvelse den 9 september 1909, anförde chefen för ecklesiastikdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910, att spørsmålet om det ifrågasvarande bitrådets aflöning vore innefattadt i ärendet om allmän lönereglering för amanuenser m. fl. vid institutet och universiteten och att framställningen om förhöjdt arfvode fördenskull syntes icke då böra af Kungl. Maj:t upptagas. I enlighet med denna departementschefens mening blef frågan om förhöjning af ofvanberörda anslag då icke underställd Riksdagens pröfning.

I de kliniska och polikliniska amanuensernas petition af november 1911 har begärts, att anslaget till serafimerlasarettets röntgeninstitut måtte höjas till 6,000 kronor, på det att ett arfvode af 2,000 kronor måtte kunna utgå till en klinisk underläkare vid nämnda institut.

Enligt hvad kommittén inhämtat, har det bidrag till aflönande af röntgenassistenten i Uppsala, som skall utgå från akademiska sjukhuset därstädes, fastställts till 2,000 kronor i stället för det i Riksdagens beslut förutsatta beloppet af 1,500 kronor. Tillsammans med statsbidraget, 1,500 kronor, utgör således denne befattningshafvares kontanta aflöning 3,500 kronor.

Såsom framgår af chefens för ecklesiastikdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910, var det afsedt, att den löne-reglering, som vid nämnda års riksdag genomfördes för röntgenassistenterna i Uppsala och Lund, skulle vara af mera provisorisk karaktär.

I fråga om aflönings belopp yttrade sålunda departementschefen, hvad särskildt angick röntgenassistenten i Uppsala, att, om man stannade vid ett belopp af 3,000 kronor, man svårligen öfverskridit hvad som med hänsyn till de förhållanden, hvilka redan rådde i afseende å denna befattning, i aflöningsväg kunde ifrågasättas vid en definitiv löne-reglering.

Kommittén har för sin del icke kunnat finna, att redan nu, föga mer än ett år efter det den vid 1910 års riksdag beslutade löne-regleringen för dessa befattningshafvare trädt i kraft, tiden kan vara inne att för dem genomföra den definitiva löne-reglering, som år 1910 antyddes af departementschefen. Såvidt kommittén af de föreliggande framställningarna och eljest kunnat inhämta, är röntgentekniken, och särskildt dess användning för sjukvårdsändamål, stadd i alltjämt fortgående utveckling, och det måste under sådana förhållanden vara vanskligt att nu söka på ett mera definitivt sätt bedöma, hvilken ställning i aflöningshänseende bör tillkomma de särskilda representanterna för ifrågavarande speciella undersöknings- och behandlingsmetoder.

Under dessa förhållanden och med hänsyn jämväl därtill, att från karolinska institutet någon framställning icke gjorts beträffande aflönings-reglering för föreståndaren vid röntgeninstitutet i Stockholm, har kommittén ansett sig icke böra nu föreslå någon ändring i fråga om de stats-anslag, som för närvarande utgå till aflönande af de olika röntgeninstituten föreståndare.

Hvad däremot angår amanuensen vid röntgeninstitutet i Stockholm, har kommittén funnit sig kunna biträda vederbörande myndigheters förslag därom, att aflöningen till denne befattningshafvare bestämmes till 1,500 kronor, motsvarande det belopp, som af kommittén föreslås såsom arfvode till de polikliniska amanuenserna.

Kommittén hemställer fördenskull,

att, för beredande af arfvode å 1,500 kronor åt amanuensen vid röntgeninstitutet å serafimerlasarettet, det å extra stat utgående anslaget till arfvode åt en föreståndare för nämnda institut, till aflöning åt erforderligt biträde åt föreståndaren och till underhåll af röntgeninstrumentariet, tillhopa 5,000 kronor, må höjas till 5,500 kronor.

Vid teoretiskt-medicinska institutioner äro anställda tillhopa 23 Assistenter och amanuenser vid teoretiskt-medicinska institutioner. befattningshafvare af nu ifrågavarande slag, nämligen i Uppsala 1 assistent och 6 amanuenser, i Lund likaledes 1 assistent och 6 amanuenser samt vid karolinska institutet 9 amanuenser.

Af de nämnda sju befattningshafvarna i *Uppsala* tjänstgöra vid anatomiska institutionen två amanuenser, vid patologiska institutionen en assistent och en amanuens, vid fysiologiska institutionen en amanuens, vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi en amanuens samt vid farmakologiska institutionen likaledes en amanuens.

Assistenten vid patologiska institutionen åtnjuter af allmänna medel en kontant aflöning af 1,500 kronor samt därutöfver två famnar ved, till värde af 30 kronor, och boställsrum. Till en amanuens vid anatomiska institutionen utgår af allmänna medel aflöning af 950 kronor, hvartill kommer ved och boställsrum. Amanuenserna vid patologiska och fysiologiska institutionerna samt vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi uppbära af allmänna medel aflöning med 500 kronor till en hvar jämte ved och boställsrum. En amanuens vid anatomiska institutionen uppbär af allmänna medel en aflöning af 500 kronor, hvartill kommer boställsrum. Till amanuensen vid farmakologiska institutionen utgår slutligen en aflöning af 500 kronor, däraf 350 kronor ränta från Wahlenbergs amanuensfond.

Åtskilliga amanuenser och f. d. amanuenser vid de teoretiskt-medicinska institutionerna i Uppsala hafva i en till Konungen ställd skrift, som ingafs till ecklesiastikdepartementet den 11 juli 1907, anhållit, att

arfvodet för amanuenserna vid anatomiska, fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna vid universitetet måtte höjas till 1,200 kronor.

Sökandena hafva i sådant hänseende anfört, bland annat, att enligt en af sökandena företagen utredning »minimikomkostnaderna för en medicine studerande» uppginge, oberäknadt hyra och räntor å studieskulder, till 1,200 kronor om året, samt att med befattningarna vore förenadt så mycket arbete, att de i regel toge sin innehafvare helt i anspråk och ej lämnade någon tid öfrig till studier för examen.

Vidare har i en den 1 augusti 1907 dagtecknad skrift från underläkaren, underkirurgen m. fl. befattningshafvare i Uppsala framställning gjorts bland annat därom, att de kontanta löneförmånerna måtte få utgå med 2,500 kronor för assistenten vid den patologiska institutionen och med 2,000 kronor för amanuensen vid samma institution.

Rörande dessa framställningar har medicinska fakulteten i Uppsala i sitt utlåtande af den 30 september 1907 anfört bland annat, att inom den medicinska fakulteten undervisningen allt mer utvecklats sig därhän, att tyngdpunkten af studiet förlagts till institutionens lärosalar och laboratorier, hvarigenom otvifvelaktigt i många fall amanuensens arbete ökats.

Vid frågans allmänna bedömande borde ej heller lämnas ur räkningen den tendens till starkare koncentring af studiearbetet, som under senare år gjort sig gällande och som ledt till en väsentlig förkortning i tiden för särskildt medicine kandidatexamens afläggande.

Denna koncentring af studiearbetet till kortare tid påverkade emellertid amanuensens ställning i dubbelt afseende. Å ena sidan ställde undervisningens intensivare bedrivande i många fall på honom ökade arbetskraft i hans egenskap af amanuens; å andra sidan blefve den tidsförlust, som amanuensuppdraget medförde, *relativt* större än förut, eller, om man så ville uttrycka det, den tid ett amanuensförordnande toge i anspråk representerade för amanuensen själf under sådana förhållanden ett större värde, då han därunder af sina jämnåriga i examensstudierna distansrades mer än under förr härskande studieanordning var fallet. Detta hade i alldeles särskild grad sin betydelse för de teoretiskt-medicinska institutionerna, där de under amanuensåret inhämtade kunskaperna i det speciella ämnet ej i samma grad som inom de praktiska disciplinerna

kunde förutsättas direkt komma till användning vid den framtida utöfningen af läkarkallet.

Beträffande de ifrågavarande amanuensernas åligganden meddelade fakulteten, att den högre aflönade amanuensen vid *anatomiska* institutionen i stor utsträckning biträdde vid den muntliga undervisningen på anatomisalen under hela den tid af året denna undervisning varade, eller från den 1 september till den 31 maj, med undantag allenast för tiden 22 december—8 januari. Han hade vidare att biträda de två professorerna i makroskopisk anatomi vid dissektioner och andra förberedelser till deras föreläsningar, och slutligen åläge honom att ombesörja den vidlyftiga och tidsödande bokföringen af dissektionspartier och dissektionsafgifter. Hela hans dag vore strängt upptagen af detta arbete och hans dagliga tjänstgöring torde i medeltal belöpa sig till bortåt 7 timmar.

I själfva verket öfverstege de sålunda anförda arbetsuppgifterna en enda persons krafter, och det vore endast genom att fakulteten i regel lyckats vid institutionen fästa en lönlös extra ordinarie amanuens, hvilken delade arbetet med den ifrågavarande ordinarie amanuensen, som ett nedbringande af arbetstiden till det angifna måttet varit möjligt. Den högre aflöning, som redan vore förenad med ifrågavarande amanuensplats, vore ock väl motiverad med den därmed förenade arbetsbördan.

Den amanuens vid anatomiska institutionen, hvilken uppbure den lägre aflöningen, biträdde professorn i histologi regelbundet i den muntliga undervisningen vid mikroskopet samt dels själf förfärdigade, dels handledde de studerande vid förfärdigandet af de för undervisningen behöfliga preparaten.

Detta arbete lämnade under den tid af 4^{1/2} månad, under hvilken undervisningen dagligen påginge, amanuensen ingen ledig tid.

Under återstoden af läsåret utgjordes arbetet hufvudsakligen af preparationer samt katalogisering och ordnande af samlingarna, hvilket arbete knappt upptog mer än ett par timmar dagligen.

Beräknadt på läsårets åtta månader kunde denne amanuens antagas i medeltal hafva en tjänstgöringstid af omkring 6 timmar om dagen. Fakulteten hade också på sin tid för denne amanuens begärt samma af-

löning som för den först omnämnde eller 950 kronor, ehuru Kungl. Maj:ts proposition i ämnet då ej vann Riksdagens bifall.

Amanuensen i *fysiologi* hade att assistera vid professorns och laboratorns föreläsningar samt vid förberedelserna till dessa. Han biträdde likaledes vid de af laboratorn ledda laborationsöfningarna. Därtill komme assistens vid de ordinarie lärarnas vetenskapliga arbeten, experiment o. d., en uppgift, som under olika omständigheter kunde taga ganska olika tid i anspråk.

I medeltal för hela läsåret kunde man anslå den dagliga tjänstgöringen för denne amanuens till omkring 2 timmar. I och med den nya examensstadgans ikraftträdande och förläggandet af undervisning i fysik till fysiologiska institutionen komme dock denna arbetstid sannolikt att ökas.

Amanuensen vid *medicinsk-kemiska* institutionen intoge en ställning nära jämförlig med den sist angifna. Hans arbetsuppgift bestode närmast i att assistera vid de båda professorernas föreläsningar och vid förberedelserna till dessa samt vid laborationsöfningarna. Hans åligganden å institutionen syntes kunna i medeltal per dag beräknas till mer än 2 timmar under läsårets 8 månader.

Af hvad som anförts ansåg fakulteten framgå, att en afsevärd skillnad i de ifrågavarande amanuensernas göromål förefunnes.

De båda amanuenserna å anatomiska institutionen, hvilka i stor utsträckning toges i anspråk äfven såsom biträdande lärare, hade en lång daglig tjänstgöringstid, och något nämnvärdt examensarbete under deras amanuensår kunde, redan på grund af amanuensarbetets mängd, i regel ej förekomma.

Amanuenserna i fysiologi och medicinsk kemi åter hade en kortare daglig tjänstgöring. Att amanuenserna själfva angifvit, att ej heller vid dessa förordnanden någon tid blefve öfrig för examensstudier, antog fakulteten bero därpå, att de tagit med i räkningen det förhållandet, att amanuenserna i regel gjorde själfständiga vetenskapliga undersökningar och att dessa toge deras öfriga tid i anspråk.

Fakulteten hemställde, att de vid anatomiska institutionen anställda amanuenserna måtte tillerkännas arfvode efter 1,200 kronor per år hvardera jämte ved och bostad såsom dittills, samt att amanuensen vid

fysiologiska och amanuensen vid medicinsk-kemiska institutionen måtte erhålla förhöjdt arvode, hvilket fakulteten med afseende å såväl arbetets art och lefnadskostnadernas stegring som hvad matematisk-naturvetenskapliga sektionen för vissa amanuenser förordade, ansåg icke böra sättas lägre än till 800 kronor.

I anledning af petitionen hemställde fakulteten vidare, att den vid *farmakologiska* institutionen anställde amanuensen, ehuru han icke deltagit i petitionen, måtte tillerkännas löneförökning till motsvarande kontanta belopp, som föreslagits för amanuenserna vid fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna.

I fråga om arbetstid och arbetsuppgifter vore amanuensen vid den farmakologiska institutionen nära jämnställd med de två nyssnämnda befattningshafvarna, men han vore i ekonomiskt hänseende så till vida mindre gynnsamt situerad, som han icke ägde rätt till fri bostad och ved. Det vore ock att förutse, att äfven denne amanuens med den nya examensstadgans ikraftträdande måste blifva ytterligare tagen i anspråk för undervisningens behof.

Assistenten vid patologiska institutionen hade, enligt hvad fakulteten meddelade, följande uppgifter:

att assistera vid obduktionerna och, om mer än en sådan gjordes samtidigt — hvilket ej sällan skedde — själfständigt leda samt författa protokoll öfver den ena obduktionen; att iordningställa demonstrationsmaterialet till professors föreläsningar; att förarbeta (härda, skära och färga) det material, som tillvaratoges vid obduktionerna i och för närmare mikroskopisk undersökning; att på samma sätt sköta allt det material, som från akademiska sjukhusets olika afdelningar inlämnades till mikroskopisk undersökning, samt ägna detsamma en förberedande undersökning för diagnosens fastställande; att själfständigt utföra de bakteriologiska undersökningarna för klinikernas och poliklinikernas räkning; att utföra större delen af obduktionerna å Uppsala hospital och asyl; samt att under ferierna ensam verkställa obduktionerna och sköta de löpande undersökningarna.

Då obduktionernas årliga antal vore omkring 300 samt de diagnostiska undersökningarnas omkring, 600, syntes det fakulteten vara lätt att

inse, att assistentens arbete vore synnerligen betungande. Hans dagliga arbetstid vore ock nästan undantagslöst från kl. $1/2$ 9 f. m. till kl. $1/2$ 9 e. m. med afbrott endast för måltiderna.

Amanuensen vid patologiska institutionen hade att biträda vid den bakteriologiska kursen under höstterminen samt vid den patologisk-histologiska kursen under vårterminen. Han hade vid dessa kurser ej endast att iordningställa material till demonstrationer och öfningar utan måste ock på grund af det stora antalet deltagare i kurserna direkt deltaga i undervisningen och med kursledaren dela arbetet med demonstrationerna vid mikroskopet samt handleda vid preparationsöfningarna. Han toges sålunda i anspråk äfven såsom lärare, hvilket gjorde hans ställning makt-påliggande och medförde, att han utöfver sin arbetstid på institutionen ock måste förbereda sig till lektionerna.

Han måste vidare biträda vid obduktionerna, när materialet så kräfde, samt deltaga i förarbetet med det löpande materialet å de tider, då han ej vore fullt upptagen med de nämnda kurserna. Han hade ock att underhålla samlingarna af undervisningsmateriel samt att uppställa, etikettera och protokollera museipreparaten, så långt tiden medgäfvde.

Äfven amanuensen hade ett mycket betungande arbete och hans arbetstid på institutionen vore i medeltal 7—8 timmar dagligen; dock hade han, till skillnad från assistenten, kommit i åtnjutande af ferier vid julen och öm sommaren, hvilket senare ansetts skäligt på grund af den låga aflöning han dittills åtnjutit (500 kronor).

För att kunna utföra det arbete, som sålunda ålåge assistent och amanuens vid patologiska institutionen, erfordrades en viss erfarenhet äfven i de praktiska disciplinerna. Befattningshafvarna i fråga måste därför i sina studier hafva hunnit minst så långt, att de afslutat alla eller åtminstone hufvudparten af sina kliniska tjänstgöringar till medicine licentiatexamen.

Därigenom blefve kompetensfordringarna desamma som för underläkare och amanuenser på de kliniska afdelningarna; och då de ifrågavarande befattningshafvarnas tid vore upptagen med arbete å institutionen under hela dagen, så att de ej finge tid öfrigt att ägna sig åt annat, och då vidare arbetet å den patologiska institutionen liksom å klinikerna fort-

löpte under hela året utan något afbrott för jul- och sommarferier, syntes det fakulteten skäligt, att assistenten och amanuensen å den patologiska institutionen beträffande löneförmåner jämnställdes med kamraterna på sjukhuset, assistenten med underläkarna och amanuensen med amanuenserna.

Medicinska fakulteten i Uppsala tillstyrkte alltså, att, med bibehållande af dittills varande naturaförmåner, den kontanta aflöningen måtte höjas till följande belopp, nämligen

för två amanuenser vid anatomiska institutionen till 1,200 kronor för hvardera,

för amanuensen vid fysiologiska institutionen och amanuensen vid medicinsk-kemiska institutionen till 800 kronor för hvardera,

för assistenten vid patologiska institutionen till 2,500 kronor samt för amanuensen vid patologiska institutionen till 2,000 kronor,

äfvensom att arfvodet till amanuensen vid farmakologiska institutionen måtte höjas till 800 kronor.

Hvad sålunda föreslagits af medicinska fakulteten i Uppsala har biträdts af det större akademiska konsistoriet i skrifvelse till universitetskanslern den 2 november 1907, hvarvid dock konsistoriet, i anslutning till ett af universitetets drätsel-nämnd afgifvet yttrande i ärendet, hemställt, att vid löneförhöjning för ifrågavarande befattningar den till dem utgående förmånen af ved in natura måtte indragas.

Beträffande motsvarande befattningshafvare vid universitetet i *Lund* torde här få erinras, att vid anatomisk-histologiska institutionen äro anställda två amanuenser, nämligen en på anatomiska och en på histologiska afdelningen, vid fysiologiska institutionen en amanuens, vid medicinskt-kemiska institutionen likaledes en amanuens samt vid patologiskt-anatomiska institutionen en assistent och två amanuenser, däraf en vid patologiska och en vid bakteriologiska afdelningen.

Aflöningen utgör för assistenten vid den patologiskt-anatomiska institutionen 1,500 kronor, för amanuensen vid samma institutions patologiska afdelning 900 kronor, hvartill kommer fri bostad med bränsle, för en hvar af amanuenserna vid anatomiskt-histologiska, fysiologiska och medicinskt-kemiska institutionerna 500 kronor, jämte fri bostad med

bränsle, samt för amanuensen vid den bakteriologiska afdelningen å patologiskt-anatomiska institutionen 500 kronor, utan några naturaförmåner.

Af medicinska fakulteten i Lund anfördes i yttrande den 20 maj 1908, att bland dessa befattningshafvare *assistenten vid patologiskt-anatomiska institutionen* intoge en särställning därigenom, att han meddelade fullkomligt själfständig undervisning åt medicine studerande och medicine kandidater. För dessa hade han nämligen att under examensperioder och julferier samt dessutom äfven allt emellanåt under terminerna demonstrera förefallande obduktioner. Därförutom bearbetade han under professors ledning mikroskopiskt från patologiska institutionen och hospitalet stammande obduktionsmaterial och från klinikerna inkommet svulstmaterial o. d. samt undersökte och bearbetade material för de patologiskt-anatomiska samlingarna.

För att vara kompetent därtill måste assistenten tydligen äga en grundlig patologisk utbildning. De assistenter, som tjänstgjort i Lund, hade i allmänhet haft åtminstone två års speciell patologisk utbildning. För att erhålla platsen måste assistenten vara medicine licentiat eller medicine kandidat och i sistnämnda fall hafva genomgått alla kliniska tjänstgöringar.

Den dåvarande assistenten hade en arbetstid af ungefär 8 timmar dagligen. I betraktande af den för befattningen nödvändiga långa specialutbildningen och de fordringar i öfrigt, som ställdes på befattningens innehafvare, föreslog fakulteten, att aflöningen måtte höjas till 2,500 kronor.

Beträffande amanuensen vid den *bakteriologiska* afdelningen af patologiskt-anatomiska institutionen yttrade fakulteten, att redan i slutet af 1880-talet ämnet bakteriologi infördes som undervisningsämne inom fakulteten. Allt sedan dess hade kurser i detta ämne årligen förekommit; och då detta från praktisk synpunkt så viktiga ämne oupphörligt varit och fortfarande vore i hastig utveckling, hade följaktligen undervisningen måst afsevärdt vidgas. Behovvet af en särskild amanuens i ämnet blef allt större, helst de studerande under arbetet med sjukdomsalstrande bakterier vore i ständigt behof af handledning och öfvervakande. En sådan amanuensbefattning inrättades ock år 1896 med en aflöning af 500 kronor.

För att emellertid den bakteriologiska afdelningen skulle kunna fungera på tillfyllestgörande sätt, erfordrades äfven ett afsevärdt arbete under tiderna mellan undervisningskurserna, i det att befintliga kulturer ständigt måste skötas, pröfvas på renhet, virulens m. m. samt en del sera för diagnostiskt ändamål, såsom kolera- och tyfussera, måste beredas och pröfvas, hvarjämte diagnostiska och andra bakteriologiska metoder måste pröfvas, på det att framstegen inom vetenskapen måtte komma undervisningen till godo.

Tack vare sådant arbete hade institutet äfven kunnat verksamt deltaga i bekämpandet af förekommande tyfoidepidemier, och senast sommaren 1907 hade institutet haft tillfälle att i nämnda hänseende vara den militära sjukvården behjälplig.

Arbetet å den bakteriologiska afdelningen vore därför kräfvande och synnerligen ansvarsfullt.

Amanuensbefattningen där vore dock sämst lönad af alla amanuensbefattningarna. Till ifrågavarande befattning måste emellertid medicine kandidat användas, dels enär medicine studerande med bakteriologisk underbyggnad ej funnes att tillgå, dels på grund däraf att bakteriologiskt arbete fordrade en större mognad i medicinskt hänseende, än hvad medicine studerande i allmänhet ägde, och äfven någon klinisk erfarenhet.

För att till amanuenser få medicine kandidater hade ämnesläraren i bakteriologi måst förplikta sig att taga deras tid i anspråk så litet som möjligt och sålunda måst använda en stor del af sin egen arbetstid till amanuenssysslor. Detta oaktadt hade den dåvarande amanuensen varit upptagen cirka fem timmar dagligen under läsåret; men det vore behöfligt att framdeles mera än dittills taga amanuensens arbetskraft i anspråk, och hans arbetstid komme därigenom att afsevärdt förlängas.

Under sådana förhållanden ansåg fakulteten det billigt, att äfven denne amanuens, som alltid vore medicine kandidat, i aflöningshänseende likställdes med de öfriga amanuenser, som aflagt samma examen.

Amanuensen vid *patologiska* afdelningen af patologiskt-anatomiska institutionen ålåge att biträda vid samtliga förekommande obduktioner samt att, i händelse flera obduktioner samtidigt förekomme, själfständigt utföra och protokollera dem, som professor eller assistent ej kunde med-

hinna. Han hade vidare att iordningställa materiel för de patologiska föreläsningarna och öfningarna, att därvid deltaga i undervisningen vid mikroskopet äfvensom att deltaga i arbetet med tillvaratagandet af obduktionsmateriel och med mikroskopiska undersökningar.

Detta allt gjorde, att hans arbetstid, som fortginge äfven under julfrierna, under de senare åren uppgått till i medeltal 7 timmar om dagen.

Sedan denne amanuensens blifvit i afföningshänseende jämnställd med de kliniska amanuenserna, hade platsen till fördel för institutionen alltid varit beklädd af medicine kandidater, hvilka antingen helt eller i det allra närmaste avslutat sina kliniska tjänstgöringar.

För nyssnämnda två amanuenser vid patologiska och bakteriologiska afdelningarna af den patologiskt-anatomiska institutionen har fakulteten föreslagit enahanda afföning som för de kliniska amanuenserna, nämligen 1,800 kronor till en hvar.

Amanuenserna i anatomi, histologi, kemi och fysiologi vore alla medicine studerande. Därutinnan ville fakulteten emellertid föreslå en modifikation beträffande amanuensen i *anatomi*.

Vid Lunds universitet funnes nämligen icke, såsom fallet vore i Uppsala och vid karolinska institutet, någon särskild prosector, utan prosectorsbefattningen sköttes af den bland fakultetens lärare, som därjämte hade på sin lott all undervisning och examination i anatomi.

Då dissekanternas antal tidtals vore mycket stort, kunde professorn omöjligen medhinna alla demonstrationerna och förhören på anatomisalen, utan en del måste göras af amanuensen. Därvid vore det från undervisningssynpunkt synnerligen önskvärdt, att amanuensen besutte större medicinsk underbyggnad än en medicine studerande, eller med andra ord att han aflagt medicine kandidatexamen och genomgått sina kliniska tjänstgöringar, så att han vid förhören kunde vara i stånd att för de studerande framhålla de synpunkter, som från kliniskt, medicinskt och kirurgiskt håll anlades på anatomien. Detta vore för blifvande läkare af största vikt.

Att nå detta önskemål vore säkerligen ogörligt utan att aflöna nämnda amanuens med det belopp, som föreslagits för kliniska m. fl. amanuenser, d. v. s. 1,800 kronor.

Då fakulteten emellertid var öfvertygad att, äfven om detta medgäfves, det ändock ej alltid skulle lyckas att förvärfva lämpliga medicine kandidater med afslutade kliniska tjänstgöringar för denna amanuensplats, utan att man ofta finge nöja sig med medicine studerande, ansåg fakulteten, att i sist antydda fall innehafvaren af denna amanuensbefattning äfven borde aflönas i likhet med andra af medicine studerande beklädda amanuensbeställningar.

Amanuensen i anatomi vore, efter hvad fakulteten meddelade, sysselsatt i medeltal 6 à 7 timmar dagligen, och hans arbetstid skulle blifva än längre, om ej frivilliga extra ordinarie amanuenser »i hopp om efterträdarskap» aflyfte en del af hans börda.

Amanuensens i *histologi* arbetstid belöpte sig för det dåvarande till 5 à 6 timmar i medeltal. Äfven hans arbetsbörda skulle dock blifva ökad, om ej frivilliga extra ordinarie amanuenser delade arbetet med honom.

Amanuenserna i *medicinsk kemi* och *fysiologi* hade dittills varit upptagna af sina sysslor ungefär 3 timmar dagligen under arbetsåret.

I betraktande af den relativt ringa arbetsbörda, som sålunda dittills fallit på dessa amanuensers lott, kunde man — anförde fakulteten — kanske tänka sig möjligheten att deras aflöning blefve satt något lägre än aflöningen för de med dem eljest likställda amanuenserna i anatomi och histologi, och ett dylikt förslag hade af medicinska fakulteten i Uppsala framställts rörande motsvarande amanuensbefattningar i Uppsala.

För sin del ville emellertid medicinska fakulteten i Lund på det bestämdaste yrka på lika aflöning för samtliga dessa fyra amanuensbefattningar — fränsedt den skiljaktighet som låge däri, att fakulteten föreslagit ökad aflöning åt amanuensen i anatomi, för den händelse han vore medicine kandidat med afslutade tjänstgöringar.

Redan under dåvarande förhållanden, med full likställighet i aflöningshänseende mellan amanuenserna i anatomi, histologi, kemi och fysiologi, hade de bägge sistnämnda amanuensplatserna visat sig vanskliga att få besatta med dugligt folk.

Detta berodde dels därpå, att de studerande ej ansåge sig hafva samma fördelar för sin framtida läkarverksamhet af dessa platser som af

amanuensplatserna i anatomi och histologi, dels ock på den omständigheten att de medicine studerandena, när de hunnit så långt i sina studier, att de kunde komma i fråga till amanuensplatserna i medicinsk kemi och fysiologi, vore så pass nära medicine kandidatexamen, att de ej vore synnerligen benägna att åtaga sig amanuensbefattningar i dessa ämnen, hvarigenom deras då närliggande examen komme att uppskjutas.

Skulle de båda amanuensbefattningarna i medicinsk kemi och fysiologi aflönas lägre än amanuensbefattningarna i histologi och anatomi (den sistnämnda befattningen innehafd af medicine studerande, ej af medicine kandidat), blefve det säkerligen ännu svårare att få amanuensbefattningarna i medicinsk kemi och fysiologi på tillfredsställande sätt besatta.

I sådant fall komme det behof af ökad arbetshjälp vid institutionernas skötsel och vid de vetenskapliga arbetena å institutionerna, som förefunnes och starkt gjort sig gällande, att allt jämt blifva otillfredsställt.

Den för amanuenserna i medicinsk kemi och fysiologi dittills relativt korta arbetstiden finge nämligen ej anses som ett tecken på att institutionerna icke hade behof af ökad arbetshjälp. Motsatsen vore, såsom nämnts, fallet, hvilket bland annat framginge däraf, att å fysiologiska institutionen för tillfälligt beviljade särskilda medel en extra assistent några terminer varit anställd som biträde vid professors undersökningar.

Att amanuenserna i medicinsk kemi och fysiologi ej användts i större utsträckning sammanhängde, enligt hvad respektive lärare i dessa ämnen meddelat, därmed, att det ej syntes dessa lärare lämpligt att med dåvarande låga löneförmåner upptaga amanuensernas tid med annat än de för undervisningen nödvändiga arbetena och att amanuenserna därför endast undantagsvis tagits i anspråk vid de vetenskapliga undersökningarna å institutionerna och ej alls vid öfriga förekommande institutionsgöromål.

Det vore emellertid från vetenskaplig synpunkt och från institutionsynpunkt önskvärdt, att dessa amanuenser aflönades så, att institutionsföreståndarna kunde med godt samvete fordra, att amanuenserna ägnade sitt amanuensår åt sin tjänst.

Då fakulteten ej ville för amanuensen i anatomi och för amanuensen i histologi föreslå högre aflöning, än att nämnda princip tillfredsställdes,

ansåg fakulteten, såsom redan nämnts, att alla ifrågavarande amanuenser (i anatomi, histologi, medicinsk kemi och fysiologi), om de vore medicine studerande, borde vara likställda i fråga om aflöning.

Såsom lämpligt aflöningsbelopp för dessa amanuenser hade fakulteten tänkt sig 1,000 kronor jämte fri bostad, en aflöning, som satte dem i stånd att utan nämnvärda egna utlägg uppehålla sig vid universitetet under amanuensåret.

Fakulteten föreslog sålunda, att amanuensen i anatomi, för den händelse han vore medicine kandidat och afslutat sina kliniska tjänstgöringar, skulle erhålla i aflöning 1,800 kronor och fri bostad samt, om han vore medicine studerande, 1,000 kronor och fri bostad, äfvensom att amanuenserna i histologi, medicinsk kemi och fysiologi hvar och en måtte tillerkännas en aflöning af 1,000 kronor jämte fri bostad.

Det större akademiska konsistoriet i Lund har förordat de förslag, som i förevarande afseenden framstälts af medicinska fakulteten.

Af de nio amanuenser, som äro anställda vid *karolinska institutets* teoretiskt-medicinska institutioner, tjänstgöra en vid anatomiska, en vid histologiska, en vid kemiska, en vid fysiologiska, två vid patologiskt-anatomiska, en vid rättsmedicinska och en vid hygieniska institutionen, hvar till kommer en amanuens med skyldighet att å pediatrika kliniken verkställa och demonstrera liköppningar.

Den kontanta aflöningen utgör för amanuensen vid anatomiska institutionen och för den amanuens, som har till åliggande att å den pediatrika kliniken verkställa och demonstrera liköppningar, 1,000 kronor till en hvar, för amanuenserna vid histologiska, kemiska, fysiologiska och hygieniska institutionerna samt för en amanuens vid patologiskt-anatomiska institutionen 900 kronor till en hvar, för amanuensen vid rättsmedicinska institutionen 600 kronor och för en amanuens vid patologiskt-anatomiska institutionen 500 kronor.

För alla dessa befattningshafvare tillkommer eventuellt fri bostad.

Genom kungl. bref till kanslersämbetet den 11 juni 1887 är i detta hänseende förordnad, att uti den på västra delen af institutets tomt befintliga byggnad skola hållas tillgängliga »bostäder för amanuenserna vid

de institutioner, som fått sig lokaler anvisade å institutets tomt och å hvilka arbetena pågå största delen af dagen, äfvensom för amanuensen vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, allt i den utsträckning utrymmet medgifver och på sätt rektor efter samråd med vederbörande professor bestämmer».

Enligt hvad kommittén inhämtat, äro i den ifrågavarande byggnaden bostäder anordnade för tillhopa sex amanuenser.

Beträffande de vid teoretiskt-medicinska institutioner anställda amanuenserna, har karolinska institutets lärarekollegium i skrifvelse den 29 oktober 1908 åberopat en af särskilda delegerade verkställd utredning, hvari bland annat meddelades följande.

Å den *anatomiska* och äfven å den *histologiska* afdelningen vore amanuenserna mycket träget sysselsatta vid föreläsningarna, de praktiska öfningarna och den vetenskapliga verksamheten på institutionerna.

Vid karolinska institutets *kemiska* laboratorium vore amanuensen vida mer upptagen, än hvad fallet syntes vara vid det medicinsk-kemiska laboratoriet i Uppsala. Hans arbetstid syntes böra uppskattas till mer än tre gånger den från Uppsala uppgifna tiden af två timmar dagligen. Han hade varit så upptagen af sina göromål vid de studerandes praktiska öfningar, att det, särskildt vid den på sista tiden inträdda stegringen af de studerandes antal, varit uteslutet att af honom erhålla den hjälp vid förberedelserna till föreläsningarna, hvilken man åtminstone i någon mån skulle vara berättigad att af honom hoppas.

Med afseende på den arbetsbörd, som han hade att bära i och för de studerandes öfningar, syntes karolinska institutets amanuens i kemi fullt kunna jämföras med amanuenserna vid laboratoriet för allmän kemi i Uppsala. Det syntes således fullt berättigadt att äfven för denne amanuens begära ett arfvode, motsvarande det som begärdes för amanuenserna vid laboratoriet för allmän kemi i Uppsala.

Amanuensen i *fysiologi* hade dittills haft föga att göra med de studerandes praktiska öfningar på institutionen, men detta komme utan tvifvel att ändras, då han sannolikt komme att få arbete med den undervisning i fysik, hvilken på grund af den nya examensstadgan behöfde ingå såsom ett moment i dessa öfningar.

Dittills hade hans verksamhet till stor del varit bunden vid de vetenskapliga arbetena å institutionen. Hans verksamhet af denna art kunde växla betydligt vid olika tillfällen. Säsom från Lund framhållits beträffande därvarande amanuens å den fysiologiska institutionen, borde icke heller den vid karolinska institutet anställde amanuensen i fysiologi sättas efter andra amanuenser med afseende på aflöningsvillkor, helst det visat sig vara svårt att med den då bestämda svaga aflöningen finna någon person, som verkligen vore vuxen de å ifrågavarande befattning hvilande speciella uppgifterna.

På *patologiskt-anatomiska* institutionen funnes två amanuenser. Den ene af dem vore i sin verksamhet närmast att jämföra med »assistenterna» å motsvarande institutioner i Uppsala och Lund. För att fylla sin plats behöfde han vara långt avancerad mot licentiatexamen. Det skulle därför med fog kunna ifrågasättas, att han finge högre aflöning än öfriga, nyss omnämnda amanuenser. Delegerade ansågo emellertid, att man för det dåvarande borde nöja sig med att för honom begära samma förhöjning, som i allmänhet skulle komma de nu ifrågavarande amanuenserna till del.

Den andre amanuensen å denna institution hade lägre aflöning än öfriga amanuenser. De skäl därför, som möjligen förut kunnat finnas, ägde dåmera ej giltighet. Han vore icke att betrakta såsom andre man inom den förstnämnda amanuensens verksamhetsområde, utan vore liksom andra amanuenser ensam om sin uppgift. Han vore nämligen amanuens vid bakteriologiska laboratoriet samt biträdde tillika den dåvarande e. o. professorn i patologisk anatomi.

I betraktande däraf, att bakteriologien alltjämt ökades i omfattning och betydelse, samt att det ämne, som för det dåvarande förestodes af e. o. professorn i patologisk anatomi, genom den nya examensstadgans benämning »patologi» afgränsats, syntes det fullt befogadt, att äfven sistnämnde amanuens i lönevillkor likställdes med öfriga amanuenser, såsom lärarekollegiet ock begärde vid platsens inrättande.

Den amanuens, som hade att förrätta *obduktionerna* vid den pædiatriska kliniken, hade visserligen en själfständig verksamhet, som kunde gifva anledning att tänka på en betydligare förhöjning af hans arvode. Sådant komme kanske äfven snart att ifrågasättas i samband med organisatoriska

förändringar inom den patologiskt-anatomiska undervisningen. Tills vidare syntes det lämpligt, att han erhöle samma löneförmåner som öfriga nu ifrågavarande amanuenser.

Amanuensbefattningen inom *rätts- och statsmedicin* vore en af de äldsta vid institutet, hvilket förhållande nog icke hade varit utan inflytande på att arfvodet för denne amanuens satts så lågt. Detta kunde nämligen icke motiveras med betydelsen af hans tjänst, ty denna ställde stora kraf på honom.

Han måste nämligen hafva särskilda kunskaper och utbildning i patologisk anatomi. Vanligen hade han förut varit amanuens i detta ämne. Han måste därför åtminstone vara medicine kandidat och icke hafva långt kvar till licentiatexamen. Helst borde han, såsom också ofta varit fallet, vara licentiat. Med hänsyn till de rättsmedicinska obduktionerna hade han ofta ett ansvarsfullt arbete.

Oaktadt alla dessa anspråk på sagde amanuens syntes man tills vidare böra nöja sig med att för honom begära samma arfvode som för öfriga nu ifrågavarande amanuenser. Frågan om hans verksamhet och aflöning komme nämligen snart änyo att blifva aktuell i samband med den utvidgning af verksamheten å den rättsmedicinska afdelningen, hvilken syntes komma att föränledas af föreliggande förslag angående de rättsmedicinska obduktionerna m. m.

Amanuensen vid institutionen för *hygien* borde helst vara licentiat och hade alltid varit det; till och med docent i ämnet hade flera gånger innehaft denna amanuensplats. Amanuensen hade därför kunnat betros med att leda de exkursioner i staden, om hvilka professorn föranstaltade. Den lägsta aflöning, som ansågs kunna föreslås för honom, vore densamma som för öfriga ifrågavarande amanuenser.

Delegerade, som ansågo det från Uppsala framställda krafvet på 1,200 kronors arfvode för amanuenser af denna klass icke vara för högt tilltaget, föreslogo för de ofvannämnda amanuenserna detta belopp, dock med det tillägg, som kunde motiveras af de högre lefnadskostnaderna i hufvudstaden. Dessa hade nämligen redan förut gifvit anledning till att amanuens aflöningarna i Stockholm varit högre än aflöningarna för motsvarande amanuenser af berörda klass i Uppsala.

Denna olikformighet mellan Uppsala och Stockholm skulle enligt delegerades mening lämpligast utjämnas genom ett ortstillägg för amanuenserna i Stockholm. Visserligen hade dessa i de flesta fall tillfälle att bo i något af de rum, som funnes vid karolinska institutet, men detta syntes icke böra utgöra hinder för att gifva dem ortstillägg. Dels vore nämligen dessa rum och i synnerhet några af dem mycket torftiga, så att de ofta blifvit försmådda, och dels vore bostadskostnaden ingalunda den enda faktor, som fördrade vistelsen i hufvudstaden.

Då institutets betjante hade ett ortstillägg af 150 kronor, syntes amanuensernas böra bestämmas till 200 kronor.

Delegerade — och i anslutning till dem karolinska institutets lära-rekollegium — hafva sålunda föreslagit, att amanuenserna vid anatomiska, histologiska, kemiska, fysiologiska, patologisk-anatomiska (två), rättsmedicinska och hygieniska afdelningarna samt den amanuens, som hade att för-rätta och demonstrera obduktionerna vid den pediatrika kliniken, måtte erhålla ett arfvode af 1,200 kronor årligen och ett ortstillägg af 200 kronor.

Kollegiet har vidare i skrifvelse till universitetskanslern den 9 september 1909 hemställt, att en *ny amanuensbefattning* måtte få inrättas vid *farmakologiska* institutionen.

Därvid erinrades, att ett nytt farmakologiskt laboratorium antogs blifva färdigt under loppet af läsåret 1909—1910, så att undervisning och vetenskapligt arbete där kunde taga sin början.

Amanuensen å den farmakologiska institutionen skulle hafva till upp-gift att biträda professorn vid ordnande af undervisningsmaterielen till föreläsningarna och vid anställande af experiment under dessa, att vid behof assistera vid vetenskapliga försök å laboratoriet samt att i mån af tid själf utföra vetenskapligt arbete. Amanuenser, likställda med den nu föreslagna, hade för det dåvarande en årlig aflöning af 900 kronor, men af samma skäl, som föranledt lärarekollegiet att framställa förslag om höj-ning till 1,400 kronor af dessa amanuensers arfvoden, ansågs arfvodet äfven för amanuensen vid farmakologiska institutionen böra bestämmas till sist-nämnda belopp, däraf 200 kronor skulle anses motsvara ortstillägg.

Ifrågavarande framställning har af lärarekollegiet upprepats i skrif-velse till universitetskanslern den 31 augusti 1911.

I sitt utlåtande den 6 mars 1909 har *universitetskanslern* biträdt hvad af vederbörande universitetsmyndigheter och karolinska institutets lärarekollegium föreslagits angående lönereglering för amanuenserna vid de teoretiskt-medicinska institutionerna.

Beträffande lärarekollegiets begäran om anslag till en amanuens vid karolinska institutets farmakologiska institution har universitetskanslern i skrifvelse till Konungen den 16 oktober 1911 framhållit, att, sedan denna institution dåmera erhållit ett eget, rätt stort laboratorium, behovet af en amanuens framträdte allt starkare.

Erfarenheten hade, enligt hvad kanslern inhämtat, redan visat, att saknaden af en amanuens vid nämnda institution medfört, att läraren måste af sin tid offra rätt mycket på sådant arbete, som lämpligare borde utföras af en amanuens, såsom framtagande af undervisningsmateriel till föreläsningarna, förberedelse till och assistens vid experiment för undervisningen, beredande af lösningar m. m., som behöfdes såväl vid dylika experiment som för det vetenskapliga arbetet vid laboratoriet. En del af detta arbete, som amanuensen borde utföra, kunde för en ung studerande vara ganska instruktivt, medan det för läraren måste innebära uteslutande tidsförlust.

För att öka den farmakologiska undervisningens effektivitet och intresse vore det vidare ett önskemål, om, vid sidan af de offentliga föreläsningarna och utan minskning af deras antal, för de studerande kostnadsfria demonstrationskurser kunde anordnas, vid hvilka läraren utförde instruktiva experiment. Dessa toge så mycken tid i anspråk, att de icke lämpligen borde, såsom dittills i viss omfattning skett, förläggas till de offentliga föreläsningstimmarna. Vid anordnandet af dessa experiment vore det för läraren af särskildt behof påkalladt att kunna påräkna biträde af en amanuens.

Denne borde därjämte, så långt hans egna studier det medgäffe, finnas till hands å laboratoriet under hela den dagliga arbetstiden därstädes. Men under det han uppehölle sig å laboratoriet, skulle han dock, i likhet med amanuenserna å de fysiologiska och histologiska institutionerna, kunna å tider, då han ej vore upptagen af sin tjänstgöring, sysselsätta sig med vetenskapligt arbete under lärarens ledning, till nytta äfven för sina egna studier.

I likhet med nyssnämnda två amanuenser borde den nu ifrågavarande amanuensen erhålla ett årsarfvode af 900 kronor, hvilket belopp dock gifvetvis borde, för den händelse den begärda löneregleringen för underläkare och amanuenser m. fl. komme till stånd, höjas till samma belopp, som begärts för öfriga amanuenser vid karolinska institutets teoretiska institutioner, nämligen 1,400 kronor årligen. Den förmån af boningsrum vid karolinska institutet, som tillkomme amanuenserna vid fysiologiska och histologiska institutionerna, kunde däremot, enligt hvad universitetskanslern inhämtat, i regel icke beredas en amanuens vid farmakologiska institutionen.

Beträffande dessa befattningshafvare vid de teoretiskt-medicinska institutionerna torde kommittén först få yttra sig angående dem, som äro anställda vid universitetens patologiska (patologiskt-anatomiska) institutioner, nämligen i Uppsala en assistent och en amanuens samt i Lund en assistent och två amanuenser.

Genom hvad i de inkomna framställningarna meddelats angående nämnda befattningshafvares åligganden har kommittén blifvit öfvertygad därom, att såväl den med assistentbefattningarna förenade aflöningen kräver en afsevärd förhöjning som ock att aflöningen å amanuensbefattningarna, med hänsyn till såväl arten som omfattningen af det med dem förenade arbetet, bör fixeras till ett väsentligt högre belopp, än som eljest i allmänhet skulle utgå till motsvarande befattningshafvare vid de teoretiskt-medicinska institutionerna. Kommittén har fördenskull, i nära anslutning till hvad af universitetsmyndigheterna föreslagits, ansett sig böra förorda, att aflöningen till hvardera af de två assistenterna vid den patologiska institutionen i Uppsala och den patologiskt-anatomiska institutionen i Lund bestämmes till 2,500 kronor eller enahanda belopp, som af kommittén föreslagits för vissa underläkare, samt att aflöningen till en hvar af de tre amanuenserna vid samma institutioner bestämmes till 2,000 kronor, motsvarande det af kommittén för de kliniska amanuenserna föreslagna normalbeloppet.

Med sistnämnda tre befattningshafvare synes böra i viss mån jämnställas amanuensen på anatomiska afdelningen af anatomisk-histologiska

institutionen i Lund. I fråga om denne funktionär framträder det principiella spörsmålet, huruvida, i enlighet med universitetsmyndigheternas förslag, aflöningen å denna befattning bör utgå med olika belopp, allt efter som innehafvaren är medicine kandidat med afslutade kliniska tjänstgöringar eller endast medicine studerande.

Äfven beträffande de kliniska och polikliniska amanuenserna har kommittén tagit under öfvervägande, huruvida anledning finnes att fastställa olika aflöningsbelopp allt efter befattningshafvarnas olika kompetens. I sådant hänseende skulle väl, hvad angår de kliniska och polikliniska amanuensbefattningarna, närmast blifva afgörande, huruvida innehafvaren vore legitimerad läkare eller icke. En dylik anordning, som visserligen har sin motsvarighet i fråga om aflöningen å en del läkareplatser vid rikets hospital, har kommittén emellertid icke funnit sig böra tillstyrka beträffande de kliniska och polikliniska amanuenserna, så mycket mindre som något förslag i detta syfte icke framkommit från de i ärendet hörda myndigheterna.

Att nu ensamt för den ifrågavarande amanuensen vid anatomisk-histologiska institutionen i Lund införa en dylik aflöningsbestämmelse torde icke lämpligen kunna ifrågakomma. Då emellertid vid Lunds universitet icke, såsom i Uppsala och vid karolinska institutet är fallet, finnes någon särskild prosektor i anatomi, har det synts kommittén antagligt, att fordringarna på den ifrågavarande amanuensen i Lund böra ställas jämförelsevis högt, och har fördenskull kommittén icke tvekat att tillstyrka, att aflöningen för denne amanuens fastställes till enahanda belopp, som af kommittén föreslagits såsom arvode till flertalet kliniska amanuenser, eller 2,000 kronor för år.

Kommittén har trott sig kunna antaga, att med denna aflöning det i regel skall visa sig möjligt att för den ifrågavarande amanuensbefattningen förvärfva lämplig medicine kandidat, som afslutat sina kliniska tjänstgöringar och som följaktligen motsvarar de af medicinska fakulteten i Lund angifna högre kompetensfordringarna. Därest emellertid i något fall detta ej skulle låta sig göra och till följd därpå befattningen kommer att under längre eller kortare tid uppehållas af person, som icke besitter den önskvärda kompetensen, lär det böra bero på Kungl. Maj:ts

pröfning, huru stor del af den å staten uppförda aflöningen bör under ifrågavarande tid utgå till den, som bestrider befattningen.

Hvad därefter angår öfriga amanuenser vid de teoretiskt-medicinska institutionerna, möter man ännu en fråga af principiell innebörd, nämligen huruvida, på sätt af karolinska institutets lärarekollegium ifrågasatts, amanuenserna vid institutets teoretiskt-medicinska institutioner böra, med afseende å de högre lefnadskostnaderna i hufvudstaden, tillerkännas särskilda ortstillägg.

Af hvad kommittén i det föregående yttrat angående lönereglering för de kliniska och polikliniska amanuenserna lärer framgå, att kommittén i fråga om dessa befattningshafvare icke ansett sig kunna förorda ett aflöningssystem, hvori ortstillägg skulle ingå. Något förslag därom har heller icke framkommit från de myndigheter, som yttrat sig i ärendet.

Under dessa förhållanden har kommittén funnit sig hindrad att tillstyrka, att ensamt för amanuenserna vid de teoretiskt-medicinska institutionerna i Stockholm skulle införas en aflöningstitel, som icke komme att äga sin motsvarighet beträffande andra befattningar, om hvilka kommittén har att i detta betänkande yttra sig.

I fråga om de förslag, som från de olika läroanstalterna framställts beträffande aflöningen till amanuenser vid de teoretiskt-medicinska institutionerna — med undantag af de fyra amanuenser, om hvilka kommittén här förut särskildt yttrat sig — gifver sig i öfrigt den olikheten tillkänna, att såväl myndigheterna i Lund som karolinska institutets lärarekollegium, hvar för sin läroanstalt, föreslagit samma belopp för alla befattningshafvare inom gruppen, nämligen 1,000 kronor till dem i Lund och 1,200 kronor jämte ortstillägg till dem i Stockholm, under det att vederbörande myndigheter i Uppsala här velat göra en åtskillnad, så att amanuenserna vid den anatomiska institutionen skulle erhålla en hvar 1,200 kronor och amanuenserna vid de fysiologiska, medicinskt-kemiska och farmakologiska institutionerna allenast 800 kronor för hvarje.

Äfven beträffande amanuenserna vid universitetens naturvetenskapliga institutioner — om hvilka befattningshafvare kommittén yttrar sig i det följande — har en liknande uppdelning som den nyssberörda ifrå-

gasatts, i det att för flertalet af dessa amanuenser i de inkomna framställningarna föreslagits en aflöning af antingen 1,200 eller 800 kronor.

Enligt hvad medicinska fakulteten i Uppsala meddelat, hafva amanuenserna vid den fysiologiska och den medicinskt-kemiska institutionen därstädes väsentligt kortare tjänstgöring än den, som åligger amanuenserna vid den anatomiska institutionen. Af hvad medicinska fakulteten i Lund yttrat i detta ärende framgår, att äfven vid den fysiologiska och den medicinskt-kemiska institutionen i Lund amanuens tjänstgöringen är af vida mindre omfattning än vid universitetets anatomisk-histologiska institution.

På grund däraf har kommittén ansett det vara rättvist, att aflöningen å de nu ifrågavarande befattningarna fastställes till samma belopp för motsvarande befattningshafvare vid de båda universiteten, nämligen till 1,200 kronor för en hvar af två amanuenser vid den anatomiska institutionen i Uppsala och för en amanuens på histologiska afdelningen af anatomisk-histologiska institutionen i Lund samt till 800 kronor för en amanuens vid fysiologiska institutionen Uppsala och en amanuens vid motsvarande institution i Lund, för en amanuens vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi i Uppsala och en amanuens vid motsvarande institution i Lund äfvensom för en amanuens vid farmakologiska institutionen i Uppsala. I aflöningen till sistnämnde befattningshafvare lär emellertid böra inräknas räntemedel, för närvarande utgående med 350 kronor, från Wahlenbergs amanuensfond.

Hvad därefter angår amanuenserna vid karolinska institutets teoretiska institutioner, har kommittén, i enlighet med hvad redan antydts, ansett, att arfvodet till dessa befattningshafvare för närvarande bör begränsas till 1,200 kronor, d. v. s. det af lärarekollegiet föreslagna beloppet, med frånräknande af det ifrågasatta ortstillägget.

Visserligen har det syns kommittén antagligt, att den arbetsmängd, som för närvarande åligger vissa amanuenser vid nyssnämnda institutioner, skulle kunna motivera en något högre aflöning, än hvad sålunda af kommittén föreslås. Fråga har emellertid, enligt hvad som meddelats af karolinska institutets lärarekollegium, förevarit om mer eller mindre vidtgående förändringar i verksamheten vid en del af dessa institutioner.

Vid sådant förhållande och då det afven lärer böra tagas under ompröfning, huruvida icke det behof af ökad arbetsbiträde, som tilläfventyrs kan förefinnas vid vissa institutioner, skulle kunna med större fördel tillgodoses genom inrättande af en eller annan ny amanuensbefattning än genom ytterligare höjning af den å redan befintliga befattningar utgående aflöningen, har kommittén funnit sig böra stanna vid att för de nu ifrågavarande befattningshafvarna föreslå en aflöning af 1,200 kronor till en hvar.

Enahanda aflöningsbelopp torde ock böra utgå å den af vederbörande myndigheter föreslagna nya amanuensbefattningen vid karolinska institutets farmakologiska institution, mot hvars inrättande kommittén icke funnit sig böra göra någon erinran.

Beträffande slutligen den bostadsförmån, som för närvarande tillkommer åtskilliga af ifrågavarande befattningshafvare vid universitetens och karolinska institutets teoretiskt-medicinska institutioner, har kommittén icke funnit något att erinra mot att, därest det ur vederbörande institutions synpunkt befinnes önskvärdt, att assistent eller amanuens har sin bostad förlagd i sammanhang med institutionens lokaler, sådan bostad må kunna åt honom kostnadsfritt upplåtas. Gifvetvis bör emellertid under sådana förhållanden befattningshafvare, om hvilken nu är fråga, själf bebo lägenheten och icke äga att upplåta densamma till annan person.

På grund af föreliggande upplysningar om beskaffenheten af vissa bland nu tillgängliga bostäder har kommittén velat framhålla angelägenheten af att de lägenheter, som äro afsedda att sålunda upplåtas till bostäder, anordnas och underhållas så att de äro för sitt ändamål fullt lämpliga.

I anslutning till hvad af universitetsmyndigheterna i Uppsala föreslagits beträffande där anställda befattningshafvare, om hvilka i förevarande betänkande är fråga, har kommittén funnit sig böra förorda, att den förmån af fritt bränsle, som tillkommer vissa befattningshafvare i Uppsala såväl som i Lund, må i sammanhang med nu förevarande löne-reglering indragas.

Vid bifall till hvad kommittén ofvan tillstyrkt beträffande naturaförmåner å sådana befattningar, som nu afses, torde de anteckningar rörande

dylika förmåner, som i detta hänseende för närvarande förekomma i staterna för universiteten, böra ur staterna utgå.

Kommittén hemställer sålunda

1) *beträffande Uppsala universitet:*

att arfvodena för nedannämnda befattningshafvare må å universitetets stat uppföras med följande belopp, nämligen

för två amanuenser vid anatomiska institutionen 1,200 kronor till hvardera,

för en assistent vid patologiska institutionen 2,500 kronor,

för en amanuens vid patologiska institutionen 2,000 kronor,

för en amanuens vid fysiologiska institutionen 800 kronor,

för en amanuens vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi 800 kronor, och

för en amanuens vid farmakologiska institutionen likaledes 800 kronor, däri inberäknadt ränta från Wahlenbergs amanuensfond, kronor 350, samt

att de i¹ universitetets stat förekommande anteckningarna om boställsrum och ved för vissa af dessa befattningshafvare må ur staten utgå;

2) *beträffande Lunds universitet:*

att arfvodena för nedannämnda befattningshafvare må å universitetets stat uppföras med följande belopp, nämligen

för en amanuens på anatomiska afdelningen af anatomisk-histologiska institutionen 2,000 kronor,

för en amanuens på histologiska afdelningen af samma institution 1,200 kronor,

för en amanuens vid fysiologiska institutionen 800 kronor,

för en amanuens vid medicinskt-kemiska institutionen 800 kronor,

för en assistent vid patologiskt-anatomiska institutionen 2,500 kronor,

för en amanuens vid patologiska afdelningen af samma institution 2,000 kronor, och

för en amanuens vid bakteriologiska afdelningen af samma institution 2,000 kronor, samt

att de i universitetets stat förekommande anteckningarna om fri bostad med bränsle för vissa af dessa befattningshafvare må ur staten utgå; samt

3) beträffande karolinska institutet:

att arfvodet till en hvar af nedannämnda befattningshafvare må å institutets stat uppföras med ett till 1,200 kronor förhöjdt belopp, nämligen

för en amanuens vid anatomiska institutionen,

för en amanuens vid histologiska institutionen,

för en amanuens vid kemiska institutionen,

för en amanuens vid fysiologiska institutionen,

för två amanuenser vid patologiskt-anatomiska institutionen,

för en amanuens vid rättsmedicinska institutionen,

för en amanuens vid hygieniska institutionen, och

för en amanuens med skyldighet att verkställa och demonstrera liköppningar (å pediatrika kliniken); samt

att å institutets stat må uppföras en amanuens vid farmakologiska institutionen med arfvode af 1,200 kronor.

Kommittén öfvergår härefter till att yttra sig rörande de vid universitetens naturvetenskapliga institutioner anställda befattningshafvare, om hvilka nu är fråga. Deras nuvarande antal är tillhopa 26, nämligen i Uppsala 14 amanuenser samt i Lund 3 assistenter och 9 amanuenser.

Assistenter
och amanuenser vid naturvetenskapliga institutioner.

Af de fjorton amanuenserna i *Uppsala* tjänstgöra fyra vid institutionen för allmän och analytisk kemi, två vid mineralogisk-geologiska institutionen, två vid fysiska institutionen, en vid astronomiska institutionen, en vid meteorologiska institutionen, en vid botaniska trädgården, en vid botaniska laboratoriet, en vid zoologiska museet och en vid zootomiska laboratoriet.

En hvar af dessa befattningshafvare, med undantag af amanuensen vid botaniska trädgården, åtnjuter af allmänna medel en kontant aflöning af 500 kronor. Till amanuensen vid botaniska trädgården utgår af allmänna medel ett belopp af 380 kronor samt därutöfver af räntemedel från Wahlenbergska fonden 120 kronor.

Amanuensen vid astronomiska institutionen uppbar, jämte 500 kronor af allmänna medel, 44 kronor från räntemedel å Melanderhjelmiska, Malletska, Prosperinska och Bredmanska amanuensfonden.

Utöfver den kontanta aflöningen utgå vissa naturaförmåner till flertalet af nu ifrågavarande funktionärer, nämligen två famnar ved, till värde af 30 kronor, och boställsrum till en hvar af amanuenserna vid kemiska institutionen, till en amanuens vid mineralogisk-geologiska institutionen, till en amanuens vid fysiska institutionen och till amanuensen vid astronomiska institutionen; två famnar ved till en amanuens vid mineralogisk-geologiska institutionen och till amanuensen vid zoologiska museet; samt boställsrum till en amanuens vid fysiska institutionen och amanuensen vid meteorologiska institutionen. Några naturaförmåner tillkomma däremot icke de två amanuenserna vid botaniska institutionen eller amanuensen vid zootomiska laboratoriet.

I en den 14 september 1907 till ecklesiastikdepartementet ingifven underdånig framställning anhöllo amanuenser vid ifrågavarande institutioner, att arfvodena måtte höjas till 800 kronor för amanuenserna vid geologiska institutionen och vid astronomiska observatoriet, till 1,200 kronor för amanuenserna vid meteorologiska institutionen, botaniska trädgården samt zoologiska och fysiska institutionerna och till 1,500 kronor för amanuenserna vid kemiska institutionen.

Under åberopande af bifogade utredningar framhöllo sökandena, att ensamt lefnadskostnadernas stegring betingade en arfvodesförhöjning af 300 kronor eller till 800 kronor, och att därutöfver ytterligare höjning för flertalet af ifrågavarande befattningshafvare påkallades af arbetsmängdens ökning.

Af de utaf sökandena åberopade utredningarna framgick bland annat följande.

Vid den *meteorologiska institutionen* hade amanuensen icke något att göra med den egentliga undervisningen, hvilket berodde på meteorologiens särskilda ställning.

Det arbete, som denne amanuens hade att fullgöra, måste dock anses synnerligen kräfvande och betydelsefullt, då det bland annat gällde att hålla de dagliga meteorologiska observationerna i gång vid den enda station i Sverige (förutom det enskilda företaget i Vassijaure), där regelbundna och fullständiga timobservationer utfördes.

Tjänstgöringstiden för amanuensen vid den meteorologiska institutionen uppginge till cirka 13 timmar i veckan, och detta året om. För t. ex. amanuenserna vid den kemiska institutionen hade tjänstgöringstiden angifvits till cirka 31 timmar i veckan under den tid kurser därstädes påginge, d. v. s. 15 september—1 december och 1 februari—15 maj. Sammanförd till motsvarande tidrymd, 6 månader, uppginge tjänstgöringstiden för amanuensen vid den meteorologiska institutionen till cirka 26 timmar i veckan.

Den omständigheten, att arbetet vid meteorologiska institutionen påginge hela året om och icke kunde sammanföras till en kortare tid under läseterminerna, finge anses vara särskildt betungande. Amanuensen vid denna institution blefve på detta sätt bunden i Uppsala hela året och åtnjöte icke någon annan ledighet än den han kunde skaffa sig därigenom, att de andra tjänstemännen vid institutionen åtog sig ökad tjänstgöring, eller därigenom att han själf aflönade särskild vikarie.

Den vid universitetets *botaniska trädgård* anställde amanuensens hufvudsakliga åliggande vore att tillse, att trädgårdens växter så långt som möjligt vore riktigt etiketterade. För den utomstående kunde det tyckas, som om detta arbete skulle kräva föga tid, enär trädgården år efter år

hölle till största delen samma växter och dessa ej borde behöfva ånyo granskas. Förhållandet vore emellertid ett annat, ty dels finnes det många 1- à 2-åriga växter, som i Uppsala botaniska trädgård ej satte moget frö och därför måste på nytt anskaffas från utländska trädgårdar, dels vore trädgårdens årliga nyanskaffning äfven af fleråriga växter ganska betydande.

En hvar, som haft något att skaffa med vården af en botanisk trädgård, visste af erfarenhet, i huru hög grad de utifrån rekvirerade växterna vore i behof af granskning. I själfva verket vore detta arbete i en trädgård af det omfång, som Uppsala botaniska trädgård ägde, så tidsödande, att en amanuens aldrig kunde helt utföra detsamma, utan hade man måst åtnöja sig med att af amanuensen begära blott det allra nödvändigaste arbetet.

Dit hörde framför allt granskningen af de till vid pass 1,700 parceller uppgående systematiska afdelningarna för örtartade växter, hvilket arbete förutom kortare tider på våren och försommaren tagit amanuensens tid i anspråk under minst en månad på eftersommaren med 9 timmars arbete om dagen. För en ovan växtbestämmare skulle långt mera tid erfordras.

Under hela sommaren måste amanuensen för trängande arbeten på frilandsafdelningarna lämna växthusen så godt som alldeles åt sitt öde. Under den öfriga delen af året hade han att där utföra växtbestämningar, allt efter som växterna komme till blomning; dock hade då ej kunnat påläggas honom mera än en liten del af det arbete, som rätteligen borde utföras. Likaså måste försöksafdelningen med flera afdelningar behandlas mycket knapphändigt.

Ytterligare ålåg det amanuensen att tillsammans med akademiträdgårdsmästaren upprätta katalog öfver trädgårdens fröbyte. Då nyanläggningar gjordes, kunde äfven amanuensens biträde påkallas för uppgörande af lämpligt art-urval.

Trots de nämnda, under förhandenvarande förhållanden nödtvungna inskränkningarna i arbetsbördan vore en mycket stor del af amanuensens tid upptagen. Allt som allt beräknades det minimiarbete, som af honom fordrades, icke understiga 500 à 600 timmar, för år räknadt.

Som en särskild olägenhet tillkomme, att innehafvaren af ifrågavarande amanuensbefattning på grund af arbetets natur ej endast vore bunden att vistas i Uppsala under läseterminerna, utan nödgades kvarstanna också största delen af ferierna. En och en half månads ledighet hade ansetts kunna tillkomma honom under sommaren, likväl under förutsättning, att tiden för ledigheten valdes med hänsyn till arbetet i trädgården. Under julferierna kunde en kortare ledighet beviljas; dock vore amanuensens närvaro nödvändig strax efter juldagarna för frökatalogens upprättande.

Det arbete, som tillhörde den ifrågavarande amanuensbefattningen, vore af den art, att det kräfde en afsevärd grad af botaniskt vetande och vana vid växtbestämning. Vederbörande prefekt vore därför vid föresläende af amanuens hänvisad till de mera försigkomna botanisterna, på samma gång som det borde vara ett önskemål, att ombyte af amanuens ej skedde alltför ofta.

Af de vid den *zoologiska institutionen* anställda två amanuenserna hade den ene ursprungligen haft till åliggande hufvudsakligen att biträda vid museets ordnande. Museets samlingar hade sedan 1870-talet högst betydligt förstorats, och särskildt hade samlingarna af lägre djur, som förvarades i sprit och fördenskull behöfde den mesta tillsynen, flerdubblats. Därigenom hade göromålen betydligt ökats. Den omständigheten att museets lokaler mer än fördubblats sedan år 1876, då arfvodet för den ifrågavarande amanuensen bestämdes till sitt nuvarande belopp, medförde äfven större besvär.

Nya uppdrag hade därjämte tillkommit.

Tekniken vid zoologiska institutioner hade under de senaste årtiondena nått ett stort uppsving, och till följd däraf kräfdes ett mycket vidlyftigare och mera tidsödande arbete af den ifrågavarande amanuensen, hvilken det tillhörde att vårda och tillhandahålla de för specialister behöfliga instrumenten och utensilierna.

Förutom det hos zoologiska institutionen vid Uppsala universitet deponerade Marklinska biblioteket, bestående af äldre, nu mindre ofta använd litteratur, hade institutionen sedan år 1890 ett eget bibliotek, som hastigt ökades och redan omfattade flera tusen volymer. Ordandet af detta bibliotek, inrangerandet af nya böcker däri och särskildt utlåningen

ur biblioteket upptog mycken tid för ifrågavarande amanuens. Äfven hade inrättats en läsesal, där den till institutionens bibliotek nyinkomna litteraturen och de till universitetsbiblioteket hörande zoologiska tidskrifterna under en kortare tid hölles tillgängliga för dem, som arbetade på institutionen. Tillsynen öfver och utläggandet af dessa tidskrifter ombesörjdes af bemälde amanuens.

Den andre af den zoologiska institutionens amanuenser, nämligen den vid zootomiska laboratoriet, ålæge det mesta arbetet med skötseln af den stora och rikhaltiga preparatsamlingen, förfärdigandet af nya preparat, iordningställandet af den för undervisningen nödvändiga attiraljen och tillsynen öfver materialsamlingarna. Vid det nämnda laboratoriet saknades en konservator, hvarför amanuensen äfven finge sköta en sådan befattningshafvares göromål.

Dessa åligganden kräfde af amanuensen vid zootomiska laboratoriet lika lång tjänstgöringstid som den, hvilken fordrades af amanuensen vid zoologiska museet, och dessa båda amanuenser borde därför åtnjuta samma aflöning.

Under de senaste åren hade tjänstgöringstiden uppgått till ungefär 4 timmar om dagen för en hvar af dessa amanuenser.

Hvad arbetet vid den *fysiska institutionen* beträffade, hade det på alla händer högst väsentligt ökat genom den betydande utveckling institutionen undergått.

Därvid åsyftades i första rummet de redan på 1860-talet inrättade öfningslaborationerna till filosofie kandidat- och filosofie licentiatexamina. Antalet deltagare i dessa öfningar hade varit i ständigt stigande och hade enligt universitetets årsredogörelser under de senare läsåren varit minst 3 å 4 gånger större än för 25 å 30 år sedan.

Det ålæge institutionens båda amanuenser att biträda vid handledningen af de nämnda öfningslaborationerna, hvilka för det dåvarande under läsårets 8 månader fortginge två dagar i veckan med 8 timmar hvarje gång. Amanuenserna vore med andra ord skyldiga att 16 timmar i veckan biträda vid undervisningen på laboratoriet. Därtill komme annat institutionsarbete, uppgående till cirka 4 timmar i veckan, såsom tillsyn och vård af institutionens ackumulatorbatterier.

Utom detta för båda amanuenserna lika arbete vore den ene af dem skyldig att stå till professorns förfogande vid iordningställandet af experiment till de offentliga föreläsningarna, fyra gånger i veckan; den andre amanuensen ålåde att vid behof biträda vid speciallaborationerna, hvilka ägde rum dagligen.

Amanuenserna kunde ej fullt fritt förfoga öfver ferierna, enär de ej båda finge samtidigt vara borta från institutionen.

Kompetensfordringarna på en amanuens vid den fysiska institutionen vore fördenskull ingalunda så obetydliga, som det ringa arfvodet kunde antyda. Han hade valts och valdes fortfarande bland duktigare filosofie kandidater eller helst licentiater (event. docenter), hvilka fullgjort sina laborationsöfningar och helst någon tid sysslat med själfständigt arbete samt på grund däraf vore nog skickliga att kunna biträda vid undervisningen af yngre studerande. Amanuensen måste tydligen besitta icke blott samma, utan snarare större akademisk utbildning, än hvad man i allmänhet kräfde i fysik af en adjunkt eller extra ordinarie lärare vid rikets allmänna läroverk.

Under den tid, som förflutit från det amanuensbefattningarna vid *institutionen för allmän och analytisk kemi* inrättades, hade arbetet vid institutionen ofantligt ökats. Arbetskrafterna hade visserligen också under årens lopp i någon mån ökats, men denna ökning motsvarade ingalunda den tillväxt i arbetet, som blifvit en naturlig följd af utvecklingen i institutionens verksamhet.

Laborantantalet hade varit i ständigt stigande och nya kurser hade måst inrättas dels för att tillfredsställa de kvantitativt ökade undervisningsfordringarna, dels för att såvidt möjligt äfven kvalitativt hålla undervisningen i nivå med vetenskapens hastiga framsteg.

Arbetsbördan hade därigenom högst betydligt ökats för institutionens samtliga tjänstemän, speciellt för amanuenserna. Deras åligganden hade också genom det ökade arbetet vid institutionen i väsentlig mån blifvit af annan art, i det att amanuenserna, från att ursprungligen endast hafva varit ämnade till mera tillfälligt och omedelbart biträde åt professorerna, så småningom fått en icke oväsentlig del af den direkta undervisningen på sin lott.

Kurserna vid den kemiska institutionen påginge under hela läsåret med undantag af examensperioderna, d. v. s. under höstterminen från den 15 september till den 1 december och under vårterminen från den 1 februari till den 15 maj.

Under denna tid toges i allmänhet amanuenserna i anspråk för daglig tjänstgöring, nämligen 5 à 6 timmar måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar samt 4 à 5 timmar onsdagar och lördagar. Detta vore dock approximativa medelsiffror, i det att arbetet vid de olika kurserna och för de olika amanuenserna ställde sig något olika hvad både intensitet och kvantitet beträffade. Sålunda kunde arbetet vid vissa tillfällen för en och annan amanuens något sjunka, under det att arbetet vid andra tider kunde stiga till 7 à 8 timmar dagligen. När arbetstiden vore kortare, vore emellertid arbetet i allmänhet så mycket mera ansträngande och ansvarsfullt.

Utöfver den kontanta årsafföningen och bostadsförmån åtnjöte dessa amanuenser en extra inkomst af särskilda afgifter, som af gammalt erlades af laboranterna på vissa kurser. Under läsåret 1906—1907 belöpte sig dessa afgifter till 996 kronor, hvilken summa fördelats mellan de fyra amanuenserna.

Då ifrågavarande framställning behandlades hos matematisk-naturvetenskapliga sektionen i Uppsala den 25 september 1907, anförde professor Widman, hvad den kemiska institutionens amanuenser beträffade, bland annat, att under årens lopp det visat sig allt svårare att finna lämpliga personer villiga att för det oproportionerligt låga arfvodet åtaga sig den högst betungande amanuienstjänstgöringen, och att det visat sig än svårare att få behålla samma person någon längre tid.

Då en nyblifven amanuens först efter en termins eller ett års tjänstgöring i allmänhet kunde beräknas hafva uppnått den erfarenhet och den mognad i kunskaper, som behöfdes för ett fullt nöjaktigt deltagande i laboratorieundervisningen, blefve ett tätt ombyte af amanuenser i hög grad menligt för undervisningens normala gång och kvalitet. Men därtill komme, att tillgången på mera försigkomna kemie studerande ingalunda vore så stor, att det öfver hufvud taget vore möjligt att för hvarje år nyrekrytera en stab af 5 à 6 amanuenser.

För institutionens tillbörliga skötande vore det därför af trängande behof påkalladt att få amanuensarfvodena rätt väsentligt höjda.

Under en förberedande diskussion öfver detta ärende bland sektionens medlemmar hade den uppfattningen uttalats, att man icke borde ålägga en amanuens så ansträngande tjänstgöring, som dittills skett vid den kemiska institutionen. Denna åsikt delade äfven professor Widman, ehuru förhållandena vid institutionen dittills omöjliggjort dess praktiserande. Ett tillfälle till förändring i denna riktning syntes nu erbjuda sig.

Kemiska institutionens amanuenser hade begärt, att det kontanta arfvodet för fyra amanuenser för framtiden måtte få utgå med tillsammans 6,000 kronor. Om man emellertid uppdelade arbetet och arfvodet på fem i stället för fyra amanuenser, blefve utgiften för statsverket densamma. I stället för 1,500 kronor finge då hvarje amanuens 1,200 kronor, men i ersättning kunde han disponera mera tid för egna studier, hvilket för honom vore till bestämd fördel. På detta sätt kunde äfven institutionsarbetena ordnas mera ändamålsenligt.

Då t. ex. under förhandenvarande förhållanden olika amanuenser vid olika tider af läsåret biträdde vid undervisningen i kvantitativ analys, kunde, om antalet amanuenser höjdes till fem, en amanuens under hela läsåret fast anställas vid denna afdelning. Detta skulle uppenbart bidra till större enhet och reda i kursens ledande.

Arfvodet för den kemiska institutionens amanuenser komme, vid bifall till professor Widmans förslag, att utgå med samma belopp, som föreslagits för de flesta af matematisk-naturvetenskapliga sektionens öfriga amanuenser.

Professor Widman tillstyrkte sålunda för sin del den ifrågakommande petitionen, dock med den förändring beträffande amanuenserna vid den kemiska institutionen, att deras kontanta arfvode borde bestämmas till 1,200 kronor i stället för af dem begärda 1,500 kronor per år, hvaremelertid en lättnad i deras tjänstgöring borde beviljas dem genom inrättande på ordinarie stat af en ny amanuensbefattning med likaledes 1,200 kronors kontant arfvode.

Vid bifall till detta förslag borde de afgifter till amanuenserna, som allt sedan 1860-talet upptagits af deltagarna i vissa elementära laborationskurser, därefter upphöra.

I professor Widmans yttrande förklarade sig adjungerade ledamoten, dåvarande docenten Strömholm till alla delar instämma.

Professorn i botanik Juel meddelade, att amanuensen vid *botaniska trädgården* icke biträdde vid undervisningen, men att hans väsentliga åliggande, hvilket bestode i att tillse, att växterna i trädgården blefve försedda med riktiga namn, dock indirekt vore af stor vikt för den botaniska undervisningen.

Trädgårdsamanuensens arbete med växtbestämning hade väl i allmänhet tagits i anspråk under omkring tre månader af den varmare delen af året, d. v. s. den tid då hufvudmassan af trädgårdens växter, de på fritt land odlade, befunne sig i ett för bestämning lämpligt stadium. Däremot hade det i allmänhet ej fordrats af honom, att han under öfriga delar af läseterminerna skulle ägna sin tid åt växtbestämning.

Från botaniska institutionens synpunkt skulle det emellertid vara af obestriddlig fördel, om trädgårdsamanuensen äfven under öfriga delar af året kunde tagas i anspråk för växtbestämning. De i växthusen odlade växterna hade nämligen dittills måst blifva tämligen försunmade med hänsyn till kontrollering af namnens riktighet. Utförandet af uppgiften i detta hänseende vore ofta svårare och mera tidsödande än bestämning af frilandsväxter, men dess resultat vore också mera värdefullt, om man toge i betraktande den möda och kostnad, som nedlagts på en i ett växthus uppdragen växt.

Om trädgårdsamanuensens arbetstid ökades, så att den motsvarade ungefär fyra timmars daglig tjänstgöring under hela läsåret, fastän med en lämplig fördelning efter det olika behovet af arbete under olika årstider, skulle växthusens behof af växtbestämning bättre kunna tillgodoses och en viktig fördel därigenom vinnas.

Med en sådan tjänstgöringsskyldighet vore den i föreliggande petition begärda aflöningen för amanuensen vid botaniska trädgården, eller 1,200 kronor, säkerligen icke för högt tilltagen.

Sektionen tillstyrkte den föreliggande framställningen, i hvad den afsåg amanuenserna vid geologiska, astronomiska och meteorologiska institutionerna, botaniska trädgården samt zoologiska och fysiska institutionerna.

Beträffande åter amanuenserna vid den kemiska institutionen föreslog sektionen, i anslutning till hvad representanterna för kemien anfört, att det kontanta arfvodet för de fyra å ordinarie stat uppförda amanuenserna vid institutionen för allmän och analytisk kemi måtte förhöjas till 1,200 kronor årligen för dem hvar och att en ny amanuensbefattning vid nämnda institution måtte uppföras på ordinarie stat med ett kontant arvode af likaledes 1,200 kronor.

Hvad af matematisk-naturvetenskapliga sektionen i nämnda hänseende föreslagits har biträdts af större akademiska konsistoriet i Uppsala, dock med det tillägg att — på sätt universitetets drätselnämnd hemställt — vid löneförhöjning för ifrågavarande befattningar den dittills utgående förmånen af ved in natura borde indragas.

Jämte det att sålunda, på sätt af det föregående framgår, från Uppsala begärts anslag till aflönande af en ny amanuens vid institutionen för allmän och analytisk kemi, har sedermera framställning gjorts därom, att anslag måtte beredas till inrättande af en *ny amanuensbefattning* äfven vid samma universitets *geografiska* institution.

Vid vederbörande sektionens sammanträde den 6 september 1910 anförde i detta ärende professor Hamberg, att behofvet af en amanuens vid geografiska institutionen särskildt under de praktisk-geografiska öfningarna visat sig vara mycket kännbart. I dessa öfningar deltog ofta omkring 30 studerande, och det vore för professorn ej möjligt att ensam på ett effektivt sätt handleda ett så stort antal samtidigt. Med hjälp af en amanuens, som kunde bistå med öfvervakandet af de studerandes arbeten, skulle detta däremot rimligen kunna göras.

För öfrigt förekomme vid geografiska institutionen en mängd praktiska bestyr såsom böckers katalogisering, samlingars etikettering, uppsikt öfver utlåning af böcker, kartor och instrument, skötsel af instrument, mindre inköp m. m. Dessa göromål skulle till stor del kunna under professorns uppsikt skötas af en amanuens och därigenom för professorn en afsevärd tid besparas, hvilken i stället kunde komma undervisningen och andra rent vetenskapliga uppgifter till godo.

Till utförande af en del af dessa göromål under en kortare tid hade understundom en eller annan student visat sig villig utan annan ersättning än en ringa gratifikation samt titeln af e. o. amanuens. Det vore emellertid klart, att en sådan person ej kunnat åläggas några större arbetsprestationer och ej heller kunnat anmodas att deltaga i undervisningen, isynnerhet som vid universitetets andra institutioner amanuenserna åtnjöte aflöning.

Med bifall till det förslag, som af professor Hamberg i förevarande afseende framställdes, beslöt sektionen bland sina riksdagspetita upptaga ett^e anslag till aflöning åt en amanuens vid den geografiska institutionen med samma löneförmåner af allmänna medel, som komme amanuensen vid astronomiska observatoriet till del.

Vid ärendets behandling den 1 oktober 1910 beslöt det större akademiska konsistoriet att förorda utverkande af löneförmåner till en amanuens vid den geografiska institutionen med kontant aflöning af 500 kronor jämte boställsrum, som funnes tillgängligt, samt att, för den händelse den på pröfning beroende framställningen om förhöjda löneförmåner för amanuenserna m. fl. ledde till åsyftadt resultat, hemställa, att amanuensen vid den geografiska institutionen måtte i löneförmåner likställas med amanuensen vid det astronomiska observatoriet.

Universitetskanslern har i sitt utlåtande den 6 mars 1909 anslutit sig till det större akademiska konsistoriets dittills afgifna förslag.

Likaledes har kanslern sedermera i skrifvelse den 17 oktober 1910 tillstyrkt, att anslag måtte beviljas för anställande vid geografiska institutionen af en amanuens med enahanda aflöning som amanuensen vid den astronomiska institutionen.

Slutligen hafva i en till chefen för ecklesiastikdepartementet ställd, den 20 november 1911 daterad skrift amanuenser vid Uppsala universitets naturvetenskapliga institutioner anhållit om departementschefens medverkan till att den förbättring i aflöningsförhållandena för ifrågasvarande amanuensbefattningar, som af universitetskanslern föreslagits i skrifvelse den 6 mars 1909, snarast möjligt måtte vidtagas.

Af sökandena anfördes, att under den tid, som förflutit sedan innehafvarna af ifrågavarande amanuensbefattningar i september 1907 hos Kungl. Maj:t gjorde framställning i ärendet, förhållandena naturligen i någon mån hade ändrats. Sökandena vågade dock påstå, att i intet fall någon verklig minskning af arbetsbördan ernåtts. Däremot hade den med vissa amanuensbefattningar förenade undervisningsskyldigheten ytterligare ökats, beroende dels på att antalet studerande inom de naturvetenskapliga ämnena oafbrutet tilltagit, dels ock därpå att bestämmelserna i den nya examensstadgan af den 1 november 1907 medfört, att de studerande i långt större utsträckning än förr arbetade på högre betyg i de naturvetenskapliga ämnena. En följd däraf vore, att laborantantalet, i all synnerhet inom de för högre betyg afsedda kurserna, högst betydligt tilltagit.

Af motsvarande befattningshafvare vid universitetet i *Lund*, tillhopa tolf, tjänstgöra vid astronomiska observatoriet en amanuens, vid botaniska institutionen en assistent (vid växtfysiologiska laboratoriet) och två amanuenser (den ena vid växtfysiologiska afdelningen och den andra i systematisk botanik), vid fysiska institutionen en assistent och en amanuens, vid geologisk-mineralogiska institutionen likaledes en assistent och en amanuens samt vid en hvar af kemiska och zoologiska institutionerna två amanuenser.

Den kontanta aflöningen utgör för assistent 1,500 kronor och för amanuens 500 kronor.

Samtliga amanuenser, med undantag af dem vid zoologiska institutionen, åtnjuta därjämte fri bostad med bränsle.

Frågan om aflöningsreglering för dessa befattningshafvare förekom vid sammanträde med den matematisk-naturvetenskapliga sektionen i *Lund* den 3 september 1908.

Därvid föreslog professor Murbeck, att arfvodet för amanuensen vid den *botaniska* institutionens *systematiska* afdelning måtte — med hänsyn till penningevärdets fall under de senaste decennierna och det ökade arbetet för denne amanuens — höjas till ett belopp af 800 kronor.

Professor Rydberg anförde, att då den vid *fysiska* institutionen anställda, aflönade personalen icke kunnat räcka till att sköta undervisningen och alla vid institutionen nödvändiga göromål, den utvägen måst tillgripas att genom anställande af först en och sedermera två extra ordinarie amanuenser anskaffa ytterligare biträde vid laborationsöfningarna. Den äldre af dessa extra ordinarie amanuenser hade å institutionen åtnjutit fri bostad; den andre hade däremot icke haft någon ersättning för sitt arbete.

Om undervisningen i fysik skulle kunna fortgå såsom dittills, vore det nödvändigt att öka löneförmånerna för assistenten och amanuensen vid fysiska institutionen i Lund.

Behovvet däraf framträdde just då i dubbel måtto. På grund af den nya examensordningen och hvad därmed stode i samband hade icke blott laborationsarbetena ökat genom införande af öfningar äfven för betyget godkänd i filosofisk ämbetsexamen och filosofie kandidatexamen samt något höjda fordringar för andra betyg, utan äfven de propedeutiska kurserna, hvilka måste fortgå under hela läsåret, utvidgats. För dessa kurser funnes icke någon annan lärare att anlita än assistenten, enär professorn vore fullt upptagen af de offentliga föreläsningarna, ledningen af laborationsöfningarna och examinationen samt Lunds universitet icke, såsom universitetet i Uppsala, ägde någon laborator i fysik.

Professor Rydberg hemställde, att den kontanta aflöningen måtte höjas för assistenten till 2,500 kronor och för den å stat uppförda amanuensen till 1,000 kronor samt att de dåvarande extra ordinarie amanuenserna måtte tillerkännas en aflöning af 500 kronor till vardera. Därjämte skulle de två amanuenser, som dittills haft fri bostad, fortfarande åtnjuta denna förmån.

Beträffande assistenten vid universitetets *geologisk-mineralogiska* institution anförde professor Moberg, att denne assistent i fråga om tjänsteäligganden intoge en alldeles särskild ställning, i det att undervisningen i mineralogi helt och hållet hvilade på honom.

Han hade nämligen att föreläsa i mineralogi och ensam leda alla öfningar i ämnet, hvarjämte han biträdde vid de mineralogiska samlingarnas ordnande och vård. Det vore sålunda en ganska ansträngande och syn-

nerligen ansvarsfull post han beklädde, och därtill kräfde denna post af sin innehafvare en betydande skicklighet.

Äfven vore det tydligen af vikt för undervisningen, att assistentbefattningen ej utsattes för alltför täta ombyten. Under dåvarande förhållanden hade det emellertid visat sig förenadt med mycken svårighet att hålla platsen besatt med kompetent person. Det syntes därför professor Moberg, som om ett skäligt arfvode åt bemålde assistent ej kunde för det dåvarande ställas lägre än till 2,500 kronor, detta såväl med hänsyn till undervisningens verkliga bästa som med hänsyn till en väl kvalificerad innehafvares billiga anspråk.

I fråga om amanuensafföningen vid den geologisk-mineralogiska institutionen anförde professor Moberg, att vid denna institution vore anställda två amanuenser, af hvilka dock den ene vore allenast extra ordinarie, således oafönad. Med dessa amanuensers tillhjälp skulle alla samlingar, såväl äldre som nytillkommande, prepareras, bestännas, katalogiseras, ordnas och monteras.

Då föreståndaren måste, för vetenskapens främjande, tid efter annan ägna sig, utom åt sin egentliga lärareverksamhet, åt författareverksamhet, vore det nödvändigt att periodvis öfverlåta allt museiarbete åt amanuenserna. Ätminstone en af dessa måste vara så pass hemmastadd i ämnet och så förtrogen med såväl samlingar som preparering och bestämning af materialet, att ett dylikt arbete utan risk kunde anförtros åt honom. Därtill kräfdes så pass stora förkunskaper, att det endast kunde vara en äldre eller mera försigkommen studerande, som vore i stånd att tillfredsställande utföra alla förekommande arbeten. Med hänsyn därtill att samlingarnas försvarliga vård måste taga minst omkring fyra timmars daglig arbetstid, ansåg professor Moberg, att arfvodet åt denne förste amanuens ej kunde sättas lägre än till 1,200 kronor, helst som bostad och därmed följande förmåner för det dåvarande ej kunde beredas honom.

För att emellertid utnyttja denna dyrbarare arbetskraft på det för institutionen gagneligaste sättet kräfdes, att alla löpande göromål, katalogisering, bibliotekets vård och dylikt kunde öfverlåtas åt annan man, åt en andre amanuens. Denne skulle därjämte biträda förste amanuensen och uppläras till att blifva hans efterträdare. Enär å ena sidan den

ifrågavarande andre amanuensen visserligen finge göra verklig tjänst, men å andra sidan mindre fackkunskap behöfde fordras af honom, ansågs en aflöning af 800 kronor vara tillräcklig för honom.

I den mån samlingarna ökades, växte också krafven på nödig arbetskraft för deras vårdande, och professor Moberg hade för länge sedan funnit, att arbetet med dem började växa honom öfver hufvudet. I Uppsala, där den geologisk-mineralogiska institutionens samlingar ingalunda kunde sägas vara större utan, efter hvad professor Moberg trodde, snarare mindre än samlingarna i Lund, hade man redan två amanuenser på ordinarie stat, förutom en särskild preparator.

Professor Charlier erinrade, att förutom den ordinarie amanuensen, som vore aflönad med 500 kronor, funnes vid *astronomiska* observatoriet två amanuenser utan aflöning. Professorn anhöll, att sektionen måtte tillstyrka, att arfvodet för den ordinarie amanuensen blefve höjdt till 800 kronor. Denna ökning i anslag för ifrågavarande ändamål kunde för det dåvarande anses tillfredsställande, under förutsättning att gjord framställning om anslag till räknebiträden vunne statsmakternas bifall. (Det begärda anslaget för anställande af räknebiträden vid astronomiska observatoriet blef sedermera beviljad vid 1911 års riksdag.)

Beträffande amanuenserna vid den *kemiska* institutionen anförde professor Lovén, att efter hand större anspråk måst ställas på ifrågavarande tjänstemän, hvad beträffade såväl kompetens som arbetskraft och tid.

Anledningarna därtill vore dels den starka stegringen af laborantalet, dels de studerandes alltmera framträdande benägenhet att genom forceradt arbete så snart som möjligt avsluta sina studier.

Det hade emellertid på senare tid visat sig svårt att finna yngre personer, som vore på samma gång villiga och lämpliga att åtaga sig amanuensförordnanden vid institutionen. Man kunde ej heller förtänka en amanuens, om han, så snart tillfälle erbjöde sig, utbytte sin ansträngande men svagt aflönade tjänst mot ett åtminstone ekonomiskt bättre uppdrag, t. ex. ett lärarevikariat.

Professor Lovén hemställde, att de vid kemiska institutionen anställda två amanuensernas aflöning måtte höjas till 1,200 kronor för hvardera, förutom fri bostad å institutionen.

Professor Bergendal yrkade, att vid *zoologiska* institutionen — där en amanuens då var anställd och, vid bifall till gjord framställning, ytterligare en amanuens skulle komma att anställas — arfvodena måtte bestämmas till 1,200 kronor för den ene och 800 kronor för den andre amanuensen.

I fråga om assistentbefattningen i *experimentell växtfysiologi* vid *botaniska* institutionen anförde professor Jönsson, att innehafvaren af denna befattning hade varit docent vid universitetet och hade såsom uppgift haft sig förelagdt att såväl teoretiskt som praktiskt handleda öfningar i ämnet. Med de ökade kraf på ersättning för utfördt arbete vid universitetet, som tiden och lefnadsomkostnaderna fört med sig, syntes det vara klart, att den dåvarande aflöningen ingalunda motsvarade berättigade fordringar, allra helst om man betänkte de vetenskapliga anspråk, som måste ställas på innehafvaren af en dylik befattning.

Dessa anspråk fölle inom ramen för professors kompetens och arbete, alldenstund assistenten ej blott såsom dittills måste leda öfningar, utan dessutom efter införandet af ändrad undervisning vid universitetet hade till uppgift att i sammanhang med öfningarna hålla föreläsningar i växtfysiologi, motsvarande fordringarna till betyget med beröm godkänd för filosofisk ämbetsexamen.

Nämnda omständigheter i förening med den omfattande undervisningstid, som följde med befattningen och som kunde uppskattas närmast till 200 timmar per läsår, kräde med nödvändighet ökad aflöning, för så vidt man ville tillförsäkra sig vetenskaplig kompetens och framstående förmåga hos platsens innehafvare. Gjorde man en jämförelse med den ersättning, som vid universitetet utginge å lärarebefattningar af liknande art och omfattning inom andra läroämnena, kunde en tillökning i aflöning till assistenten i fråga ej sättas lägre än till 1,000 kronor, hvarigenom aflöningen i sin helhet skulle blifva 2,500 kronor per år.

Hvad anginge den ordinarie amanuensen vid *botaniska* institutionens *fysiologiska afdelning*, hade erfarenheten visat, att aflöningen till denne befattningshafvare vore för ringa för att institutionsföreståndaren skulle med skäl kunna af honom fordra den tjänstgöring, som vore behöflig för

preparationer till föreläsningar och för biträde vid ordnandet och vården af det med samma institution förenade biologiska museets samlingar.

Lades så därtill, att arbetet vid institutionen måste i följd af förändrade undervisningsförhållanden väsentligen ökas och att behovet af hjälp från amanuensens sida i sammanhang därmed blefve större, blefve aflöningsens otillräcklighet ännu mera i ögonen fallande och förhöjning i årsanslaget ännu mera behöflig. En ökning af den kontanta ersättningen med 300 kronor finge därför anses såsom den minsta möjliga i detta hänseende, för att arbete och ersättning skulle något så när motsvara hvarandra.

Den matematisk-naturvetenskapliga sektionen tillstyrkte för sin del, att anslag måtte äskas till det belopp, som erfordrades *dels* för att höja de årliga kontanta arfvodena för en amanuens vid astronomiska observatoriet till 800 kronor, en assistent vid fysiska institutionen till 2,500 kronor, en amanuens vid samma institution till 1,000 kronor, en assistent i mineralogi till 2,500 kronor, en amanuens vid geologiska institutionen till 1,200 kronor, två amanuenser vid kemiska institutionen till 1,200 kronor för hvardera, en assistent i experimentell växtfysiologi till 2,500 kronor, en amanuens vid botaniska institutionens fysiologiska afdelning till 800 kronor, en amanuens vid samma institutions systematiska afdelning till 800 kronor, en amanuens i zoologi till 1,200 kronor och en amanuens i zoologi till 800 kronor, *dels* för nyinrättande af två amanuensbefattningar vid fysiska institutionen med 500 kronors aflöning till hvardera och en amanuensbefattning vid geologiska institutionen med en aflöning af 800 kronor.

Detta sektionens förslag vann äfven det större akademiska konsistoriets förord.

I sammanhang med riksdagspetita för 1911 och 1912 årens riksdagar har af professor Moberg föreslagits, att assistentbefattningen vid den geologisk-mineralogiska institutionen i Lund måtte ombildas till en laboratorbefattning med de för laboratorer gällande löneförmåner. I sådant hänseende har af professor Moberg anförts bland annat följande.

Ämnet geologi och mineralogi med därtill hörande hjälpvvetenskaper paleontologi, kristallografi och petrografi representerade redan i och för

sig ett mycket stort ämnesområde. Då därtill komme, att geologen måste, där grundligare undersökningar skulle göras, hålla sig à jour med samtliga öfriga naturvetenskapers landvinningar, låge det i öppen dag, att det vore omöjligt för en enda person att förvärfva och vidmakthålla tillräckliga kunskaper för att kunna meddela en någorlunda tidsenlig undervisning inom ämnets samtliga hufvudgrenar.

Såväl i Uppsala som vid Stockholms högskola företrädde ämnet af två professorer, af hvilka dock den ena professorn i Uppsala vore innehafvare af en personlig professur.

Vid Lunds universitet funnes däremot för ämnesgruppen i fråga endast en professur, hvars innehafvare till sitt biträde hade en assistent med 1,500 kronors årlig aflöning. Nämnede assistent hade till åliggande att hvarje vecka hålla en föreläsning och meddela fyra timmars öfningsundervisning, hvarjämte han hade att ägna tillsyn åt och deltaga i ordnandet af den ej obetydliga mineralsamlingen. Endast en aflönad amanuens funnes och dennes arbetstid upptoges fullständigt af boksamlingens skötsel, framtagande och återinsättande af undervisningsmaterial m. fl. löpande göromål, som ej af professorn medhunnas.

Att med sagda lön för assistentens angifna tjänstgöring få någon mera erfaren person att åtaga sig befattningen vore — fortsatte professor Moberg — naturligtvis ogörligt.

Dittills hade professorn också sökt hjälpa sig fram på det sätt, att någon kandidat, som ännu ej afslutat sina geologiska studier för högre examen, vidtalats att på egen bekostnad uppehålla sig någon tid vid utländskt universitet, där mineralogien varit väl företrädd, för att sedermera i sin ordning inträda som assistent vid institutionen i Lund.

Så snart en sådan person hunnit gradueras, ville han emellertid söka sådan anställning, att han på den kunde existera, och det syntes därmed gifvet, att, äfven om han skulle vara docentmässig, han måste söka sig bort såsom lektor eller statsgeolog eller till någon annan i löneförmåner därmed likställd befattning.

Just då mognad och full kompetens vunnits, hade assistenten dittills utan undantag lämnat befattningen och sålunda ny lärare måst uppsökas, hvilket ofta varit förenadt med stora svårigheter.

Enda möjligheten att kvarhålla kompetent person vid lärarebefattningen i fråga vore sålunda, enligt professor Mobergs mening, att denna befattning erhöles samma ställning som laborator- eller observatorsbefattningarna vid universitetet. Den ämnesgrupp, som af befattningens innehafvare skulle handhafvas, nämligen mineralogi, petrografi och kristallografi, vore af så stor vikt såväl för geologien i allmänhet som ock delvis för kemien, att en laboratorlön med fullt skäl kunde fordras.

Att professor Moberg ej ifrågasatte svårigheternas lösande genom upprättande af en ny professur för ämnesgruppen, berodde dels därpå, att han ansåge, att anställandet af en laborator redan med mindre kostnad lämnade en fullt tillfredsställande lösning af lärarefrågan, dels därpå att man, enligt professorns förmenande, på detta sätt bäst bevarade sambandet mellan geologien i allmänhet och de nu speciellt ifrågavarande ämnena, något som hade största betydelse för geologiens allsidigt fruktbärande bedrivande.

Professor Mobergs förslag om inrättande af en laboratorstjänst vid ifrågavarande institution har icke vunnit det större akademiska konsistoriets understöd.

Konsistoriet har emellertid — med hänsyn till de svåra förhållanden beträffande arbetskrafterna, under hvilka den geologisk-mineralogiska institutionen fungerade, och med framhållande af vikten af att genom förbättrade löneförhållanden erhålla fullt kompetenta och för arbetet lämpliga personer — i skrifvelse den 7 oktober 1911 hemställt, att arfvodet till assistenten vid nämnda institution måtte höjas från 1,500 till 3,500 kronor.

Beträffande den *fysiska* institutionen i Lund hade, såsom nyss är nämnt, år 1908 af universitetsmyndigheterna begärts, bland annat, att vid institutionen måtte inrättas två nya amanuensbefattningar, en hvar med 500 kronors kontant aflöning.

Frågan om personalförstärkning vid den fysiska institutionen återupptogs af professor Rydberg i skrifvelse till det större akademiska konsistoriet den 6 maj 1911.

I denna skrifvelse meddelade professor Rydberg, att dåmera vore vid institutionen anställda fyra extra ordinarie amanuenser samt att, för att i

någon mån ersätta detta extra arbete, under de senaste åren anslag, till belopp af 1,250 kronor årligen, sökts och erhållits ur fonden af besparade docentstipendier.

Professor Rydberg anhöll, att konsistoriet ville bland årets riksdagspetita upptaga för fysiska institutionen: till en ny assistentbefattning med särskild uppgift att biträda vid ledningen af de fysikaliskt-tekniska laborationsöfningarna 1,500 kronor årligen och till en ny amanuensbefattning 500 kronor årligen, eller tillsammans ett nytt årligt anslag af 2,000 kronor.

Äfven om detta anslag beviljades, skulle, framhöll professor Rydberg, kostnaderna för undervisningen i fysik vid Lunds universitet, med två assistenter och två amanuenser, betydligt understiga kostnaderna för motsvarande undervisning i Uppsala, med laborator och två amanuenser.

Professor Rydbergs framställning, som tillstyrktes af matematisk-naturvetenskapliga sektionen, har biträdts äfven af det större akademiska konsistoriet.

Universitetskanslern har i sitt utlåtande den 6 mars 1909 och i senare afgifna yttranden biträdt hvad af universitetsmyndigheterna föreslagits angående lönereglering för assistenter och amanuenser vid de naturvetenskapliga institutionerna i Lund samt angående inrättande af vissa nya befattningar vid dessa institutioner.

Beträffande först assistenten vid den geologisk-mineralogiska institutionen i Lund har kommittén funnit hvad i ärendet anförts icke utgöra tillräcklig anledning att, på sätt ifrågasatts, för denne befattningshufvud bestämma en väsentligt högre aflöning, än som skulle tillkomma öfriga assistenter vid universitetens ifrågavarande institutioner. Kommittén har därför ansett sig böra förorda, att för såväl assistenten vid den geologisk-mineralogiska institutionen i Lund som för en hvar af de båda assistenterna vid botaniska och fysiska institutionerna därstädes aflöningen fastställes till 2,500 kronor eller enahanda belopp, som af kommittén föreslagits för assistenterna vid den patologiska institutionen i Uppsala och den patologiskt-anatomiska institutionen i Lund.

Hvad af vederbörande myndigheter föreslagits därom, att aflöningen till de vid universitetens kemiska institutioner anställda amanuenserna, fyra i Uppsala och två i Lund, höjes till 1,200 kronor för en hvar, har kommittén funnit sig kunna biträda, och likaledes är från kommitténs sida intet att erinra mot att ytterligare en amanuens med samma aflöning anställes vid den kemiska institutionen i Uppsala.

I fråga därefter om amanuenserna vid de geologisk-mineralogiska institutionerna har kommittén funnit sig böra tillstyrka, att aflöningen höjes för en hvar af de två amanuenserna i Uppsala till 800 kronor samt för amanuensen i Lund till 1,200 kronor äfvensom att vid den geologisk-mineralogiska institutionen i Lund anställes ytterligare en amanuens med 800 kronors aflöning.

Likaledes biträder kommittén den föreslagna höjningen till 1,200 kronor af arvodet för en hvar af de två amanuenserna vid den fysiska institutionen i Uppsala.

Däremot har kommittén icke, hvad angår den fysiska institutionen i Lund, kunnat understödja det år 1911 framställda äskandet, att vid nämnda institution måtte inrättas en assistentbefattning utöfver den, som redan finnes vid institutionen.

Det har synts kommittén antagligt, att behovet af ökade arbetskrafter vid denna institution för närvarande skulle kunna på ett nöjaktigt sätt tillgodoses därigenom, att, med bifall i viss mån till de inkomna framställningarna, ytterligare en aflönad amanuens anställes vid institutionen, jämte det att tillräcklig ersättning beredes den ifrågavarande personalen. Kommittén, som förut yttrat sig angående den för närvarande å institutionen anställda assistenten, har fördenskull funnit sig böra tillstyrka, att för såväl den nuvarande ordinarie amanuensen som för den befattningshafvare, hvilken vid bifall till kommitténs förslag skulle komma att ytterligare anställas vid institutionen, aflöningen måtte bestämmas till 1,200 kronor för år.

Hvad i öfrigt föreslagits rörande aflöningsreglering för amanuenser vid de naturvetenskapliga institutionerna har icke gifvit kommittén anledning till någon erinran. Kommittén tillstyrker sålunda, att aflöningen måtte bestämmas för en amanuens vid astronomiska institutionen i Upp-

sala och en amanuens vid astronomiska observatoriet i Lund till 800 kronor för hvardera, för en amanuens vid meteorologiska institutionen i Uppsala till 1,200 kronor, för en amanuens vid botaniska trädgården i Uppsala till 1,200 kronor, för två amanuenser vid botaniska institutionen i Lund till 800 kronor för hvardera, för två amanuenser vid zoologiska institutionen i Uppsala till 1,200 kronor för hvardera samt för två amanuenser vid zoologiska institutionen i Lund till 1,200 kronor för den ene och 800 kronor för den andre.

De till kommittén öfverlämnade handlingarna innehålla icke något förslag till lönereglering för amanuensen vid botaniska laboratoriet i Uppsala. Ifrågavarande befattning tillkom genom beslut vid 1909 års riksdag och ansågs då vara närmast jämförlig med amanuensbefattningen vid universitetets zootomiska laboratorium. Då kommittén, i enlighet med myndigheternas förslag, funnit sig böra nu hemställa, att för sistnämnda befattning måtte bestämmas en aflöning af 1,200 kronor, har det synts kommittén billigt, att enahanda aflöning må tillerkännas äfven amanuensen vid botaniska laboratoriet.

Beträffande vidare den geografiska institutionen i Uppsala har förslaget om inrättande af en amanuensbefattning vid denna institution synts kommittén vara väl grundadt, och torde aflöningen för befattningens innehafvare böra, på sätt föreslagits, bestämmas till 800 kronor.

Såsom förut är nämnt, ingå i vissa fall räntemedel eller naturaförmåner bland aflöningsförmånerna för befattningshafvare vid universitetens naturvetenskapliga institutioner. I dessa hänseenden torde det tillåtas kommittén att hänvisa till hvad kommittén i det föregående anført dels, beträffande räntemedel, under rubriken »kliniska amanuenser» och dels, beträffande naturaförmåner, under rubriken »assistenter och amanuenser vid teoretiskt-medicinska institutioner».

Under åberopande af hvad nu anförts hemställer kommittén,

*1) beträffande Uppsala universitet:
att arfvodena för nedannämnda befattningshafvare må å universitetets stat uppföras med följande belopp, nämligen*

för fyra amanuenser vid institutionen för allmän och analytisk kemi 1,200 kronor till en hvar,

för två amanuenser vid mineralogisk-geologiska institutionen 800 kronor till en hvar,

för två amanuenser vid fysiska institutionen 1,200 kronor till en hvar,

för en amanuens vid astronomiska institutionen 800 kronor, däri inberäknadt ränta å Melanderhjelmiska, Malletska, Prosperinska och Bredmanska amanuensfonden, kronor 44,

för en amanuens vid meteorologiska institutionen 1,200 kronor,

för en amanuens vid botaniska trädgården 1,200 kronor, däri inberäknadt ränta från Wahlenbergiska fonden, kronor 120,

för en amanuens vid botaniska laboratoriet 1,200 kronor,

för en amanuens vid zoologiska museet 1,200 kronor, och

för en amanuens vid zootomiska laboratoriet likaledes 1,200 kronor;

att de i staten förekommande anteckningarna om boställsrum och ved för vissa af dessa befattningshafvare må ur staten utgå; samt

att å universitetets stat må uppföras dels ytterligare en amanuens vid institutionen för allmän och analytisk kemi med arfvode af 1,200 kronor, dels en amanuens vid geografiska institutionen med arfvode af 800 kronor;

2) beträffande Lunds universitet:

att arfvodena för nedannämnda befattningshafvare må å universitetets stat uppföras med följande belopp, nämligen

för en amanuens vid astronomiska observatoriet 800 kronor,

för en assistent vid botaniska institutionens växtfysiologiska laboratorium 2,500 kronor,

för en amanuens vid växtfysiologiska afdelningen af botaniska institutionen 800 kronor,

för en amanuens i systematisk botanik vid botaniska institutionen 800 kronor,

för en assistent vid fysiska institutionen 2,500 kronor,

för en amanuens vid fysiska institutionen 1,200 kronor,

för en assistent vid geologisk-mineralogiska institutionen 2,500 kronor,

för en amanuens vid geologisk-mineralogiska institutionen 1,200 kronor,

för två amanuenser vid kemiska institutionen 1,200 kronor till en hvar,

för en amanuens vid zoologiska institutionen 1,200 kronor, och

för en amanuens vid zoologiska institutionen 800 kronor;

att de i staten förekommande anteckningarna om fri bostad med bränsle för vissa af dessa befattningshafvare må ur staten utgå; samt

att å universitetets stat må uppföras dels ytterligare en amanuens vid fysiska institutionen med arfvode af 1,200 kronor, dels ytterligare en amanuens vid geologisk-mineralogiska institutionen med arfvode af 800 kronor.

Vid institutioner, hörande under universitetens humanistiska sektioner, Amanuenser vid vissa till tjänstgöra tillhopa fem amanuenser, nämligen i Uppsala en amanuens vid de humanistiska sektionerna hörande myntkabinettet, en amanuens vid museet för nordiska fornsaker och en institutioner. amanuens vid Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker samt i Lund en

amanuens vid historiska museet (äfvén tjänstgörande vid mynt- och medaljkabinettet) och en amanuens vid konstsamlingarna.

De fyra förstnämnda amanuenserna äro uppförda på ordinarie stat.

Amanuensen vid museet i Uppsala för nordiska fornsaker uppbär af allmänna medel ett belopp af 200 kronor samt därutöfver ersättning för boställsrum 120 kronor och två famnar ved, till värde af 30 kronor, eller tillhopa 350 kronor; en hvar af öfriga tre amanuenser åtnjuter en aflöning af 500 kronor.

Till amanuensen vid konstsamlingarna i Lund utgår på extra stat ett arfvode af 500 kronor.

Beträffande de ifrågavarande befattningshafvarna i Uppsala har någon framställning angående löneroglering icke kommit kommittén tillhanda.

Däremot har det större akademiska konsistoriet i Lund i skrifvelse den 22 september 1909 anhållit, att, därest förut ifrågasatt höjning af arfvodena till amanuenser vid medicinska fakultetens och matematisk-naturvetenskapliga sektionens institutioner blefve beviljad, arfvodet för de två amanuenserna vid historiska museet och konstsamlingarna måtte höjas från 500 till 800 kronor. Samma skäl, som kunde anföras för arfvodeshöjning åt öfriga amanuenser, gällde nämligen äfvén i fråga om amanuenserna vid historiska museet och konstsamlingarna.

Universitetskanslern har ansett behovet af förstärkt arfvode åt amanuensen vid historiska museet vara ådagalagdt och tillstyrkt bifall till konsistoriets förslag om detta arfvodes höjning till 800 kronor om året.

I fråga om förhöjdt arfvode åt en amanuens vid konstsamlingarna har universitetskanslern erinrat om sitt i underdånigt utlåtande den 6 mars 1909 framställda lönerogleringsförslag och anført, att, därest denna framställning vunne afseende, äfvén arfvodet för nu ifrågavarande amanuens borde höjas, i likhet med hvad som begärts till exempel för amanuensen vid astronomiska observatoriet, eller från 500 till 800 kronor.

Beträffande de tre amanuensbefattningarna i Uppsala framgår af universitetets katalog för vårterminen 1912, att en hvar af dessa befattningar för närvarande bestrides af en docent vid universitetet. Befattningarna äro sålunda närmast att anse såsom bisysslor.

Hvad därefter angår amanuensen vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinetet i Lund, torde få erinras därom, att, sedan framställning år 1909 gjordes om lönereglering för denne befattningshafvare, anslaget till aflönande af en föreståndare för nämnda institutioner blifvit genom beslut vid 1911 års riksdag väsentligen förhöjdt samt att, i sammanhang därmed, bestämmelser blifvit af Kungl. Maj:t fastställda för nämnde föreständares tjänstgöringsskyldighet. Förhållandena vid dessa institutioner äro sålunda numera i afsevärd mån förändrade.

I fråga slutligen om amanuensbefattningen vid konstsamlingarna i Lund har kommittén fäst sin uppmärksamhet därvid, att äfven vid Uppsala universitets konstmuseum en amanuensbefattning är inrättad, utan att dock något särskildt statsanslag är anvisadt till aflönande af denne befattningshafvare. Enligt Riksdagens år 1911 lämnade medgifvande må emellertid, från och med höstterminen 1911 till 1914 års slut, af det med ritmästarebefattningen vid Uppsala universitet förenade arfvode å 800 kronor ett belopp af 300 kronor för år räknadt utgå till arfvode åt en amanuens vid konstmuseet.

Då det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke, beträffande nu omhandlade institutioner, tjänstgörings- och aflöningsförhållandena böra kunna ordnas efter någorlunda ensartade grunder vid de båda universiteten, men det knappast torde tillhöra kommittén att i ärendets föreliggande skick därom afgifva förslag, har kommittén ansett lämpligast, att nu gällande aflöningsbestämmelser för ifrågavarande amanuensbefattningar tills vidare bibehållas oförändrade. Kommittén har under sålunda gifna omständigheter icke kunnat biträda det föreliggande förslaget om lönereglering för de två ofvannämnda amanuenserna vid universitetet i Lund.

I petitioner från kliniska och polikliniska amanuenser har gjorts framställning om rätt till en månads årlig semester.

Fråga om semester.

Med afseende å denna framställning torde kommittén få erinra därom, att nämnda befattningshafvare för närvarande i regel förordnas för så kort tid som ett år. Äfven om, beträffande vissa befattningar, en ändring härutinnan skulle ske och sålunda, på sätt föreslagits, förordnandena i vissa fall komma att afse en tid af två eller tre år, torde dock jämväl i

framtiden flertalet af ifrågavarande befattningar komma att tillsättas genom förordnanden på ett år i sänder. Det vill under dessa förhållanden synas kommittén, som om anledning näppeligen kan anses föreligga att tillerkänna samtliga de befattningshafvare, om hvilka nu är fråga, rätt till viss årlig semester, helst som, i mån af behof, kortare ledighet från göromålen torde kunna i annan ordning beredas dem.

Enligt § 84, mom. 2, i stadgarna för karolinska institutet fortgår den kliniska undervisningen vid medicinska, kirurgiska, pediatrika, obstetriska och gynekologiska klinikerna året om, dock att berörda undervisning må kunna, enligt närmare bestämmelser af kanslern, inställas under tiden från och med den 22 december till och med den 2 januari samt under tre dagar före och tre dagar efter påsk- och midsommardagarna. De psykiatriska, neurologiska, oftalmiatrika och syfilidologiska klinikerna skola, enligt samma författningsrum, fortgå under sex månader af året.

Några motsvarande bestämmelser återfinnas icke i statuterna för rikets universitet.

Med hänsyn till den kliniska undervisningen torde det emellertid icke möta några svårigheter, lika litet vid universitetens som vid karolinska institutets kliniker, att bereda de befattningshafvare, som här äro i fråga, någon kortare ledighet från göromålen, utan att däraf föranledas några särskilda kostnader. Skulle det åter ur sjukvårdens synpunkt befinnas nödvändigt att under sådan kortare ledighet anlita aflönad vikarie för den ledige, torde det närmast böra bero på vederbörande sjukhusstyrelse att, där sådant eljest finnes påkalladt, bestrida de af ledigheten föranledda särskilda kostnaderna.

På grund af hvad nu anförts har kommittén funnit den föreliggande framställningen om beredande af semester för de kliniska och polikliniska amanuenserna icke böra nu föranleda någon åtgärd.

För andra befattningshafvare än de kliniska och polikliniska amanuenserna är tjänstgöringen, med några undantag, begränsad till vissa delar af kalenderåret. Frågan om årlig semester har således för flertalet af dessa befattningshafvare icke någon betydelse. Äfven i sådana fall, då tjänstgöringen hittills i regel pågått året rundt, torde det låta sig göra att, i

mån af behof, bereda vederbörande befattningshafvare någon kostnadsfri ledighet från göromålen.

Såsom af den förut lämnade redogörelsen framgår, har den tjänstgöring, som ålegat de i förevarande betänkande omhandlade befattningshafvarna, varit till sin omfattning i hög grad växlande. Medan sålunda åtskilliga befattningshafvare haft att året rundt uppehålla en tjänstgöring, som knappast lämnat någon del af arbetsdagen öfrig, hafva andra tjänstgjort endast några få timmar om dagen under vissa af årets månader.

Tjänstgörings-skyldighet.

Det har visserligen synts kommittén påtagligt, att den tjänstgöring, om hvilken här är fråga, i åtskilliga fall, och särskildt hvad angår de kliniska och polikliniska amanuenserna, icke kan utmätas efter visst antal timmar per arbetsdag. Kommittén har dock icke velat underlåta att här uttala önskvärheten af att, därest nu ifrågavarande lönereglering kommer till stånd, närmare bestämmelser varda i vederbörlig ordning meddelade angående de ifrågavarande befattningshafvarnes tjänstgöringsskyldighet.

Enligt hvad af handlingarna i detta ärende framgår, äger vid en af de naturvetenskapliga institutionerna i Uppsala det förhållande rum, att de å institutionen tjänstgörande amanuenserna åtnjuta särskilda inkomster i form af afgifter, som uppbäras från deltagarna i vissa till institutionen förlagda öfningskurser. Af institutionens prefekt har emellertid gjorts gällande, att, därest de ifrågavarande amanuenserna komma i åtnjutande af förbättrad aflöning, några dylika afgifter till dem icke vidare böra utgå.

*Öfnings-
avgifter vid
vissa insti-
tutioner.*

I anslutning härtill har kommittén velat såsom sin uppfattning framhålla, att befattningshafvare, om hvilka i detta betänkande är tal, icke böra äga att för fullgörande af åligganden, som tillhöra deras tjänst, uppbära särskild godtgörelse af de studerande och att sålunda de laborations- och dylika afgifter, som erläggas af deltagare i öfningskurser, icke böra få användas till löneförbättring åt institutionernas tjänstemän. Rörande dispositionen af dylika afgifter torde, i den mån sådant ej redan skett, erforderliga föreskrifter böra meddelas.

I den petition från kliniska och polikliniska amanuenser, som inkom till ecklesiastikdepartementet den 25 november 1911, har yrkats, att till

*Tiden förlöne-
regleringens
ikraft-
trädande.*

en hvar af de vid de kliniska sjukhusen anställda amanuenserna fyllnadsbelopp redan från 1912 års början måtte utanordnas, så att aflöningen från den 1 januari 1912 komme att utgå med de belopp, som af sökandena föreslagits såsom aflöning till klinisk resp. poliklinisk amanuens.

Därjämte har i särskilda framställningar begärts, att ökad aflöning måtte beredas dels amanuensen vid karolinska institutets oftalmiatriska poliklinik för tiden från den 15 oktober 1911 till läsårets slut, dels ock amanuensen vid institutets syfilidologiska klinik å sjukhuset S:t Göran för tiden från den 1 december 1911 likaledes till läsårets slut.

I likhet med universitetskanslern kan kommittén ej förorda bifall till framställningen om retroaktiv tillämpning från 1912 års början af den nu ifrågavarande löneregleringen, utan torde de föreslagna nya aflöningsförmånerna böra utgå först från 1913 års början.

Hvad angår de nyssnämnda särskilda framställningarna rörande två amanuensbefattningar vid karolinska institutet, synes det kommittén böra bero på Kungl. Maj:ts pröfning af föreliggande omständigheter, huruvida dessa framställningar må kunna i större eller mindre mån vinna afseende.

Kostnadsberäkning.

För bedömande af den årliga kostnadsökning, som skulle föranledas af ett bifall till kommitténs i förevarande betänkande framlagda förslag, torde få hänvisas till den å sid. 261—263 införda tablå. Denna angifver för hvarje särskild befattningshafvare dels å nuvarande stat uppfördt aflöningsbelopp, dels det belopp, som enligt kommitténs förslag skulle uppföras i staten, dels ock den därigenom uppkommande ökningen.

Enligt hvad tablån utvisar, skulle ökningen i statsanslag utgöra tillhoppa 66,856 kronor, nämligen

i *ordinarie* anslag:

för Uppsala universitet	18,906 kronor,
» Lunds »	21,600 »
» karolinska institutet	21,450 »

tillhoppa 61,956 kronor,

i *extra* anslag:

för karolinska institutet	4,900 »
-------------------------------------	---------

Summa 66,856 kronor.

Befattningshufvare.	Nu- varande belopp.	Före- slaget belopp.	Ök- ning.	Befattningshufvare.	Nu- varande belopp.	Före- slaget belopp.	Ök- ning.
	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.
A) Uppsala universitet.				Transport	12,100	20,000	7,900
<i>Medicinska kliniken.</i>				<i>Farmakologiska institu- tionen.</i>			
1 amanuens, tillika under- läkare	700	1,250	550	1 amanuens	500	800	300
1 d:o, Strandbergianus . . .	500	1,000	500	<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi.</i>			
<i>Kirurgiska kliniken.</i>				1 amanuens	530	1,200	670
1 amanuens, tillika under- kirurg	700	1,250	550	3 amanuenser	1,590	3,600	2,010
1 d:o, Nilsson-Aschanius . .	500	1,000	500	1 amanuens	—	1,200	1,200
1 d:o	900	1,000	100	<i>Mineralogisk-geologiska institutionen.</i>			
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken.</i>				1 amanuens	530	800	270
1 amanuens, tillika amanuens vid gynekologiska polikli- niken	900	1,000	100	1 d:o	530	800	270
<i>Oftalmiatrika kliniken.</i>				<i>Fysiska institutionen.</i>			
1 amanuens, tillika amanuens vid oftalmiatrika polikli- niken	900	1,000	100	1 amanuens	530	1,200	670
<i>Kliniken för bröstsjuka.</i>				1 d:o	500	1,200	700
1 amanuens	900	1,000	100	<i>Astronomiska institutionen.</i>			
<i>Medicinska poliklinikerna.</i>				1 amanuens	574	800	226
1 amanuens (vid medicinska och pediatrika poliklini- kerna)	750	1,500	750	<i>Meteorologiska institu- tionen.</i>			
1 amanuens (vid kirurgiska polikliniken)	750	1,500	750	1 amanuens	500	1,200	700
<i>Anatomiska institutionen.</i>				<i>Botaniska institutionen.</i>			
1 amanuens	980	1,200	220	b) Botaniska trädgården.			
1 d:o	500	1,200	700	1 amanuens	500	1,200	700
<i>Patologiska institutionen.</i>				c) Botaniska labora- toriet.			
1 assistent	1,530	2,500	970	1 amanuens	500	1,200	700
1 amanuens	530	2,000	1,470	<i>Zoologiska institutionen.</i>			
<i>Fysiologiska institutionen.</i>				a) Zoologiska museet.			
1 amanuens	530	800	270	1 amanuens	530	1,200	670
<i>Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi.</i>				b) Zootomiska labora- toriet.			
1 amanuens	530	800	270	1 amanuens	500	1,200	700
Transport	12,100	20,000	7,900	<i>Geografiska institutionen.</i>			
				1 amanuens	—	800	800
				Summa	19,914	38,400	18,486
				Däraf statsanslag	18,771.67	37,877.67	—
				Ökning af statsanslaget . .	—	—	18,906

Befattningshavare.	Nuvarande be- lopp.	Föreslaget be- lopp.	Ök- ning.	Befattningshavare.	Nuvarande be- lopp.	Föreslaget be- lopp.	Ök- ning.
	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.
B) Lunds universitet.				Transport	9,900	22,100	12,200
<i>Kirurgiska kliniken.</i>				<i>Botaniska institutionen.</i>			
1 amanuens	900	2,000	1,100	1 assistent vid växtfysiologiska laboratoriet	1,500	2,500	1,000
<i>Medicinska kliniken.</i>				1 amanuens vid växtfysiologiska afdelningen	500	800	300
1 amanuens	900	2,000	1,100	1 d:o i systematisk botanik	500	800	300
<i>Oftalmiatrika kliniken.</i>				<i>Fysiska institutionen.</i>			
1 amanuens	900	2,000	1,100	1 assistent	1,500	2,500	1,000
<i>Pediatrika kliniken.</i>				1 amanuens	500	1,200	700
1 amanuens	900	2,000	1,100	1 d:o	—	1,200	1,200
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken.</i>				<i>Geologisk-mineralogiska institutionen.</i>			
1 amanuens	900	2,000	1,100	1 assistent	1,500	2,500	1,000
<i>Anatomisk-histologiska institutionen.</i>				1 amanuens	500	1,200	700
1 amanuens på anatomiska afdelningen	500	2,000	1,500	1 d:o	—	800	800
1 d:o på histologiska afdelningen	500	1,200	700	<i>Kemiska institutionen.</i>			
<i>Fysiologiska institutionen.</i>				1 amanuens	500	1,200	700
1 amanuens	500	800	300	1 d:o	500	1,200	700
<i>Medicinskt-kemiska institutionen.</i>				<i>Zoologiska institutionen.</i>			
1 amanuens	500	800	300	1 amanuens	500	1,200	700
<i>Patologiskt-anatomiska institutionen.</i>				1 d:o	500	800	300
1 assistent	1,500	2,500	1,000	Summa	18,400	40,000	21,600
1 amanuens vid patologiska afdelningen	900	2,000	1,100	C) Karolinska institutet.			
1 d:o vid bakteriologiska afdelningen	500	2,000	1,500	1) <i>Aflönade från anslag å ordinarie stat.</i>			
<i>Astronomiska observatoriet.</i>				1 amanuens vid medicinska kliniken	900	2,000	1,100
1 amanuens	500	800	300	1 d:o vid d:o	—	1,000	1,000
Transport	9,900	22,100	12,200	1 d:o vid d:o	—	1,000	1,000
				1 d:o vid kirurgiska kliniken	900	2,000	1,100
				1 d:o vid d:o	—	1,000	1,000
				1 d:o vid d:o	—	1,000	1,000
				Transport	1,800	8,000	6,200

Befattningshafvare.	Nuvarande be- lopp.	Föreslaget be- lopp.	Ök- ning.	Befattningshafvare.	Nuvarande be- lopp.	Föreslaget be- lopp.	Ök- ning.
	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.
Transport	1,800	8,000	6,200	Transport	15,150	33,600	18,450
1 amanuens vid nervkliniken . .	900	2,000	1,100	1 amanuens vid farmakologiska institutionen . .	—	1,200	1,200
1 d:o vid oftalmiatrika kliniken	900	2,000	1,100	1 d:o med skyldighet att verkställa och demonstrera lik- öppningar (å pediatrika kli- niken)	1,000	1,200	200
1 d:o vid gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet . .	900	2,000	1,100	1 amanuens (underläkare) vid ob- stetriska kliniken å allmänna barnbördshuset	900	2,500	1,600
1 d:o vid pediatrika kli- niken å allmänna barnhuset	900	2,000	1,100	Tillhopa	17,050	38,500	21,450
1 d:o vid psykiatriska kli- niken	—	2,000	2,000				
1 d:o vid medicinska poli- kliniken	750	1,500	750	2) <i>Aflönade från anslag å extra stat.</i>			
1 d:o vid kirurgiska d:o .	750	1,500	750	1 amanuens vid gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjuk- hus	900	2,000	1,100
1 d:o vid oftalmiatrika d:o	750	1,500	750	1 amanuens vid otiatriska kli- niken å samma sjukhus	900	2,000	1,100
1 d:o vid otiatriska d:o .	900	1,500	600	1 amanuens vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran	900	2,000	1,100
1 d:o vid anatomiska in- stitutionen	1,000	1,200	200	1 amanuens vid pediatrika kli- niken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn . .	900	2,000	1,100
1 d:o vid histologiska d:o	900	1,200	300	1 amanuens vid serafimerlasaret- tets röntgeninstitut	1,000	1,500	500
1 d:o vid kemiska d:o . .	900	1,200	300	Tillhopa	4,600	9,500	4,900
1 d:o vid fysiologiska d:o	900	1,200	300				
1 d:o vid patol.-anatom. d:o	900	1,200	300	Summa för karolinska institutet	21,650	48,000	26,350
1 d:o vid d:o d:o	500	1,200	700				
1 d:o vid rättsmedicinska d:o	600	1,200	600				
1 d:o vid hygieniska d:o .	900	1,200	300				
Transport	15,150	33,600	18,450				

Enär eventuell brist i staten för Uppsala akademiska sjukhus skall i viss ordning gäldas af statsmedel, torde i detta sammanhang äfven böra anmärkas, att den föreslagna löneregleringen för vissa befattningshafvare vid sjukhuset, hvilkas aflöning skulle komma att uppföras med hälften på universitetets och hälften på sjukhusets stat, jämväl skulle föranleda en kostnadsökning för sjukhuset, uppgående till 4,900 kronor för år.

*Bostads-
förmån.*

I det föregående har kommittén hemställt, att de i universitetens stater förekommande anteckningarna angående vissa naturaförmåner för sådana befattningshafvare, för hvilka i detta betänkande föreslagits aflöningsförbättring, må ur staterna utgå. Kommittén har emellertid uttalat, att kommittén icke funnit något att erinra mot att, därest det ur vederbörande institutions synpunkt finnes önskvärdt, att assistent eller amanuens har sin bostad förlagd i sammanhang med institutionens lokaler, sådan bostad må kunna åt honom kostnadsfritt upplåtas. Om denna kommitténs åsikt vinner godkännande, torde en allmän föreskrift af nyss angifvet innehåll böra utfärdas.

I sammanhang med den redogörelse, som i början af detta betänkande lämnats rörande tillkomsten af de befattningar, om hvilka kommittén haft att yttra sig, har kommittén äfven (sid. 10—11, 15—16 samt 17—18) fäst uppmärksamheten vid vissa anslag, från hvilka ersättning utgår till en del befattningshafvare, som tilläfventyrs skulle kunna anses såsom i viss mån jämförliga med de å ordinarie stat uppförda assistenter och amanuenser. Rörande dessa anslag och de från dem bestridda aflöningarna har emellertid kommittén i det föregående icke vidare yttrat sig än i den mån de föreliggande framställningarna därtill gifvit anledning.
